

Mastergradsoppgave

Taave Cathrine Nilsen

Et frivillighetens hus
- møteplass for integrasjon?

Høgskolen i Sørøst-Norge

Fakultet for allmennvitenskapelige fag

Mastergradsavhandling i kulturfag 2016

Taave Cathrine Nilsen

Et frivillighetens hus

- møteplass for integrasjon?

Høgskolen i Sørøst-Norge
Fakultet for allmennvitenskapelige fag
Institutt for kultur og humanistiske fag
Hallvard Eikas plass
3800 Bø i Telemark

<http://www.hit.no>

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng.

© Rettigheter etter lov om åndsverk: Taave Cathrine Nilsen 2016

Trykket ved Høgskolens kopisenter i Bø

Omslagsfoto/-illustrasjon: Eget foto av Hasselbakken

Forord

Underveis i skrivingen av denne masteroppgaven har det skjedd store endringer på innvandrings- og integreringsfeltet. Det har vært umulig å ikke la seg berøre av den nye virkeligheten med en million mennesker på flukt til og i Europa. Da jeg samlet mitt materiale, var den store «integreringskrisen» fortsatt et ukjent begrep. Slik er det ikke lenger, og vi ser nå stort behov for alle gode krefter i integreringsarbeidet. Mye av det som allerede er tenkt, prøvd ut og satt i system av de frivillige i samarbeid med offentlig sektor vil derfor komme godt med.

Det er flere jeg gjerne vil takke for bidrag på den lange, lærerike veien mot en ferdig masteroppgave. Først og fremst fortjener informantene mine en stor takk for at de ville dele sine opplevelser med meg. Deres historier er selve grunnlaget for oppgaven. Jeg vil også takke dem jeg har vært i kontakt med på Hasselbakken for praktisk hjelp og velvilje.

Så vil jeg takke veilederen min, Ellen Schrumpf, for alle konstruktive tilbakemeldinger og oppmuntringer. Du har fått meg tilbake på sporet når jeg har vært i tvil.

Til familie, venner, naboer, kolleger og ikke minst medstudenter: Takk for interesse, spennende diskusjoner og oppmuntrende ord.

Til slutt vil jeg spesielt takke min kjære Håkon og vår datter Vild. Uten støtte fra dere ville det vært vanskelig å fullføre denne oppgaven. Dere har bidratt med engasjement, stor tålmodighet og mange heiarop.

Asker, februar 2016

Taave Cathrine Nilsen

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Kapittel 1: Innledning	7
1.1 Problemstilling.....	8
1.1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling.....	9
1.2 Hvem er «de nye»?	9
1.3 Teori og metode.....	10
1.4 Oppgavens oppbygning	11
Kapittel 2: Bakgrunn.....	12
2.1 Hasselbakken – et frivillighetens hus	12
2.2 Lett å være frivillig i Asker	14
2.3 Strukturer rundt de nye.....	15
2.4 Tidligere forskning	17
Kapittel 3: Metode	19
3.1 Metoder for datainnsamling og utforming av intervjuguide.....	20
3.2 Utvalg og rekruttering av informanter.....	21
3.3 Gjennomføring av intervjuene.....	23
3.3.1 Utfordringer	25
3.4 Egen posisjon i feltet	25
3.5 Etske hensyn/anonymisering av materialet	26
Kapittel 4: Teoretiske perspektiver	28
4.1 Kulturbegrepet i nye kulturstudier.....	28
4.2 Oppgavens plassering i kunnskapsfeltet.....	29

4.3 Teori om integrasjon.....	31
4.4 Sosial kapital.....	32
4.5 Struktur og aktør	36
4.5.1 Strukturperspektivet.....	36
4.5.2 Aktørperspektivet	37
4.6 Identitet og identifikasjon.....	38
4.7 Makt.....	39
4.7.1 Språk og makt.....	41
Kapittel 5: Presentasjon av materialet og analyse.....	42
5.1 Terskler	42
5.1.1 Lett å bli frivillig når du er norsk eller kjenner noen norske fra før.....	44
5.1.2 Det tok lang tid før de svarte	46
5.1.3 Oppsummering og diskusjon	47
5.2 Motivasjon	49
5.2.1 Det jeg gjør betyr noe for andre.....	49
5.2.2 Fellesskapet der	52
5.2.3 Oppsummering og diskusjon	53
5.3 Språk og kommunikasjon	55
5.3.1 Språkmangfoldet på Hasselbakken – ressurs eller hindring?	57
5.3.2 Endelig et sted jeg kan snakke norsk!.....	58
5.3.3 Oppsummering og diskusjon	60
5.4 Identitet	62
5.4.1 Det første norske stedet jeg fant meg selv	62
5.4.2 Noen miljøer er mer lukkede	64
5.4.3 Det ligger litt i sjela, dette å være aktiv	66
5.4.4 Oppsummering og diskusjon	66
5.5 Praksis.....	68
5.5.1 Damedagen	68

5.5.2	Å hjelpe andre med råd og veiledning.....	71
5.5.3	Å bidra når du selv er «ny»	72
5.5.4	Oppsummering og diskusjon	73
5.6	Opplevelse av fellesskap og tilhørighet.....	75
5.6.1	Vi omgås.....	75
5.6.2	Hasselbakken gir energi!	77
5.6.3	Fellesskap til en viss grad	78
5.6.4	«Institutions matters»	79
5.6.5	Oppsummering og diskusjon	81
Kapittel 6: Oppsummering og konklusjon		83
Litteraturliste.....		88
Nettsteder.....		90
Vedlegg		92

Kapittel 1   Innledning

Denne masteroppgaven er en studie av et frivillighetens hus i Asker kommune. Jeg har hatt som formål å danne et bilde av hvilken rolle dette huset spiller for opplevelsen av integrasjon og lokal tilhørighet. Undersøkelsen består hovedsakelig av intervjuer, og er lagt til Hasselbakken, og den frivillige aktiviteten for, av og med innvandrere i dette huset. Hasselbakken er et av tre frivillighetshus i kommunen, det ligger nær sentrum og rommer aktiviteten til ulike organisasjoner i tillegg til Asker Frivilligsentral. Aktivitetene tilknyttet huset initieres og drives av frivillige, men det er en ansatt leder som koordinerer og markedsfører aktivitetene. Et av Hasselbakkens hovedformål er å være en lokal åpen og inkluderende møteplass.¹ «Lett å være frivillig i Asker» er Asker kommunes visjon for sitt arbeid med frivillig sektor. Det er også tittelen på kommunens frivillighetsmelding som ble vedtatt i kommunestyret i januar 2014.

Å være ny i et samfunn, enten det er et nytt land, en ny kommune eller et nytt lokalmiljø, medfører utfordringer og valg. Usikkerheten knyttet til disse utfordringene varierer i stor grad, alt etter hvor langt du har reist og bakgrunnen for selve forflytningen. De fleste har opplevd følelsen av å være ny, utenfor og isolert i kortere eller lengre perioder av livet, og at det å føle seg inkludert etter en tid oppleves trygt og godt - i kontrast til den første, famlende perioden når du er «ny». Hva bidrar til at noen opplever fellesskap og inkludering i løpet av forholdsvis kort tid, og motsatt; hva er det som fører til at noen seint eller aldri vil kjenne seg hjemme? Er det slik at noen slett ikke ønsker å bli integrert i det store fellesskapet – og i så fall, hvorfor? Det finnes antakelig like mange mulige svar og forklaringer på disse spørsmålene som det finnes forutsetninger. Ved siden av de mer åpenbare forklaringene som egen bakgrunn, tilknytning til arbeidsliv eller skole/opplæring, boforhold og sosialt støtteapparat, trer det såkalte sivilsamfunnet fram. Sivilsamfunnet kan betegnes som den delen av samfunnet som beveger seg mellom den private sfæren, staten og markedet. Frivillige organisasjoner er en del av sivilsamfunnet og spiller en viktig brikke i demokratiske samfunn. Norge er, sammen med de andre skandinaviske landene, et samfunn hvor deltagelse i frivillige organisasjoner er en viktig bærebjelke. Frivillige organisasjoner er ofte gode døråpnere til storsamfunnet.

---

¹ Asker Frivilligsentral Hasselbakken. *Årsrapport 2014*

Det har i de siste fem – ti årene blitt samlet mye kunnskap om hvorvidt, hvordan og hvorfor nye borgere deltar eller ikke deltar i denne delen av samfunnslivet. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor ved Institutt for samfunnsforskning har de siste fem årene gjennomført et omfattende forskningsprogram. Lokal inkludering gjennom frivillighet er et av forskningsområdene. En sentral forsker i programmet, Guro Ødegaard, avsluttet sitt innlegg om temaet på en konferanse i Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) i desember 2013 med disse ordene; «Så enkelt og så vanskelig».

1.1 Problemstillingen

I Asker er det et stort mangfold av frivillighet. Kommunens frivillighetsmelding for 2013 oppgir at det er 363 frivillige organisasjoner registrert i kommunen. I følge meldingen er en høy andel av befolkningen aktive og har mange ressurser å bidra med.² På den andre siden vet jeg av egen erfaring og generelt gjennom media at mange av dem som er nye i norske lokalsamfunn føler seg ensomme.

For meg er derfor to spørsmål spesielt interessante: Bærer den lokale frivilligheten (her knyttet til Hasselbakken) i seg potensiale til å være en arena for å danne nettverk og integrasjon? Og hvordan opplever mennesker som er aktivt engasjert i frivillighet eventuelt at dette skjer? Siden det antakelig oppleves svært forskjellig avhengig av hvilken rolle man har i frivilligheten, vil jeg gjerne ha svar fra personer i så ulike roller som mulig og fra både minoritets- og majoritetsbefolkningen. Min hensikt er å skape et bilde representert ved både «de nye» og «de innfødte». I forhold til opplevelsen av integrasjon ønsket jeg altså både et innenfra- og et utenfraperspektiv.

Problemstillingen for oppgaven har jeg valgt å forme som et åpent spørsmål:

Hvordan oppleves et frivillighetens hus som arena for integrasjon og tilhørighet?

---

² Asker kommune. *Frivillighetsmeldingen 2013 «Lett å være frivillig»*.

1.1.1 Bakgrunn for valg av problemstilling

Frivillighet som samfunnskraft har interessert meg lenge. Jeg vokste opp i et lite og tett samfunn, hvor jeg opplevde at fellesskap, foreningsliv og dugnadsånd sto sterkt. Dette mener jeg har preget mitt valg av utdanning og mitt forhold til arbeid og fritid. Som voksen har jeg mye og god erfaring med frivillig arbeid, og har deltatt i mange timers dugnadsarbeid i ulike sammenhenger.

Mitt yrkesaktive liv har hovedsakelig vært knyttet til undervisning og veiledning av unge og voksne flyktninger og arbeidsinnvandrere som på ulike måter skal finne sin plass i det norske samfunnet. Jeg opplever at mine elever, kursdeltakere eller studenter sier at de ikke har noe nettverk i Norge. Når jeg sier «språket er viktig i det nye samfunnet, du må øve på å snakke norsk i fritiden...», svarer de ofte «...men hvem skal jeg snakke med, lærer?»

På bakgrunn av disse erfaringene er etter mitt syn *fritiden* et interessant område i innvandrernes hverdagsliv. Hva skjer i innvandrernes fritid? I 2011 deltok f.eks. 38 % av minoritetsbefolkningen med frivillig innsats, mot 48 % blant majoritetsbefolkningen.³ Dette er en betydelig aktivitet, og jeg ønsket altså å se nærmere på en del av denne aktiviteten knyttet til et frivillighetens hus i Asker.

1.2 Hvem er «de nye»?

Det å være «ny» et sted er relativt. Noen hevder for eksempel at man må tilhøre tredjegerasjons bergensinnbygger for å kunne kalle seg bergenser. Andre mener at det er nok å ha «et hjerte som banker for byen». I Asker har jeg hørt at man være født på Asker fødehem for å kunne kalle seg askerbøring. Hva med innvandrerne? Hvor lenge er de «nye», og i hvor mange generasjoner har man «innvandrerbakgrunn»? Jeg vil ikke problematisere dette ytterligere i denne oppgaven, men holde meg til begreper som bl.a. Statistisk sentralbyrå (SSB) bruker.

Det vil si at jeg i oppgaven bruker begrepet *innvandrere* som en felles betegnelse på personer med to utenlandsfødte foreldre som selv har innvandret til eller fått opphold i Norge. Jeg bruker begrepet *flyktning*, *asylsøker* eller *arbeidsinnvandrer* hvis det er behov for å skille mellom de ulike typer juridisk status personer har. Begrepet *migranter* er også en felles

---

³ Asker kommune. *Frivillighetsmeldingen 2013 «Lett å være frivillig i Asker»*.

betegnelse på mennesker som enten har vandret inn i (immigrert til) et land eller vandret ut av (emigrert fra) et land, uavhengig av årsak eller juridisk status. I en oppgave som dette vil det kunne være behov for spesielle betegnelser, men i det store og hele ønsker jeg å omtale menneskene jeg møter uten slik «merkelapp».

1.3 Teori og metode

I denne oppgaven som omhandler frivillighet og integrasjon, vil jeg bruke begreper og teorier om identitet, makt og sosial kapital i analysen. Begrepet sosial kapital kan knyttes til flere teoretikere som de europeiske sosiologene Pierre Bourdieu og Anthony Giddens, men den mest brukte referansen i norsk frivillighetsforskning er den amerikanske statsviteren Robert Putnam og hans begreper *sammenbindende og brobyggende* sosial kapital.

Sosial kapital har blitt et samlende begrep for en rekke forhold; sosial støtte, sosiale nettverk, sosiale bånd, ressurser, tillit, trygghet, deltakelse, det sivile samfunn og medborgerskap. En definisjon er å si at sosial kapital er ressurser som er tilgjengelig for aktører gjennom deltakelse i sosiale nettverk.

En av de mest kjente definisjonene av sosial kapital er den som finnes i Putnams Italia-studie; der defineres sosial kapital som «Förtroende, normer och nätverk, som kan förbättra samhällseffektiviteteten genom att underlätta samordnade operationer».⁴

Siden Putnams teorier er utviklet på bakgrunn av forskning på amerikanske sivilsamfunn, vil jeg også trekke inn andre perspektiver som er relevante for norske forhold. I norsk og nordisk kontekst vil den svenske statsviteren Bo Rothsteins perspektiver være aktuelle, siden han legger vekt på de offentlige institusjonenes rolle når den sterke tilliten i nordiske samfunn skal forklares.⁵

Rothstein drøfter Putnams teorier og spør om det egentlig finnes gode grunner til å tro at tillit, som er grunnlaget for den sosiale kapitalen, oppstår gjennom aktivitet i sosiale organisasjoner og nettverk? Bo Rothstein stiller spørsmål ved denne forklaringen. Han mener at det kanskje er omvendt; at de som allerede stoler på andre mennesker er de som er aktive i samfunnet?

---

⁴ Putnam i Rothstein (2003): 95

⁵ Rothstein i Ødegård, Loga, Stein-Johnsen og Ravneberg (2014): 185

Putnam vektlegger et *horisontalt perspektiv* og legger vekt på kontakt mellom ulike foreninger. I det norske foreningslivet finner vi i større grad *vertikale strukturer; bindeledd fra lokalt til nasjonalt nivå – og mellom sivile foreninger og stat.*⁶

Med utgangspunkt i problemstillingen har jeg valgt en kvalitativ tilnærming og en intensiv undersøkelsesdesign med intervjuer. Jeg ønsket å danne et bilde av hvordan mennesker – både i minoritets – og majoritetsperspektiv, opplever et frivillighetens hus som integrasjonsarena. Som supplerende informasjon har jeg brukt samtale med kommunens frivillighetskoordinator, og deltakelse på den årlige Frivillighetskonferansen. Jeg antok at jeg ville få størst nærhet til stoffet og mest interessant informasjon ved å gå åpent ut, men med tanke på videre analyse, ønsket jeg å strukturere intervjuene noe. Datamaterialet består av intervjuer med ti personer i ulike roller på Hasselbakken, men med det til felles at de møtes jevnlig i dette huset som frivillige, deltakere eller ledere av aktiviteter for og med «nye» akserbøringer/innvandrere/migranter.

1.4 Oppgavens oppbygning

Denne masteroppgaven har seks kapitler. Etter innledningskapittelet presenterer jeg noe av den tidligere forskningen på feltet, kommunen og frivillighetens hus i et kort bakgrunnskapittel. Jeg bruker sekundærdata her, særlig kommunale dokumenter. Samtale med frivillighetskoordinatoren i kommunen er også et bidrag til et mer helhetlig bilde av Asker og frivilligheten.

Metoden i undersøkelsen blir beskrevet i det tredje kapittelet. I det fjerde kapittelet vil jeg ta for meg relevant teori i kulturstudier og knytte den til tema og problemstilling. Jeg kommer også nærmere inn på definisjoner og begrepsbruk. Det femte kapittelet er hoveddelen i oppgaven. I analysedelen vil jeg presentere mine funn, og hva jeg kan forstå av disse funnene. Trådene samles i det sjette og avsluttende kapittelet. Dette er et kortfattet kapittel som trekker linjene fra temavalg og bakgrunnskapittel, gjennom problemstilling, teori og metode fram til analysedelen for å ende opp med mine konklusjoner.

---

⁶ Ødegård et al. (2014): 38

Kapittel 2   Bakgrunn

I dette bakgrunnskapittelet vil jeg gjøre rede for oppgavens kontekst. Min undersøkelse har foregått på ett av tre frivillighetshus, Hasselbakken, i Asker kommune. Jeg vil også helt kort vise til gjeldende politikk på integrasjonsfeltet og til forskningsstatus på frivillighetsfeltet.

2.1 Hasselbakken – et frivillighetens hus

Sentralt i Asker ligger villa Hasselbakken, en vakker bygning i sveitserstil bygget i 1884. Huset har en interessant historie og var i privat eie fram til 1992 da kommunen kjøpte eiendommen. I noen år ble Hasselbakken brukt til blant annet musikkskole, men i 2006 vedtok kommunestyret at huset skulle disponeres av frivillige organisasjoner. Det ble satt av midler til rehabilitering, men det lå også i planen at de frivillige organisasjonene selv skulle bidra med dugnadsinnsats. Hasselbakken – Frivillighetens hus ble offisielt åpnet i 2009 av ordføreren, men dugnaden fortsatte. I februar 2011 hadde frivillige nedlagt 8500 timers dugnad, og Hasselbakkens første, og deler av andre etasje, ble tatt i bruk.⁷

Det er Asker Frivilligsentral som disponerer villa Hasselbakken i Askerveien 47 for å kunne tilby alle frivillige lag og organisasjoner, samt enkeltpersoner en møteplass for frivillig virksomhet. Frivillighetssentralen er en medlemsforening med et styre som er ansvarlig for driften av Hasselbakken. Styret har ansvar for å følge vedtektene slik at krav stilt av kultur- og kirkedepartementet for å motta statsstøtte oppfylles. Alle organisasjoner og enkeltpersoner som har et frivillig formål i Asker har rett til å være medlem. Asker Frivilligsentral og Hasselbakken har samme styre. I følge årsrapporten driver daglig leder for Asker Frivilligsentral Hasselbakken i tråd med styrets ønsker, men hovedvekten av driften utføres av frivillige.⁸

Årsrapport 2014 for Hasselbakken gir flere opplysninger om formål og leietakere.⁹

---

⁷ Asker frivillighetssentral Hasselbakkens nettside

⁸ Ibid.

⁹ Som ett av sentralens prioriterte mål har Hasselbakken etablert seg som en møteplass for frivillige organisasjoner og Askers innbyggere. Våre faste leietakere er: Asker Husflidslag (Hasselnøtten), Asker Frivilligsentral, Home-Start Familiekontakten, Frivillighetskoordinator i Asker kommune (20. august - 20. oktober), Rådgiverne på Hasselbakken, Asker Røde Kors, paraplyorganisasjonene innenfor idrett og kultur, Asker velforbund, Asker og Bærum Historielag, Askeraden og TV-aksjonen leier lagerrom.

Jeg vil her trekke fram de ulike aktivitetene som er mest aktuelle for min undersøkelse:

Språk & leksekafé er åpen en dag i uka på ettermiddags/kveldstid og drives av i alt 18 frivillige fra sentralen og Rådgiverne på Hasselbakken. Antall besøkende varierer fra 10-25 og det er mer enn 15 nasjonaliteter som benytter tilbudet. Målet for kafeen er å være en åpen og vennlig møteplass der alle over 15 år får språktrening og hjelp med lekser.

Flere av informantene har nevnt **Kafé Hasselbakken** som var åpen en dag i uka midt på dagen og ble drevet av sju frivillige som solgte hjemmelaget bakverk og suppe til gode priser. En til to ganger i måneden ble det arrangert aktiviteter/kulturinnslag. Målet for Kafé Hasselbakken er å være et hyggelig tilbud og møteplass for alle Askers innbyggere.

Damedag arrangeres hver torsdag fra kl 12-15, og alle damer er velkomne. Det blir gitt veiledning i søm og strikking. I løpet av året har gruppen jobbet med prosjektet *Strikk for livet*. Damene strikker ”kuvøser” og tepper til blant annet premature barn i Tanzania. Antall deltakere på Damedag varierer fra 20 til 35. Det er 12 frivillige som driver tilbudet som er vel etablert. Damedagen er et samarbeidsprosjekt mellom Home-Start Familiekontakten, Asker Røde Kors og Asker Frivilligsentral. Målet er å skape en åpen og positiv møteplass for alle kvinner uavhengig av språk og kulturell bakgrunn.

Frihjelpen tilbyr gratis veiledning til innvandrere og flyktninger som trenger hjelp til å finne ut av det norske regelverket. De får hjelp til å skrive søknader, brev ol. Tilbudet er tilgjengelig fire timer en dag i uka. Målet er å gi et tilbud hvor de som kommer føler at noen har tid til å lytte, forklare og hjelpe.

En aktivitet som noen av informantene nevnte er **sykkelkurs for innvandrerkvinner**. I følge årsrapporten lånte Gjenbrukssentralen ut sykler og Velforbundet kjøpte inn hjelmer. Sju kvinner fra norskopplæringen på Folkeuniversitetet fikk tilbud om kurs hvor frivillige fra Frivilligsentralen koordinerte kurset. Sammen med Asker Cykleklubb lærte de bort kunsten å sykle. Det var et samarbeid mellom Folkeuniversitetet, Gjenbrukssentralen, Asker Velforbund, Asker Cykleklubb og Frivilligsentralen. Erfaringen viste imidlertid at det er krevende og ansvarsfullt å arrangere slike kurs. Det tar tid å mestre sykkelen og å få forståelse for trafikk og regler. Videre opplæring er viktig, men sentralen vil i fremtiden henvise til kurs via Syklistenes Landsforbund . Målet var å gi innvandrerkvinner mulighet til å sykle til bl.a. jobb, butikken, aktiviteter, og å lære opp egne barn.

Tre dager i uka tilbyr **Rådgiverne på Hasselbakken** gratis utdanningsrådgivning for unge voksne. Rådgiverne tilbyr tester for å kartlegge interesser, evner og egenskaper. De hjelper til med søknader, oppsett av CV, vurderer realkompetanse og lignende. Det sosialpedagogiske aspektet er svært viktig, i følge rapporten. De som kommer skal få muligheten til å snakke om tanker, drømmer og ønsker. Det er sju frivillige rådgivere som har bred erfaring som seniorrådgivere i grunn- og videregående skole. Rådgiverne har veiledet 82 personer, 20 forskjellige nasjonaliteter og hatt ca 145 besøk samt veiledning pr telefon og epost. Målsetting er å motivere og gi troen på at det finnes mange jobber og utdanningsmuligheter, og veilede og hjelpe til på vei mot målene.

I tillegg er det tilbud og aktiviteter som «Praktisk hjelp og besøksvenn», «Turgruppe», «Vedgruppe», «Hagegruppe» og ikke minst «Dugnadsgjengen på Hasselbakken» som er nevnt i forbindelse med oppussingen av huset.

Årsrapporten fra 2014 oppgir vel 80 frivillige (men noen er med på flere aktiviteter) og nærmere 300 deltakere/brukere (her er også noen med på flere aktiviteter).¹⁰

2.2 Lett å være frivillig i Asker?

En undersøkelse som Frivillighet Norge gjorde i 2015 viste at bare 13 % av kommunene hadde en helhetlig frivillighetspolitikk. Dagens situasjon med økte ankomster av asylsøkere og flyktninger stiller alle partene overfor nye utfordringer. Dette vil føre til økt behov for koordinering og dialog.¹¹

Asker kommune har uttrykt tydelig ønske om å ha nettopp en helhetlig politikk på dette området. Kommunen arbeidet målrettet med å sette fokus på frivillighet siden 2007. Da ble Askers første frivillighetsmelding vedtatt. Et av tiltakene da var etableringen av Frivillighetens hus. Andre tiltak var opprettelse av et frivillighetsutvalg, etablering av egen frivillighetskonferanse, en hel stilling som koordinator, en nettportal og ny tilskuddsordning. I følge frivillighetsmeldingen for 2014 ønsker Asker kommune å legge til rette for at flest mulig av befolkningen skal ha mulighet for å delta i frivillige aktiviteter og foreningsliv. Tittel og visjon for denne meldingen «Lett å være frivillig i Asker».

---

¹⁰ Asker Frivilligsentral Hasselbakken. *Årsrapport 2014*.

¹¹ Frivillighet Norge. *Innspill til Stortingsmelding om integrering 2016*.

I handlingsprogrammet for perioden 2016 -2019 skriver Asker kommune at en av utfordringene på frivillighetsfeltet er «å sikre representativitet i Frivillighetsutvalget for grupper som i dag ikke er representert, samt styrke samarbeidet med frivilligheten».¹²

Velviljen til innvandrere og innvandring etter *landsdel* pleier å være størst i Akershus og Oslo. Det klareste eksempelet er at 12 prosent av befolkningen i Akershus og Oslo ønsker lettelse i adgangen til opphold for flyktninger og asylsøkere, mens maksimalt 6 prosent i de øvrige landsdelene er av samme oppfatning. For øvrig er andelen som har daglig kontakt med innvandrere, høyere i Akershus og Oslo enn ellers i landet, og også andelen som har kontakt med mange (over ti) innvandrere, er større her. Innvandrerandelen er da også høyest her.¹³

For Asker er andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre ca tre prosentpoeng over landsgjennomsnittet (pr. 1.1. 2013 ca 17% i Asker mot ca 14% for hele landet). Nærmere 60 prosent av innvandrerne i Asker kommer fra Europa (unntatt Tyrkia), 25 prosent fra Asia og 10 prosent fra Afrika.¹⁴

2.3 Strukturer rundt «de nye»

Generelt sett er det fire hovedstrategier stater kan ha for å håndtere forskjeller mellom ulike grupper, f.eks. etniske minoriteter og majoritetssamfunnet: Den første og mest dramatiske er folkemord eller etnisk rensing (som i Rwanda og på Balkan). Segregering er den andre strategien, mest kjent fra Sør-Afrika og USA. Den tredje strategien er kjent også fra Europa og Norge; assimilering. Det går i korte trekk ut på at minoriteten tilpasser seg majoritetssamfunnet på de fleste måter. Den siste strategien, som er offentlig målsetting i Norge, er integrering, i dag representert ved «arbeidslinja» og at mangfold er positivt.

Gjeldende stortingsmelding (2012/2013) om integrering sier:

Alle innbyggere i Norge har plikter og rettigheter. Alle skal ha muligheter til å delta og bidra i arbeids- og samfunnsliv. Et rettferdig samfunn med et trygt fellesskap forutsetter små sosiale og økonomiske forskjeller og likestilling mellom kvinner og menn. Derfor er det viktigste målet i regjeringens integreringspolitikk å sørge for at alle som bor i Norge får brukt ressursene sine og tar del i fellesskapet.¹⁵

---

¹² Asker kommune. *Handlingsprogrammet 2016-2019*.

¹³ Statistisk sentralbyrå. *Om holdninger til innvandrere og innvandring*.

¹⁴ Statistisk sentralbyrå. *Demografi, innvandring, Asker kommune pr. 1.1. 2013*.

¹⁵ Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. *En helhetlig integreringspolitikk 2012*.

Det kommer klart fram at regjeringens (Stoltenberg II) mål for integreringspolitikken er at også de nye skal få brukt ressursene sine og bli en del av det norske fellesskapet. Det ligger likevel et valg her; «alle skal ha muligheter til ...». Denne forståelsen av integrering innebærer at innvandrene selv er med på å velge grad og tempo for egen integrasjon i samfunnet. Videre sier stortingsmeldingen om innflytelse og frivillighet at deltakelse i demokrati og sivilsamfunn er sentrale verdier i det norske samfunn, og at dette er viktig for å opprettholde og bygge trygge fellesskap:

Regjeringen vil at alle innbyggere skal ha like muligheter til å påvirke samfunnsutviklingen gjennom demokratiske virkemidler, som valg og deltakelse i styrende organer. Frivillige organisasjoner er både viktige kanaler for innflytelse og møteplasser som bidrar til å bygge tillit. Frivilligheten bør være åpen og inkluderende. Alle har et selvstendig ansvar for å ta i bruk, og å delta på, ulike arenaer, ut fra egne interesser og behov.

Regjeringen påpeker at alle har et selvstendig ansvar for å ta i bruk, og å delta på de ulike arenaene ut fra egne interesser og behov. Men i fortsettelsen uttrykkes det bekymring for manglende deltakelse i samfunnet. Om store deler av befolkningen ikke er representert på arenaer hvor beslutninger fattes, innebærer det fare for oppslutning om demokratiet, samfunnets spilleregler og for lojalitet til fellesskapets beslutninger. Mennesker med innvandrerbakgrunn er i mindre grad enn resten av befolkningen representert i politiske prosesser og organer. Det er også slik at jo nærmere man kommer den utøvende makten, jo mindre speiles mangfoldet i befolkningen. Stortingsmeldingen fastslår at personer med innvandrerbakgrunn er dårligere representert i både politiske toppstillinger og andre ledende stillinger i arbeidslivets organisasjoner, styrer, media og store frivillige organisasjoner. Med andre ord har personer med innvandrerbakgrunn mindre makt og innflytelse enn andre grupper i samfunnet.¹⁶

Her står det i klartekst det som vi i grunnen vet fra før; de «nye» som gruppe har mindre makt og innflytelse enn andre grupper i samfunnet. Ut fra signaler om marginalisering og radikaliserings blir det politisk viktig å styrke strukturene rundt innvandrerbefolkningen slik at lojaliteten til fellesskapet opprettes og opprettholdes.

Sivilsamfunnet kan defineres som feltet mellom stat og marked. Det kalles også den tredje sektor. Denne sektoren får mye av æren for Europas velferd, og dens betydning øker i en tid hvor sosiale utfordringer som eldrebølger, arbeidsledighet og fattigdom går hånd i hånd med omfattende kutt i statlige velferdstjenester. Alle former for ikke- kommersiell og ikke-

---

¹⁶ Barne -, likestillings- og inkluderingsdepartementet. *En helhetlig integreringspolitikk 2012..*

offentlig virksomhet betegnes som «den tredje sektor». Selv om de kan anses som del av en større sektor, har de ulike virksomhetene hittil fungert som ganske lukkede områder for forskning. Forskere mener dette har bidratt til å svekke sektoren som helhet. Mangelen på en definisjon som fremhever likhetene mellom ulike deler av den tredje sektor har gjort det vanskelig å få en helhetlig oversikt over sektorens omfang og bidrag i Europa. Forskere fra åtte land har gått sammen og fremmet et forslag om en felles begrepsforståelse som gir grunnlag for måling og videre forskning. Ifølge dette forslaget består tredje sektor av « private foreninger og stiftelser; ikke-kommersielle samvirkeforetak, gjensidige og sosiale foretak; og individuelle aktiviteter som gjennomføres uten lønn eller tvang- med mål om å gagne samfunnet eller personer utenfor egen familie og hushold».¹⁷

2.4 Tidligere forskning

Utgangspunktet for min undersøkelse er et ønske om mer kunnskap om frivillighet som arena for nettverksbygging for nye borgere i et lokalsamfunn. Med tanke på problemstillingen mente jeg at en kvalitativ tilnærming ville egne seg best for min informasjonsinnhenting. Min undersøkelse refererer til både kvantitativ og kvalitativ forskning om frivillighet som er utført de siste årene. Et femårig forskningsprogram, hovedsakelig finansiert av Kulturdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet ble avsluttet i 2013. 22 forskere fra Institutt for samfunnsforskning i Oslo og Rokkansenteret/Institutt for sammenliknende politikk har vært involvert i forskningsprogrammet. Hovedtemaene for forskningen har vært deltakelse i frivillige organisasjoner, endringsprosesser i sivilsamfunnet, og de politiske og økonomiske rammevilkårene som danner grunnlaget for frivillige aktiviteter.

Forskningsprogrammet har hovedsakelig skaffet fram tall og kvantitativ forskning, men studier av nærmiljøer, bl.a. på Grorud og Veitvet i Oslo og på Møhlenpris i Bergen bygger på intervjuer og har en kvalitativ tilnærming.

Når det gjelder temaet for min oppgave; hvordan integrasjon kan skapes i og gjennom frivillighet, viser jeg her til de fem hovedkonklusjonene i boken som er skrevet på bakgrunn av studier i forskningsprogrammet.¹⁸

---

¹⁷ Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. *Mot en felles definisjon av tredje sektor*, 2015.

¹⁸ Ødegaard et al. (2014): 171-182

Den første hovedkonklusjonen er at manglende individuelle ressurser som utdanning og økonomi er viktige faktorer for å forklare sosial ulikhet i organisasjonsdeltakelse. Svake norskkunnskaper er barrierer for informasjonsformidling. For det andre viser studiene at organisasjonsdeltakelse ikke nødvendigvis gir formelle rettigheter i frivillighet. Det vises til eksempler på at innvandrere forblir i en «hjelpesposisjon», men samtidig til andre eksempler på at organisasjonsdeltakelse fører til verdifulle koblinger til det norske samfunnet. Mange som tidligere ble «hjulpeløse», har blitt viktige ressurser i integrasjonsarbeidet overfor andre innvandrergupper. For det tredje viser tradisjonelle organisasjoner seg som bærere av strukturelle barrierer for deltagelse. Lokale foreninger har ofte ikke kapasitet eller ressurser til å gjøre nødvendige nedringer for å rekruttere innvandrergupper, for eksempel. Det er krevende å endre organisasjonskultur og – praksis. Den fjerde konklusjonen er at innvandrereforeninger og trossamfunn kan være viktige ressurser i det lokale integrasjonsarbeidet. Det framheves som viktig å ikke se på innvandrene egne foreninger som et hinder for integrasjon. Tvert i mot viser det seg at disse foreningene kan tjene som sosiale arenaer og informasjonskanaler, og viktige for å bygge sammenbindende (bonding) sosial kapital. Den femte og siste hovedkonklusjonen er at en «top-down»-strategi virker hemmende på det lokale integrasjonsarbeidet. Uten forankring hos de som er involvert, blir ofte tiltakene kortsiktige og uten bærekraft over tid. Det pekes på at frivillige organisasjoner ikke må sees på som redskap for iverksetting av offentlig politikk. Lokale myndigheter bør fungere koordinerende, og samle og forene krefter. Det viktigste blir å legge til rette for at ulike aktører i lokalsamfunnet møtes på likefot til tross for ulik fordeling av makt og ressurser i utgangspunktet.¹⁹

---

¹⁹ Ibid

Kapittel 3   Metode

I min undersøkelse ønsket jeg å utforske informantenes opplevelser av frivillighet og inkludering/integrasjon. Problemstillingen krever en tverrfaglig tilnærming siden jeg undersøker et sammensatt fenomen. Et kjennetegn ved nye kulturstudier er nettopp tverrfagligheten. Samfunnet er stadig mer komplekst, og det er behov for å koble kunnskaper og se sammenhenger på tvers av spesialdisipliner.

For å forstå informantenes opplevelser må jeg vektlegge førstepersonsperspektivet. Dette innebærer en fenomenologisk tilnærming; og kravet om å gå til saken selv. Det er forforståelsen, fordommene den fenomenologiske reduksjonen skal skrelle bort, slik at jeg beskriver saken så presist som mulig – ikke forklarer. Den fenomenologiske reduksjon er også en refleksjon, noe som betyr at jeg innser at det fenomenet jeg åpner meg for, viser seg for meg først idet jeg retter bevisstheten mot det. En av de mest grunnleggende innsikter i fenomenologien er at *bevissthet alltid er bevissthet om noe*. Den er alltid rettet mot noe bestemt, det som Husserl kaller *intensjonalitet*.²⁰

Utgangspunktet for min undersøkelse er et ønske om mer kunnskap om frivillighet som arena for integrering av nye borgere i et lokalsamfunn. Med denne problemstillingen mener jeg at en kvalitativ tilnærming er best egnet for informasjonsinnhenting. Jeg har valgt en intensiv undersøkelsesdesign fordi en slik design går i dybden på fenomenet jeg ønsker å undersøke og er best egnet når vi ønsker å se sammenhengen mellom individ og kontekst.²¹

I følge Thagaard er det et særlig viktig poeng i kvalitativ forskning at prosjektets design gir grunnlag for fleksibilitet. Det betyr at fremgangsmåtene må kunne endres på grunnlag av den informasjonen dataene gir. I løpet av prosjektet måtte jeg derfor vurdere om dataene var relevante i forhold til problemstillingen, og om analysen kunne føre til interessante resultater. I kvalitative studier er det viktig med fleksibilitet og åpenhet i løpet av forskningsprosessen.²²

---

²⁰ Sørensen et al. (2008): 102

²¹ Jacobsen (2005): 88-90

²² Thagaard (2013): 55

Med bakgrunn i kravet om refleksivitet i kvalitativ forskning, utviklet av Hammersley og Atkinson, er det viktig for troverdigheten at jeg klargjør de ulike situasjonene som oppstår underveis i forskningsprosessen.²³

3.1 Metoder for datainnsamling og utforming av intervjuguide

Jeg antok at jeg ville få størst nærhet til stoffet og mest interessant informasjon ved å gå åpent ut. Men med tanke på videre analyse, ønsket jeg å strukturere intervjuene noe.

Et forskningsintervju kan utformes på ulike måter. Den ene ytterligheten har lite struktur, og kan sees på som en samtale mellom forsker og intervjuperson, hvor kun temaet er bestemt på forhånd. Her kan intervjupersonene bringe inn temaer underveis, og forskeren kan få innspill som hun ikke hadde tenkt på tidligere. En slik type intervju kan egne seg godt f.eks. i innledningen til en større undersøkelse. Den andre ytterligheten har et strukturert opplegg, hvor spørsmålene er utformet på forhånd og rekkefølgen er mer eller mindre fastlagt. Det kvalitative aspektet ved denne typen intervju er at intervjupersonen står fritt til å utforme svarene sine. Fordelen ved strukturert intervju er at svarene kan sammenliknes fordi alle intervjupersonene har gitt informasjon om de samme temaene. Denne tilnærmingen brukes når sammenligninger er viktig.²⁴

Min fremgangsmåte ligger et sted mellom disse to ytterlighetene og kalles delvis strukturerte eller semistrukturerte intervjuer. Temaene er fastlagt på forhånd, men rekkefølgen kan bestemmes underveis. På den måten kunne jeg følge intervjupersonens fortelling, men samtidig sørge for at de temaene som er viktige for problemstillingen ble diskutert underveis. Fleksibiliteten var etter mitt syn nødvendig for å kunne knytte spørsmålene til den enkelte intervjupersonens forutsetninger. Dette var svært viktig i mitt tilfelle, siden jeg visste at intervjupersonen f.eks. ville ha svært ulikt nivå når det gjelder norskkunnskaper.

Datainnsamlingen består av individuelle, delvis strukturerte intervjuer med et utvalg på ti personer som er aktive i ulike roller knyttet til frivillig arbeid på Hasselbakken, og som representerer både minoritets- og majoritetsbefolkningen. Intervjuguiden utformet jeg på bakgrunn av problemstillingen. Jeg valgte å dele opp spørsmålene i «bolker» for å strukturere

---

²³ Hammersley og Atkinson (1987):35 i Jacobsen (2011): 230

²⁴ Thagaard (2013): 97-98

dialogen. For hver ny bolk samlet jeg noen konkrete spørsmål med tanke på å få informanten i gang, men ville samtidig at de skulle fortelle om sine tanker, opplevelser og ideer. For å få til en flyt i intervjuet og være konsentrert om kommunikasjonen mellom informanten og meg, planla jeg lydopptak av alle intervjuene.

Med bakgrunn i problemstillingen ønsket jeg å få svar på (hvem som deltar i det frivillige arbeidet) og hvilken rolle de ulike deltakerne har i frivilligheten på Hasselbakken. Videre ønsket jeg informasjon om hvordan de frivillige/deltakerne rekrutteres og om det oppleves som lett å komme inn og delta i frivillig arbeid – og noe om grunnene til at det oppleves slik. Jeg ønsket også å få et bilde av hvor mye frivillig arbeid de aktive deltar med. Er det sånn at noen deltar på mye («Tordenskiolds soldater»). De siste bolkene i intervjuguiden dreier seg om hva som motiverer til frivillig arbeid, hva de involverte opplever at frivilligheten fører med seg, og om de har noen gode råd til – eller ønsker for frivillighetens hus. (se vedlagt intervjuguide)

Jeg prøvde ut intervjuguiden hjemme og på en av de ansatte på frivillighetens hus og gjorde noen endringer i ordvalg og rekkefølge før jeg møtte min første informant på biblioteket i Asker.

3.2 Utvalg og rekruttering av informanter

Informanter er personer som vet noe om en problemstilling, men som ikke selv har deltatt i eller opplevd det vi skal undersøke. Personer som har direkte kjennskap til et fenomen eller er medlem av en spesiell gruppe kalles også respondenter. Som regel velges informanter i tillegg til respondenter, en undersøkelse er sjelden basert på informanter alene.²⁵ Siden mitt datamateriale består av begge kategorier, velger jeg å bruke betegnelsen informanter som en felles betegnelse videre i oppgaven.

Et råd ved utvalg av enheter er at man skal skaffe seg oversikt over alle en ville ønsket å intervju hvis en hadde ubegrensede ressurser. Det kunne vært alle som er aktive i frivillig arbeid på en eller annen måte på frivillighetens hus. Totalt ville det ha vært altfor ressurskrevende for denne oppgaven; med vel 80 frivillige og nærmere 300 brukere.²⁶

---

²⁵ Jacobsen (2005): 171

²⁶ Asker frivilligsentral Hasselbakken. *Årsrapport 2014*.

Spørsmålet ble derfor hvordan jeg skulle foreta et utvalg av informanter.

Jeg tilnærmet meg frivilligheten i Asker ved å delta på frivillighetens dag i desember 2013. Denne konferansen ga god bakgrunnsinformasjon og jeg fikk etablert kontakt med koordinator for frivilligheten i kommunen. Hun rådet meg til å kontakte daglig leder for frivillighetens hus. Etter avtale deltok jeg på en «Damedag» og lunsj i frivillighetens hus for å danne meg et bilde av hvordan aktiviteten var og hvem som deltok. Jeg ble møtt med positiv innstilling til undersøkelsen og fikk umiddelbart kontakt med flere deltakere, både frivillige og brukere (ofte er det heller ikke skille mellom disse rollene). Etter denne introduksjonen spurte jeg om rekruttering av respondenter kunne gå via daglig leder. Jeg sendte henne introduksjonsbrev og samtykkeskjema som hun viderefremidlet til representanter for de ulike rollene i frivillighetens hus.

Siden mitt mål var å få fram opplevelsen til aktive i ulike roller, valgte jeg at også daglig leder ble en av mine informanter. Etter en innledende samtale på Hasselbakken ble derfor hun invitert til intervju utenfor huset på lik linje med de andre informantene.

Mine informanter består av ti kvinner i alderen 29 – 79 år. De er på ulike måter knyttet til frivillighetens hus i Asker. Deres roller er frivillige på «Damedagen», brukere av tilbudet «Damedagen», daglig leder for frivillighetens hus, frivillige i Rådgiverne på Hasselbakken, frivillige i «Språk- og leksekafé», frivillig i «Home start». Ulike nasjonaliteter/språk representert er norsk, dansk, polsk, somalisk, rumensk og indisk/urdu. Informantene har vært aktive på Hasselbakken i ulike perioder, og de har ulik bakgrunn når det gjelder utdanning og arbeidserfaring. De fleste er aktive om høsten og vinteren, mens om sommeren er det ganske stille. Jeg valgte å gruppere informantene etter hvor de opprinnelig kommer fra. Her er en skjematisk oppstilling:

Født i Norge/etnisk norske (G1)	Innvandret fra et europeisk land (G2)	Innvandret fra et land utenfor Europa (her Asia og Afrika) (G3)
Beate, 43 år	Anna, 67 år	Gina, 29 år
Caroline, 65 år	Elisabeth, 32 år	Helena, 50 år
Dagny, 68 år	Johanne, 35 år	
Fiona, 79 år		
Irene, 70 år		

I utgangspunktet ville jeg gjerne spurt flere av de aller «nyeste» brukerne av tilbudene på Hasselbakken, men det ble vanskelig å gjennomføre rent praktisk på grunn av språkvansker. Dette ble klart da jeg var med på «Damedagen» før intervjuene startet. Bruk av tolk er kostbart og kan være komplisert. Etter overveielse valgte jeg da det jeg ser som det nest beste; nemlig å intervju dem som er aktive og som selv er i nærkontakt med «de nye» der hvor jeg ikke kan få «de nyeste» i tale.

Alle informantene bor i Asker (en har flyttet til nabokommunen) og har bodd i kommunen forholdsvis lenge. Ingen av informantene er «innfødte askerbøringer», altså født og oppvokst i Asker. De kommer opprinnelig fra Polen, Danmark, Romania, India, Somalia, Bergen, Hedmark og andre deler av Norge. Fellestrekk for informantene er at ni av ti har utdanning på høyskole- eller universitetsnivå, og fem av informantene er pensjonister. Jeg ser klart at det har betydning for undersøkelsen at informantene har god utdanning. De har følgende roller: Frivillige (ulike statuser?), deltakere/brukere av tilbudet (ulike statuser?), en daglig leder for huset.

Hvorfor har jeg ikke bare innvandrere som informanter? Jeg var inne på språkproblemene tidligere i kapitlet, men jeg har en annen grunn også. Problemstillingen søker svar på om huset Hasselbakken oppleves som en arena for integrering. Hvem kan svare på dette? Jeg mener at jeg trenger både minoritets- og majoritetsperspektivet. Integrering er ikke en enveisprosess. Majoriteten må være med på å definere om integrering skjer. Jeg mener at de to perspektivene majoritet/minoritet er nødvendig for å få hele bildet.

Daglig leder i frivillighetens hus tok jeg inn som informant fordi hun er så tett på de frivillige og brukere/deltakere, og kan etter min mening komplettere bildet av aktiviteten på Hasselbakken, og om det skjer integrering.

3.3 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene har foregått i to perioder med to-tre stille sommermåneder mellom. En fordel ved at det har gått noe tid, er kanskje at intervjuene i den andre perioden ble bedre forberedt og mer gjennomtenkte. En ulempe kan være at jeg kom litt ”ut av det” og det ble vanskeligere å sammenlikne intervjusituasjonene.

Jeg valgte Biblioteket i Asker sentrum som sted for intervjuene. Det er et hyggelig, offentlig lokale og fungerte stort sett bra, men det ble til tider litt for mye lyd rundt oss. To av intervjuene foregikk i Frivillighetens hus av praktiske grunner. Jeg registrerte selv at jeg følte meg mer «på besøk» da, og fikk nok en litt annen rolle overfor informantene som var på «hjemmebane». Blant annet følte jeg at jeg ble mer høflig og forsiktig, «gravde» ikke i svarene. En annen forskjell er at vi ble avbrutt flere ganger, av telefon og av at noen banket på døra og ville spørre om noe.

Alle intervjupersonene har lest/gjennomgått samtykkeskjema.

Jeg har lydopptak av alle intervjuene og samtlige respondenter sa at det var greit. Likevel mener jeg at en av informantene ble mer taus og ganske kort/rask etter at jeg hadde satt på opptak. Det ble det klart korteste intervjuet. Men dette er jo en fornemmelse, siden jeg ikke kjenner informanten fra før. Kanskje hun vanligvis er så rask/kort og ”effektiv”.

Lengden på intervjuene varierte mye, fra ca 25 minutter og opp til nærmere en og en halv time. Det første intervjuet er det lengste. Jeg var redd for å gå glipp av noe, og tok med en del av presentasjonen som jeg i de senere intervjuene gjorde ferdig før jeg satte på taleopptaket.

Ved flere anledninger ble intervjuet mer en samtale enn et intervju, noe som også var hensikten med å dele intervjuguiden i «bolker». Det fungerte stort sett bra å holde seg til temaet i «bolken», men språket har selvsagt stor betydning for hvor «løst og fast» man kan snakke. Siden noen av kvinnene er norske og noen utenlandske, med til dels kort botid i Norge, ble det store forskjeller på lengde og innhold. Å ta opp intervjuene sparte tid og skapte en bedre intervjusituasjon siden jeg slapp å notere alt som ble sagt. Jeg noterte likevel noe, både for å sikre informasjonen i tilfelle tekniske problemer (og det skjedde i ett tilfelle), men også notater til selve situasjonen – om nonverbal kommunikasjon, f.eks.

Valget om å gjøre taleopptak førte til et tidskrevende transkriberingsarbeid, og jeg skrev ut alle intervjuene i sin helhet. Utskriftene inneholder spørsmål som er blitt stilt, hva som er sagt underveis, både av intervjupersonen og meg, og en kort beskrivelse av selve intervjusituasjonen. Jeg har derimot ikke tatt med pauser, intonasjon, kroppsspråk o.l. underveis.

3.3.1 utfordringer

En av de største utfordringene ble som ventet språket. Selv om jeg er vant til undervisning og veiledning av mennesker fra hele verden, ofte med kort botid i landet, blir den språklige utfordringen tydelig når det er opplevelser og abstrakter som for eksempel følelser som er temaet. Etter to intervjuer med til dels store språklige vanskeligheter, tok jeg en bestemmelse om at resten av informantene måtte enten ha lang botid i Norge og/eller norsk som morsmål.

Det første intervjuet høres ganske «stivt» ut. Jeg var svært omstendelig og litt redd for å gå glipp av noe. Etter en vurdering satte jeg spørsmålene i en annen rekkefølge etter det første intervjuet. Ved gjennomgang av taleopptakene hører jeg selv at jeg i enkelte situasjoner «godkjenner» svaret respondenten gir. Det er klart at dette kan være med på å påvirke respondenten og jeg innser at jeg ”...deltar i den sosiale verden jeg studerer...” jfr. kravet om *refleksivitet i kvalitativ forskning*, utviklet av Hammersley og Atkinson (1987, s.35)²⁷

Når jeg hører igjennom intervjuene, blir jeg også klar over at flere svar burde vært bedre fulgt opp. Jeg var kanskje ikke alltid så tilstede i situasjonen som jeg selv trodde og håpet.

En siste utfordring er at forholdet mellom meg som intervjuer og intervjupersonene endrer seg når jeg har tekst, og ikke lenger mennesket foran meg. Det betyr at informantene ikke lenger har den innflytelsen over sin egen medvirkning som de hadde under intervjuet. I følge Thagaard har jeg derfor noen utfordringer når jeg starter analysen av teksten. For det første må jeg ta hensyn til deltakernes perspektiver i analysene. Når intervjuene er ferdige, og det går en del tid før neste fase (analyse) starter, øker min innflytelse i takt med at informantens innflytelse svekkes. Det er viktig å ta vare på deltakerens perspektiv gjennom analysen og presentasjonen av data. Jeg må ta hensyn til både vitenskapelig troverdighet i resultatene og til den tillit som intervjupersonene har vist meg. Jeg anser dette som særlig viktig når det er en maktforskjell mellom meg og intervjuperson på grunn av språklig og kulturell minoritets-/majoritetsposisjon.²⁸

3.4 Egen posisjon i feltet

Som mangeårig deltaker i frivillig arbeid og lærer/veileder for ulike innvandrergupper, var det en utfordring at jeg allerede er på «innsiden». Å gå inn i et felt hvor jeg er kjent på

---

²⁷ Jacobsen (2005): 230

²⁸ Thagaard (2013): 121-122

forhånd, gjør det ekstra viktig å være nøktern og forsiktig. Det er lett å tro at man kjenner svaret allerede og bare vil få det bekreftet.

På den andre siden kan det ha gjort det lettere for meg å oppnå kontakt fordi jeg har mye erfaring fra innvandrerfeltet. Samtidig kan det være vanskelig å være kritisk til mennesker som jeg i lang tid og mange situasjoner har «forsvart» mot det jeg selv har oppfattet som fordomsfulle og generaliserte utsagn.

I følge Bourdieu må en forsker alltid stille spørsmål ved seg selv.²⁹ Forskeren er selv en del av den virkeligheten hun forsker på og i denne konteksten er vi alle fanget av egen biografi, egne verdier, sanser og opplevelser.

Min innvirkning på situasjonen som ble studert, er knyttet til den posisjonen jeg hadde i forhold til deltakerne. Ved intervjuundersøkelser vil ytre kjennetegn som for eksempel alder og kjønn ha betydning for hvordan forskeren blir oppfattet av personer i felten.³⁰

Jeg har imidlertid ikke selv vært frivillig eller knyttet til aktivitetene på Hasselbakken. Slik sett kommer jeg utenfra, og mener jeg kan se nokså objektivt /saklig? på aktiviteter og tilbud i frivillighetens hus.

Jeg tror at det var en fordel, om ikke forutsetning, for den kontakten jeg fikk med kvinnene som informanter at jeg selv er kvinne. Alder er jeg mer usikker på; mine intervjupersoner var mellom 29 og 79 år, og jeg oppfattet ikke noen umiddelbar forskjell i deres tilnærming. Motsatt kan det likevel ha en betydning; at jeg som forsker har en annen tilnærming til respondenter som er eldre enn meg selv? Det er uansett viktig å reflektere over hvordan deltakerne oppfatter intervjueren/forskeren.

3.5 Ethiske hensyn/anonymisering av materialet

To lover regulerer forskningsetiske spørsmål. Personopplysningsloven omhandler meldeplikt og godkjenning fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste som er personvernombud for studentprosjekter. Den andre er forskningsetikkloven. Forskningsetiske komiteer behandler spørsmål om informert samtykke, konfidensialitet og forskningens mulige konsekvenser for individer og grupper. I min undersøkelse har det vært aktuelt å gjøre seg kjent med bl.a.

---

²⁹ Bourdieu & Waquant (1993)

³⁰ Thagaard (2013): 88

forskningsetikk i forbindelse med forskning på etniske grupper/minoriteter.³¹ Som nevnt tok jeg taleopptak av alle intervjuene. De varierer fra 25 minutter opp til nærmere en og en halv time. Gjennomsnittslengden ligger på ca. 45 minutter. Etter renskrivningen av intervjuene, slettet jeg lydfilene. Tekstfilene er oppbevart på passordbeskyttet PC.

---

³¹ Hellevik. *Spørreundersøkelser*. De nasjonale forskningsetiske komiteene.

Kapittel 4   Teoretiske perspektiver

Min masteroppgave handler om frivillighet og integrasjon, og om, og eventuelt hvordan et frivillighetens hus oppleves som arena for lokal tilhørighet og nettverksbygging.

Jeg vil i dette kapittelet gjøre rede for de teoretiske perspektivene jeg har valgt for å analysere materialet fra datainnsamlingen. Et gjennomgående perspektiv er integrasjonsperspektivet.

Perspektiver på sosial kapital, identitet og makt er også viktige i oppgaven. Jeg drøfter kulturbegrepet i de nye kulturstudiene før jeg tar for meg oppgavens plassering i kunnskapsfeltet og deretter presenterer jeg aktuelle teorier.

4.1   Kulturbegrepet i nye kulturstudier

En definisjon av kulturbegrepet innenfor samfunnsvitenskapelig tradisjon er denne: «Kultur er de felles ideer, verdier, regler, normer, koder og symboler som et menneske overtar fra den foregående generasjon, og som man forsøker å bringe videre – ofte noe forandret – til neste generasjon».³² Dette er et *beskrivende kulturbegrep* som forutsetter at mennesker fra samme gruppe har felles kultur, og man vil ved å bruke dette begrepet forsøke å finne fellestrekk mellom mennesker med samme kulturelle bakgrunn, altså generalisere. Dersom det beskrivende kulturbegrepet alene legges til grunn, betyr det at man forsøker å forklare personers handlinger ut fra deres kultur.

I nye kulturstudier har kulturbegrepet flere dimensjoner. *Det refleksive kulturbegrepet* innebærer at når vi driver med kulturanalyse, ikke bare forstår, fortolker og forklarer vi verden, men vi intervenserer også i den (står i midten). Det vanskelige blir å iakttå egen iakttakelse, og forstå at dette er en intervensjon.

Kulturbegrepet innenfor denne tradisjonen er altså refleksivt, men også komplekst. Sørensen m.fl. argumenterer for at det komplekse kulturbegrepet har fire dimensjoner; illustrert slik:³³

---

³² Klausen (1992): 27

³³ Sørensen et al.(2008): 20

Premiss	Semantikk	Gjenstand	Grep	Perspektiv
Universalisme	Å ha	Kanon/produkt	Historie	Ontologi
Partikularisme	Å være	Tradisjon/sedvane	Struktur	Ontologi
Konstruksjonisme	Å kunne	Tegn/mening	Kognisjon	Onto-epistemologi
Relasjonisme	Å gjøre	Handling/praksis	Prosess/relasjon	Onto-epistemologi

Figur 1. Det komplekse kulturbegreps fire dimensjoner. (Sørensen et al. 2008)

I følge Sørensen et al. er kultur noe som skapes i sosiale prosesser og er derfor i kontinuerlig endring.³⁴

I denne masteroppgaven er det flerdimensjonale kulturbegrepet relevant fordi den fjerde dimensjonen «å gjøre» har relasjonisme som premiss. *Kultur i denne betydningen blir da noe som skjer i relasjoner mellom mennesker og i forhold til omverdenen.* Dette er sentralt i en kulturanalyse av frivillighet som arena for opplevelse av integrasjon og tilhørighet.

Et begrep som ofte tas i bruk når temaet er flyktninger, asylsøkere, innvandrere eller migranter er «kulturforskjeller». I følge sosialantropologen Thomas Hylland Eriksen er det ikke slik at kulturforskjeller er synonymt med etniske forskjeller. I Norge kan vi f.eks. oppleve store kulturforskjeller mellom de ulike landsdelene Sørlandet og Nord-Norge, borgerskap og arbeiderklasse og mellom religiøse minoriteter.³⁵ Når jeg legger det flerdimensjonale kulturbegrepet (*det man gjør*) til grunn, kan det i noen tilfeller være større kulturforskjeller mellom mennesker med for eksempel ulik utdanningsbakgrunn enn ulik nasjonalitet/etnisitet.

4.2 Oppgavens plassering i kunnskapsfeltet

«Cultural studies» oppsto på bakgrunn av kritikk til det elitistiske universitetet med stivnede faggrenser på midten av det 20. århundre og er kjennetegnet av å være en ikke avgrenset disiplin. «Cultural Studies» som disiplin er med andre ord tverrfaglig og trekker inn teorier og metode fra både estetiske, historiske, sosiologiske og antropologiske fag. Jeg bruker den

³⁴ Sørensen et al. (2008): 141

³⁵ Eriksen (red) (2001): 62-63

fellesnordiske termen «nye kulturstudier» som er en oversettelse av termen «Cultural studies».³⁶ Fellestrekk ved nye kulturstudier er at de forholder seg kritiske til etablert kunnskap, og dette kritiske perspektivet er en rød tråd gjennom utviklingen av kulturstudiene.

I nye kulturstudier har forståelsen av forholdet mellom struktur og aktør endret seg i takt med de tre hovedvendingene i fagfeltets utvikling. *Den første vendingen* er uttrykk for framveksten av nye kulturstudier, noe som altså innebar et oppgjør med et eksklusivt (for estetiske fag) og eksotisk (for antropologiske fag) kulturbegrep. Interessen for det mer hverdagslige, som grunnleggende strukturelt betinget, kom i sentrum.

Den språklige eller tekstlige vendingen regnes som *den andre vendingen*. Språk, tekst og medier er det mest interessante i denne vendingen, og er blitt oppfattet som det som konstituerer verden for oss, mer enn at det bare *gjengir* virkeligheten. Sørensen m.fl. hevder at vi fortsatt befinner oss midt i denne.

Den tredje vendingen kalles både den performative, materielle eller ontologiske vendingen. Nå tenker vi mer på språk og virkelighet som to sider av samme sak, og at de griper inn i hverandre. Forståelsen av hvem eller hva som virkelig bestemmer menneskelig adferd, har altså flyttet seg fra strukturene utenfor mennesket (strukturalismen) via de indre strukturene og personlige valg (poststrukturalismen) til forestillinger og diskurser som mennesker selv har internalisert og deltar dialogisk i overfor ulike ytre betingelser og overgripende strukturer.³⁷

I den tredje, performative vendingen er *handling* vesentlig; kultur er å gjøre, i tillegg til å ha, å være og å kunne (se figur 1) og oppgaven plasserer seg nettopp her i følge min forståelse av kulturbegrepet.

Det kritiske perspektivet har helt fram til den tredje vendingen vært rettet mot stat og marked, mens sivilsamfunnet eller hverdagslivet, har representert det autentiske og det demokratiske. Med den tredje vendingen og det refleksive kulturbegrepet ser vi nå etter koblinger mellom stat, marked og sivilsamfunn i kulturanalysen. Disse koblingene blir det naturlig å se etter i min analyse.

Norge og landets lokalsamfunn blir stadig mer etnisk, religiøst og kulturelt heterogene. Tidligere var antropologi og kulturfag sentrale premissleverandører i mangfoldsspørsmål.

---

³⁶ Sørensen et al.(2008): 6

³⁷ Ibid.: 12

Utviklingen fører til behov for mer tverrfaglighet i forskning og politikk. Spørsmål knyttet til integrasjon, tillit og verdimeessig fellesskap har ført til at sosiologi, økonomi og statsvitenskapelige tilnæringer blir mer aktuelle.³⁸

4.3 Teori om integrasjon

Både nasjonalt og internasjonalt dominerer forståelsen av at innvandrere skal innlemmes i et mottakersamfunn; de skal integreres. Spørsmålet er om man blir integrert en gang for alle, og med hvilken strategi «de nye» skal innlemmes i det samfunnet de kommer til.

Mottakerlandene for innvandring er selv i rask endring nettopp på grunn av økende mangfold og kulturmøter, og det homogene samfunnet finnes ikke lenger. Jeg vil her gå litt nærmere inn på min forståelse av integrasjon, i tilknytning til begrepene assimilasjon, segresjon og marginalisering.

Selve begrepet integrasjon er et av grunnbegrepene i sosiologien og kommer opprinnelig fra matematikkens verden. I sosiologisk forstand er integrasjon individets læring av og tilpasning til samfunnets verdigrunnlag. Det motsatte av integrering blir da *marginalisering*, noe som innebærer undergraving av sosiale og symbolske bånd mellom individ og samfunn.

Marginalisering fører til svak deltakelse og manglende tilhørighet, og er derfor en risiko både for individet og samfunnet.³⁹

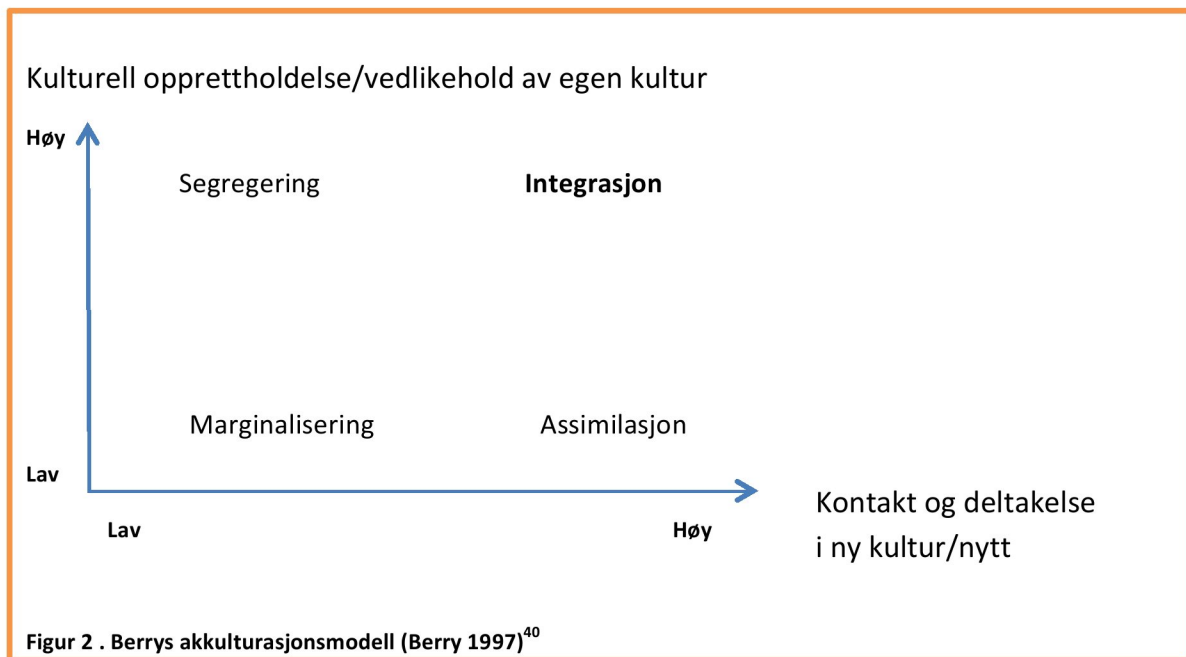
Den canadiske sosialpsykologen John W. Berry (1997) beskriver *akkulturasjon* (acculturation) som den prosessen enkeltindivider og grupper gjennomgår for å tilpasse seg sitt nye miljø - *på en meningsfull måte*. Akkulturasjon er altså i følge Berry en lang og flytende prosess der individene beveger seg parallelt langs to kulturelle dimensjoner: I den ene dimensjonen tar individet inn over seg aspekter ved den nye kulturen – «kontakt og deltakelse». Den andre dimensjonen handler om at deler av opprinnelseskulturen tones noe ned, men vedlikeholdes.

---

³⁸ Ødegård et al. (2014): 37

³⁹ Brochmann, Borchgrevink og Rogstad (2002): 30-31

Ifølge Berry vil alle immigranter i et pluralistisk samfunn bli stilt overfor spørsmålet: «Hvordan bli en del av samfunnet». Løsningen for den enkelte blir å finne i balanseringen mellom dimensjonene kulturelt vedlikehold (cultural maintenance) og kontakt og deltagelse (contact and participation), visualisert i figur 2.

Det er mange veier til integrasjon, og begrepet vil bli definert om og om igjen. Min forståelse av integrering nå, er at det innebærer noe aktivt, ikke bare en tilpasning til et samfunn som allerede er, men at begrepet innebærer å være med på å forme det som **blir**.

Med denne forståelsen er integrering en gjensidig prosess, noe jeg vil legge til grunn for min analyse.

4.4 Sosial kapital

Noen har sagt at sosial kapital virker som smøreolje i samfunnsmaskineriet, og fremmer samarbeid og oppnåelse av viktige mål. Sosial kapital er et begrep som har blitt svært populært siden 1990-tallet, spesielt i USA har begrepet blitt mye brukt i samfunnsdebatten. Det har imidlertid en begrephistorie som går mye lenger tilbake i tid. I følge Bourdieu har alle som er en del av en gruppe en kollektivt eid kapital. Et nettverk er med andre ord en form for sosial kapital. Størrelsen på den sosiale kapitalen avhenger av størrelsen på nettverket og

⁴⁰ Ødegård et al. (2014): 51

volumet av kapital, økonomisk, kulturell eller symbolsk. Sosial kapital kan også byttes i form av gaver eller ord som omformes til anerkjennelse og ros. Institusjoner skapes for å muliggjøre bytter, gjennom å produsere anledninger (fester, samlinger, cruise) og steder (nabolag, privatskoler, klubber). Alt dette bringer sammen like mennesker for at gruppen skal opprettholdes. Dette skjer på en tilsynelatende tilfeldig måte. Sosial (og kulturell) kapital er nært knyttet til økonomisk kapital, men «gammel kapital» kan også holde «nyrike» nede. Det tar mye tid og arbeid å omforme økonomisk kapital til sosial kapital; det holder ikke å skrive ut en sjekk eller dra gullkortet.

I et større forskningsarbeid om sosial kapital defineres begrepet slik; med sosial kapital menes altså tillit, sosiale normer og deres håndheving, sosiale nettverk preget av gjensidighet, og engasjement for fellesskapets beste. Sosial kapital foreligger på ulike nivå; individ, lokalsamfunn og nasjon. Sosial kapital kan både bestå av bånd mellom likesinnede, og av bånd mellom folk med forskjellig plass i samfunnet. Oppfatningen av sosial kapital som noe enkeltpersoner kan bygge opp, holde for seg selv og bruke til å fremme egne interesser, knyttes særlig til Bourdieu.

Andre forskere, som Coleman og Putnam har i høyere grad sett sosial kapital som en kollektiv ressurs som individer kan nyte godt av. De tenker seg at sosial kapital dannes som utilsiktet følge av enkeltpersoners investering av tid, krefter og oppmerksomhet, og at sosial kapital langt på vei er et offentlig gode som også andre enn de personene som har foretatt slike investeringer av tid, krefter og oppmerksomhet, kan dra fordel av.⁴¹

I forskning og debatt om frivillighet refereres det som nevnt ofte til amerikanske Robert Putnam, professor i statsvitenskap ved Harvard. Hans “bestselger” «Bowling Alone» med undertittelen «The Collapse and Revival of American Community» er bygget på omfattende data som peker på at stadig færre amerikanere engasjerer seg i politikk og samfunnsliv, færre er med i frivillig arbeid, færre stikker innom for et slag kort eller inviterer naboen med på piknik. Den jevne amerikaner er mer mistroisk til sine medborgere enn tidligere.⁴² Putnam peker altså på en markant nedgang i den sosiale kapitalen i USA som en følge av økt mangfold.

---

⁴¹ Forskningsrådet. *Innstilling om «sosial kapital»*, 2005.

⁴² Putnam (2000)

Putnam vektlegger frivillige organisasjoners rolle som en viktig arena for nettverksbygging og organisasjonenes evne til å skape og opprettholde sosial kapital. Han skiller mellom sammenbindende (bonding) og brobyggende (bridging)_sosial kapital. *Sammenbindende sosial kapital* bygges i organisasjoner hvor medlemsmassen befinner seg langs en akse med en rekke viktige dimensjoner, for eksempel kulturell eller etnisk bakgrunn og forsterker identiteten i homogene grupper; den styrker «vi-følelsen» , ofte i kontrast til relasjonen med «de andre». Foreninger som er dannet på grunnlag av etnisitet, religion eller nasjonalitet brukes som eksempler på dette. Motsatt har vi *brobyggende sosial kapital* som innebærer at det knyttes sosiale bånd på tvers av sosiale skiller, noe som er et resultat av at personer fra forskjellige grupper og lag samarbeider innenfor de samme organisasjonene.⁴³

Ødegaard m.fl. refererer til Michael Woolcock (1998) som mener at man ikke kan forstå sosial kapital uavhengig av samfunnets kulturelle, økonomiske og politiske forhold. Han presenterte derfor en supplerende kapital-form til begrepene «bonding» og «bridging», nemlig «linking» eller *lenkende kapital*. Woolcocks poeng er i følge Ødegaard m.fl. at brobyggende kapital ikke oppstår spontant i samfunn der det ikke er grunnlag for institusjonell tillit. Lenkende sosial kapital skiller seg fra brobyggende kapital ved at relasjoner ikke bare etableres mellom aktører som er forskjellige både ut fra sosio-demografiske mål , men også med hensyn til makt- og autoritetsressurser.⁴⁴

Sosial kapital kan altså bygges også i samfunn hvor «bridging» ikke gjør seg selv. Da må det legges til rette for tillitsfulle relasjoner hvor ulike aktører møtes med gjensidig respekt og likhet i status til tross for ulikhet i autoritets- og maktposisjoner. Ansvar for dette kan ikke ligge hos enkeltpersoner eller mindre grupperes evne til å skape møteplasser.

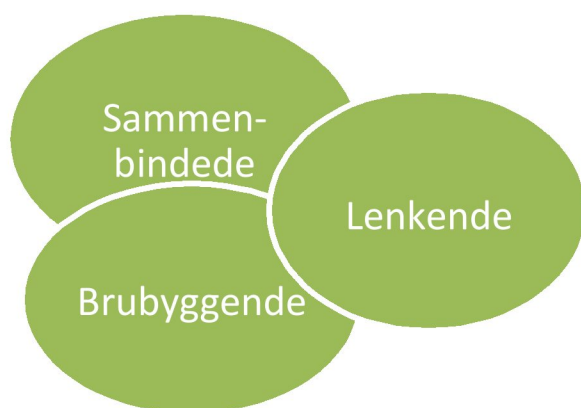
Ødegård m.fl (frivillighetsforskningen) erkjenner at makt, politikk og ideologi preger relasjonen mellom staten og sivilsamfunnet: Ansvar for dannelse av sosial kapital kan ikke hvile på enkeltindivider eller mindre grupper (frivillige lag/foreninger) alene, men på politiske og institusjonelle betingelser.⁴⁵

---

⁴³ Putnam (2000): 22

⁴⁴ Ødegård et al. (2014): 44

⁴⁵ Ibid.: 46

Figur 3: Tre typer sosial kapital: Sammenbindende (bonding) kapital fører til større deltakelse i brbyggende (bridging) og da skapes også mulighet for den sammenlenkende eller integrerende kapitalen. Det trengs offentlig innsats/koordinering for å få til lenkende kapital.⁴⁶

Putnams teorier om at økt mangfold leder til nedgang i den sosiale tilliten i et samfunn har ført til stor debatt. Det er kommet innvendinger fra nordiske forskere, blant andre er Bo Rothstein kritisk til Putnams fokus på det lokale foreningslivet i dannelsen av sosial kapital. Rothsteins tese er at *Institutions matters* og han retter oppmerksomheten mot betydningen av velferdsstaten i de nordiske landene. Han viser til at tillitsnivået ikke går ned her, snarere tvert i mot, og mener at tillit er et resultat av god offentlig forvaltning. Rothstein hevder at samfunn som velger en *universell* velferdsmodell, som de nordiske, er mindre utsatt for maktmisbruk, diskriminering og korrupsjon. Folk slutter opp om samfunnets institusjoner dersom de fungerer og organiseringen er god. I følge Rothstein skapes ikke tilliten i samfunnet gjennom ansikt til ansikt - relasjoner, som Putnam hevder, men gjennom *quality of governance og good governance*.⁴⁷

Brobyggende sosial kapital har derimot en integrerende effekt også på samfunnsnivå og bidrar til å skape sosiale bånd og økt tillit på tvers av ulike lag og grupper.

Teorien om sosial kapital er etter min mening godt egnet for å forstå hvordan sivilsamfunnet og frivilligheten fungerer som integrasjonsarena. Det norske samfunnet er generelt basert på

⁴⁶ Forskningsrådet. *Innstilling om «sosial kapital»*, 2005.

⁴⁷ Rothstein (2010) i Ødegård et al. (2014): 45

tillit som verdi, og når denne verdien ikke gjenkjennes av de nye, kan dette være noe av kjernen i konflikter rundt arbeidet med integrering og inkludering.⁴⁸

4.5 Struktur og aktør

Kulturanalyser handler på en eller annen måte alltid om samspeillet mellom struktur og aktør. De betingelsene mennesker lever under, og de strukturene de er vedt inn i, kan sees på som mulighetsbetingelser. Disse betingelsene gjør det altså mulig for hvert individ å gjøre valg og handle og samhandle med andre. I følge min definisjon av kultur kan da aktørene bevege seg innen de forskjellige kulturelle modi å være, å ha, å kunne og å gjøre noe.⁴⁹ (j.f. figur 2)

4.5.1 Strukturperspektivet

En sentral teoretiker i kulturstudier er den franske sosiologen Pierre Bourdieu (1930 -2002). Bourdieu var svært produktiv, både som teoretiker og feltarbeider og er mest kjent for den store kartleggingen av det franske folks smak. Han undersøker hvorfor ulikhet og undertrykkelse fortsetter i samfunn som tilsynelatende har frihet og likhet som sine viktigste verdier. Selv om Bourdieus teorier tar utgangspunkt i det mer klassesdelte franske samfunnet på 1970-tallet som på mange måter er ulikt det norske, er det flere grunnleggende begreper hos den franske sosiologen som jeg mener er nyttige i deler av min analyse.

I Distinksjonen skildrer Bourdieu hvordan vårt syn på, og opplevelse av kultur er påvirket av klassetilhørighet og sosial bakgrunn. I motsetning til Karl Marx så ikke Bourdieu på variasjoner av kulturelle manifestasjoner bare som overbygninger over økonomisk og politisk makt. Etter hans syn fungerer kulturelle manifestasjoner som en form for kapital som kan bestemme hvem som inkluderes og ekskluderes i sosial omgang.⁵⁰

Bourdieu utviklet teorier om kapital som går utover klassisk økonomisk teori. Han definerte to nye kapitalformer; begrepene kulturell kapital og sosial kapital. Kulturell kapital, mente Bourdieu eksisterer i tre former; den kroppslige tilstand, den objektiverte tilstand og til sist den institusjonaliserte tilstand. Den kroppsliggjorte tilstanden var f.eks. «fattig på penger, men rik på dannelse». Denne formen for kapital kan ikke overføres til andre. Men man kan oppnå den ved å lese bøker, reise, og oppsøke kulturopplevelser. Det tar lang tid å akkumulere denne formen for kulturell kapital og det krever egeninnsats. Den objektiviserte tilstanden er en form for kapital man kan kjøpe, altså fysiske gjenstander. Men det er ikke nok å ha penger,

---

⁴⁸ Wollebæk og Sivesind (2010)

⁴⁹ Sørensen et al. (2008): 124

⁵⁰ Bourdieu (1996): 35

man må kunne sette det man kjøper i kontekst; altså ha kunnskap om f.eks. kunst og design. Den tredje tilstanden kalles den institusjonaliserte. Dette er en form for kulturell kapital som kan oppnås gjennom titler, sertifikater og vitnemål. For eksempel gir det kulturell kapital å komme inn på en dyr skole, og dette er naturlig knyttet til økonomisk kapital.⁵¹ Dette er kanskje mer relevant i Frankrike enn i Norge, men ønsket om å sende barn til prestisjeskoler eller -universiteter gjelder vel også i en del miljøer her i landet.

4.5.2 Aktørperspektivet

Når man skal studere forholdet mellom struktur og aktør, er sosiolog Anthony Giddens sentral. I sin strukturasjonsteori fremhever han aktør- og handlingsperspektivet og forsøker å forstå handlinger ut fra de handlendes egne fortolkninger av sine handlingsmuligheter. Som «nye» i et samfunn vil de fleste søke etter arenaer de kan bruke, møte andre i samme situasjon og bli godtatt på.

Giddens vektlegger aktøren. Han ser ikke strukturer som hindringer for handling. Giddens mener at vi må ikke betrakte strukturer som en gitt form, men at samfunnet kan forstås som et kompleks av gjentatt praksis (av aktører) som former institusjonene. Det er alltid involvert en aktør (eller flere) i gjenskapelsen av strukturene.

Struktur/aktør – forholdet vektet på nye måter i den nye forståelsen av performativiteten (gjøre-perspektivet). Nå utnyttes ikke strukturene lenger bare som mulighetsbetingelser, men for å *skape* sine egne betingelser for selviscenesettelse og selvrealisering. Strukturer gjenskapes ikke bare, de nyskapes. Begrepet *aktør* har fått en betydning som går i retning av engelsk *actor*, skuespiller og performer. Som en følge av dette vil kulturanalysen nå bli mer en undersøkelse av hvilke strukturer aktørene velger seg inn i og hvilke språkspill, diskurser, narrativer, nettverk man deltar i – og hvem man velger som med- og motspillere.⁵²

Aktørene i min analyse er frivillige og/eller nye i samfunnet, og jeg vil argumentere for at de som individer har svært ulike mulighetsbetingelser basert på ulik tilgang på makt, nettverk, og muligheter for å kunne bruke sin kulturelle og sosiale kapital. Selv om de fleste har utdanning på høyskole- eller universitetsnivå, vil eventuell manglende kunnskap om/erfaring i bruk av språket utgjøre en forskjell i tilgangen på makt og innflytelse.

---

⁵¹ Bourdieu (1996): 36

⁵² Giddens i Sørensen et al. (2008): 125

Arbeid med kommunikasjon innebærer å vurdere både kanal, innhold og språk, og det krever stor vilje og kunnskap fra både majoritet og minoritet for å jevne ut akkurat denne ulikheten.

4.6 Identitet og identifikasjon

Idehistorisk sett er det to hovedmåter å forstå «det moderne selv» på; opplysningstidens fornuft og universelle normer, kontra romantikkens følelser og ekspressivisme: «Mennesket blir til ved å uttrykke seg selv!»

I nye kulturstudier (Cultural studies-tradisjonen) er identitet/identifikasjon et hovedtema. Begrepet identifikasjon er mer aktivt, forstått som noe vi gjør og ikke noe vi er født inn i. Den enkeltes innsats er avgjørende for sosial identitet, og status tildeles i forhold til hvilke valg man tar. På mange måter utfordrer dette tradisjonelle forståelser av identitet som noe forutbestemt, basert på bl.a. hjemsted, familie og slektskap. Performativiteten er sentralt i studiet av identitet i nye kulturstudier. Identitet forbindes med kritisk og potensielt overskridende praksis, snarere enn ferdig form. I følge Sørensen m.fl. er alle former for identitet hybride; de skapes i konkrete sosiale relasjoner, formes av aktørenes definisjoner av situasjonen og forhandles i relasjon til identitetsprestasjoner som språket gjør tilgjengelig.⁵³

I følge Giddens er moderne forståelse av identitet en måte å tenke om oss selv på. Identitet er som et prosjekt, mener han.⁵⁴ Den enkelte har mange identiteter, knyttet til klasse, kjønn, etnisitet og alder, og i midten av dette står jeg- selvet. Dette skaper vilkår for handling.

I min analyse vil jeg se på hvordan frivillige og brukere av frivillighetens hus ser på sin identitet i forhold til nettverkene de oppsøker og eventuelt blir en del av. Opplever de at det å bruke tid og krefter på frivillig arbeid blir en måte å uttrykke seg selv på?

Thomas Hylland Eriksen spør om vi egentlig trenger en identitet. Han hevder at forestillingen om at vi har behov for dype røtter og en fast identitet kan gjøre mer skade enn nytte. Den kan tvinge folk til å skaffe seg en identitet de kanskje helst ville sluppet. Han mener det er mulig at det største problemet for mennesker som «lever i to kulturer» er at offentligheten avkrever dem en kulturell identitet.

De ulike kulturelle identitetene får ofte navn som norsk, pakistansk, iransk osv., og man kan få inntrykk av at de er klart avgrenset i forhold til hverandre. Hylland Eriksen refererer til

---

⁵³ Sørensen et al. (2008): 140

⁵⁴ Giddens i Barker (2012): 222

forfatteren Salman Rushdie som hevder at det er trær, og ikke mennesker som har røtter. Med tanke på all mer eller mindre frivillig migrasjon i vår globaliserte tid, er det etter hvert svært mange som blir stående uten «røttene sine».

I møtet med et nytt land eller lokalsamfunn vil de fleste bli spurt mange ganger om hvor de kommer fra, hvilket hjemland de har eller hva som er nasjonaliteten deres. For mange er dette et helt ukomplisert spørsmål, mens noen undrer hvor lenge, i hvor mange generasjoner skal de bli avkrevd en nasjonal eller etnisk identitet når de egentlig føler seg norske. I økende grad vil migranter ha problemer med å svare på spørsmål om begrepet «hjemland»: Er det der de er født, der de har bodd lengst eller der foreldrene kommer fra? Flyktningssituasjonen gjør at unge mennesker kan være født og oppvokst i en leir eller i «transitt», i et annet land enn det foreldrene deres flyktet fra.

For noen er altså nasjonalitet et svært vanskelig spørsmål. Samtidig er den i framvekst, og er sannsynligvis den viktigste ideologiske kraften i den moderne verden, i følge Sørensen m.fl.⁵⁵ «Skal vi forstå vår egen tid, bør vi forstå nasjonalismen. Den er sterkere enn på lenge», skriver Øystein Sørensen i boka *Jakten på det norske. Perspektiver på utviklingen av en norsk nasjonal identitet på 1800-tallet*. Vi skal ikke reise langt for å se at mennesker er villige til å drepe og dø for sin nasjon.

4.7 Makt

I en oppgave hvor en del av informantene er «de nye», og tilhører minoriteter i samfunnet, blir maktbegrepet sentralt. Anthony Giddens fremhever *makt* som et viktig tredje begrep i sin strukturasjonsteori:

Valget står ikke mellom, hvad folk siger om, hvorfor de handler, som de gør, på den ene side – og på den anden side en slags kausal kraft, der får dem til å handle som de gør. Her mellem findes den vidende og kyndige bruk av konventioner i den praktiske bevidsthed – og deri er der magt. Jeg har altid forsøgt også å anskue magt som en grundlæggende del af socialvidenskabernes logik. *Så det er faktisk aktør, struktur og magt*. Det er evnen til at handle anderledes, og netop det er grundlaget for magt, uanset hvor stor en given magtstruktur måtte være.⁵⁶

Giddens hevder altså at det finnes makt i en «vitende og kyndig bruk av konvensjoner». Når man er ny, kjenner man ikke konvensjonene, og vil dermed ikke kunne få en maktposisjon basert på det «alle vet».

---

⁵⁵ Sørensen et al. (2008): 163

⁵⁶ Giddens og Pierson (2002): 89

Et av Bourdieus maktbegreper er *symbolsk makt*. Dette er en form for skjult makt som hverken utøver eller de som utsettes for den er klar over når/at den brukes:

Symbolsk makt er en nesten magisk makt som gjør det mulig å oppnå det samme som en kan oppnå med styrke (fysisk eller økonomisk), og dét takket være den spesifikke mobiliseringseffekten – symbolsk makt virker bare når den *anerkjennes*.⁵⁷

Slik jeg forstår Bourdieu, får dette maktbegrepet andre til å se og tro på ens oppfatning av verden, til å bekrefte eller forandre den, men altså anerkjenne handlingen i verden og dermed verden selv. Eksempler på symbolsk makt er bruk av titler, stigmatiserende begreper («terrorist!») og forestillinger som er så innarbeidet at de ikke engang trenger å uttales («troen på kunstens transformerende potensiale»). Dersom en har en bestemt stilling, gir dette symbolsk makt. Men ideen om makten må deles, det gir ingen symbolsk makt hvis ingen vet om det (jfr. deling på sosiale medier!)

Makt er uten tvil en vesentlig del av relasjoner mellom majoritet og minoritet. I følge Brochmann har forståelsen av innvandrere og minoriteter i lange perioder vært preget av statisk vi/dere-tenkning, der en ensidig tilpasning var det man forventet av mindretallsgrupper. Økende globalisering, mangfold og generell internasjonal migrasjon har ført til at mottakersamfunnet som nykommerne skal tilpasses til, selv er i rask endring. Dette fører selvsagt til at forholdet mellom nasjon, sivilsamfunn, stat og individ må tenkes igjennom på nytt, igjen og igjen.⁵⁸

Maktutøvelsen overfor innvandrere skjer i to hovedsfærer; en ytre og en indre. Den ytre dreier seg om innreisekontroll som avgjør hvem som får komme inn i landet, mens den indre er den nasjonale arena. Her møter innvandrerne offentlig makt og styring på en rekke områder. I prinsippet har innvandrere med lovlig opphold samme rettigheter som norske statsborgere. Dette kalles likestillingsprinsippet, men det er en kjent sak at like rettigheter og likestilling ikke kommer av seg selv. Som nye i et lokalsamfunn møter innvandrerne snart uformelle maktfelter som ikke fanges opp av en offentlig politikk. Hvem skal velges til ulike verv, hvem skal inkluderes i selskapslivet, hvem sine helligdager skal feires? Samspillet om blant annet disse spørsmålene kan være kilder til makt, enten operativ eller symbolsk makt /avmakt. På den andre siden er innvandrerne selv aktører som har muligheter for deltakelse og maktutøvelse på forskjellige måter.

---

⁵⁷ Bourdieu (1996): 47

⁵⁸ Brochmann (2002): 13

4.7.1 Språk og makt

Jeg vil se litt nærmere på et maktbegrep som jeg mener er anvendelig i forhold til å beskrive maktforskjellen som ligger i å ikke kunne kommunisere på likefot.

De etnisk norske definerer «hovedvirkeligheten» som minoritetene må forholde seg til. Det har alltid vært samer, kvener og innvandrere som har måttet lære norsk språk, norsk skikk og bruk, norske lover o.l. – aldri omvendt. I og med at de har kontroll over definisjonen av virkeligheten får nordmenn *modellmakt* i kommunikasjon med minoriteter.⁵⁹ De andre må tilpasse seg. Teorien om modellmakt ble utviklet av sosiologen Stein Bråten på 70-tallet og kan brukes for å forstå hva som skjer i kommunikasjon mellom nordmenn og innvandrere.

Innvandrere blir ofte behandlet som barn/ubegavede om de snakket et ugrammatisk norsk med utenlandsk aksent. Minoriteter som plasseres i en kommunikasjonssituasjon der majoriteten setter premissene, kan føle seg *diskvalifisert*. Tidligere kunnskap og erfaring verdsettes ikke og de må lære alt på nytt. Språket er ved siden av å være et redskap for sosial kommunikasjon og formidling av ideer, også et symbol for individuell identitet og/eller gruppeidentitet. Dette fører til at språk ofte blir brukt i maktutøvelse (og eventuelt også for å motstå utøvelsen av makt) i forholdet mellom ulike etniske grupper.⁶⁰

---

⁵⁹ Eriksen (red.) (2001): 70

⁶⁰ Loona i Eriksen (2001): 218

Kapittel 5 Presentasjon av materialet og analyse

Problemstillingen min søker å finne svar på om, og eventuelt hvordan et frivillighetens hus oppleves som arena for lokal integrering og tilhørighet. Det empiriske materialet som analyseres, er kvalitative intervjuer med ti personer i ulike roller knyttet til frivillig arbeid på Hasselbakken, et frivillighetens hus i Asker kommune. Som nevnt i kapittel 3 (Metode) er utvalget av informanter sammensatt av tre grupper; de som er etnisk norske, de som er innvandret fra Europa og de som opprinnelig kommer fra land utenfor Europa (her Asia og Afrika). Når min problemstilling dreier seg om opplevelse av integrering, må dette drøftes: Kan de etnisk norske *oppleve* at integrasjon skjer? Jeg vil hevde at det kan de. Med en forståelse av integrering som en gjensidig prosess, er dette faktisk et hovedpoeng. I integreringsdebatten er majoritetens opplevelse av om det skjer integrering etter min mening vesentlig.

Jeg har i hovedsak en temasentrert tilnærming i min analyse. Temasentrerte analyser innebærer at jeg studerer informasjon om hvert tema for alle deltakerne. Her blir det et hovedpoeng å gå i dybden. Sammenligning av informasjon fra alle deltakerne kan gi en mer dyptgående forståelse av hvert enkelt tema.⁶¹

Temaene jeg har valgt ut fra materialet er rekruttering/tersker for å bli med i frivilligheten, motivasjon for deltakelse, språk og kommunikasjon, identitet, praksis og ulike roller på Hasselbakken, og til slutt fellesskap/tilhørighet. Det siste er et hovedtema.

5.1 Terskler

Det er mange veier inn i frivillighet. Hvordan ble mine informanter med i frivilligheten og hvordan oppleves det å komme inn i frivilligheten som arena for lokal integrering? Vi må ha i tankene at jeg har tre kategorier informanter; de som er etnisk norske, de som har innvandret fra Europa og migranter fra utenfor Europa (her Asia og Afrika).

---

⁶¹ Thagaard (2013): 158

Å være medlem i en frivillig organisasjon gjennom betalt medlemskap er en lang tradisjon i det norske sivilsamfunnet. Medlemskap gir rett til å delta i organisasjonen i tillegg til demokratiske rettigheter i internt i organisasjonen.

Forskning om tradisjonelle foreninger som integrasjonsarena viser at både foreldre og barn med innvandrerbakgrunn er underrepresentert når det gjelder *medlemskap* i organisasjoner. For de voksne innvandrerne er formalisering og tilgang til posisjoner som gir innflytelse nesten fraværende. Forskning rettet mot *frivillig arbeid* gir et helt annet bilde. I 2010 fant Wollebæk og Sivesind at innvandrere som har bodd i Norge mer enn fem år og behersker norsk, *deltar* i frivillig arbeid i tilnærmet like stor grad som etnisk norske. Mellom unge med innvandrerbakgrunn under 25 år som er født i Norge og ungdom fra majoritetsbefolkningen var det en forskjell på bare tre prosentpoeng (37 % kontra 40 %).⁶²

Mulige forklaringer på at innvandrere er underrepresentert som medlemmer i organisasjoner, men deltar i like stor grad i frivillig arbeid, er i følge Ødegård m. fl. for det første at det tradisjonelle foreningslivet kan ha ekskluderende mekanismer som gjør at terskelen for å bli medlem og få styreverv er høy for innvandrere. Den andre mulige forklaringen er at innvandrerne er aktive på andre arenaer og i andre organisasjoner enn det majoritetsbefolkningen er.

Hasselbakken rommer både tradisjonelle organisasjoner og «andre arenaer». En av informantene har kalt huset en «smeltedigel», og flere framhever også fordelene av at det er mange ulike organisasjoner/tiltak samlet under ett tak (jf. kap 2 Bakgrunn) . Asker kommune har som nevnt «lett å være frivillig» som visjon for sin satsning på frivillighet. Og kanskje er det nødvendig for det offentlige å bidra til at tersklene er lave nok for grupper uten særlig nettverk. Måten frivillighetens hus Hasselbakken er organisert på kan være et mottrekk til de begrensningene tradisjonelle organisasjoner ser ut til å ha når det gjelder medlemskap og formell påvirkning. Er det sånn at de som allerede har et nettverk bare utvider dette nettverket gjennom Hasselbakkens innhold/aktiviteter– eller er rekrutteringen tydelig rettet mot dem uten nettverk fra før? Hvordan er tersklene for å komme med? Terskler kan også knyttes til økonomi. Informanter peker på viktigheten av at tiltak er gratis – eller koster lite.

Temaet kan også knyttes til de store studiene hvor det kommer fram at frivillige organisasjoner kan gjøre – og gjør mye for å inkludere barn og voksne med

---

⁶² Enjoras og Wollebæk i Ødegård et al. (2014): 59

innvandrerbakgrunn. Arbeidet med å utvikle ulike aktiviteter, bedre kommunikasjonen og avhjelpe forskjeller knyttet til økonomi bidrar til å senke tersklene for deltakelse. Men det er grenser for hva frivillige organisasjoner kan gjøre alene.⁶³ Disse studiene peker også på at kompetansen og kapasiteten til idrettslag eller andre tradisjonelle organisasjoner er begrenset når personer trenger grunnleggende hjelp, med helse, språk eller økonomi. Nettopp derfor er det viktig at det er flere typer aktører i lokalsamfunnet; både frivillige og offentlige, og at det foregår en utveksling mellom disse.⁶⁴

Samlet informasjon fra mitt materiale peker på at nettopp en slik utveksling foregår på Hasselbakken.

5.1.1 Lett å bli frivillig - når du er norsk eller kjenner noen norske fra før

Det store bildet forteller at de frivillige med norsk/nordisk bakgrunn kjenner noen fra før og har blitt med i frivillig arbeid via kollegaer, bekjente og venner. Generelt uttrykker disse informantene at det var veldig lett å komme i gang, at de ble godt tatt i mot av kommunen og frivillighetsapparatet da de ville være frivillige. To av de frivillige som var med på å starte «Rådgiverne på Hasselbakken» forteller:

Hun som var leder for huset da la til rette for at vi skulle komme i gang - vi opplevde at det var lett å bli frivillige – vi hadde jo «produktet» med oss, kan du si – det er vel litt annerledes enn å banke på døra og be om noe å gjøre. (G1, 65 år)

Vi kjente hverandre godt fra før, etter tett samarbeid gjennom flere år, og da vår kollega tok dette initiativet, ble vi med på dansen – og det har vært meget givende.(...) Og vi møtte stor velvilje fra Asker kommune, må jeg si – de møtte opp her, den ene sjefen etter den andre.(...) (G1, 68 år)

Det Carolina (G1, 65 år) og Dagny (G1, 68 år) forteller her, viser at kommunens motto for frivilligheten oppleves som riktig. De ble frivillige i en optimistisk oppstartsfase, og det var viktig å fylle et nyrestaurert hus med gode tilbud for brukerne. «Rådgiverne på Hasselbakken» hadde vært kolleger tidligere og satt med nyttig kompetanse. De tilhører gruppen frivillige som har et stort nettverk fra før og rekrutterte hverandre inn på Hasselbakken.

En annen faktor som nevnes i forbindelse med rekrutteringen er husets beliggenhet. Det ligger som nevnt et steinkast fra Asker sentrum, og det er lett å gå innom selv om du ikke hadde planlagt det. Beate (G1, 43 år) sier:

---

⁶³ Ødegård et al. (2014): 74

⁶⁴ Ibid.: 74

Det at huset ligger så sentralt til gjør at det er lett å stikke innom, det er ikke problemer med transport. At det er et eldre hus som er pusset opp av frivillige – det er en balanse og atmosfære i huset som gjør at folk kommer litt nedpå; – de liker seg her, uansett bakgrunn. (G1, 43 år)

Fysiske rammer blir ikke så ofte nevnt i forbindelse med frivillighet, men Beates utsagn her peker på viktigheten av akkurat det. Jeg forstår dette som at husets atmosfære, at det er gammelt hus med historie som er nyrestaurert på dugnad, bidrar til at terskelen blir lav og at folk får lyst til å komme, de liker seg der og kommer tilbake.

Irene (G1, 70 år) kom inn i frivilligheten på Hasselbakken via en av organisasjonene som har kontor i frivillighetens hus:

Jeg har en venninne som har vært aktiv i mange år og hun har nok vært frampå med meg noen ganger, men jeg ville vente til jeg var ferdig med å jobbe. Og da var jeg moden for 5- 6 år siden til dette. Fordi jeg hadde en kontaktperson inne i organisasjonen, var jeg med på en lunsj en gang, og traff andre mennesker som driver med det, og det er ikke dumt å få en sånn innføring. Det var sånn jeg kom inn i det, og jeg syns det var lett.

Irene tilhører også den gruppen som har stort nettverk fra tidligere frivillig arbeid, både i politikk og humanitære organisasjoner. Hun ble rekruttert via en venninne og opplevde at det var lett å bli med.

Helena (G3, 50 år) som er den eldste av kvinnene med innvandrerbakgrunn ble rekruttert via en som er frivillig på Hasselbakken. Det kommer fram at tilbudet (Damedagen i dette tilfellet) blir «markedsført» som et lavterskeltilbud, uten krav om noen form for «inngangsbillett»:

Jeg har en venninne som kommer til Hasselbakken og hjelper mange med forskjellige ting. Hun inviterte meg til Hasselbakken, hun sa at det er veldig koselig der, og det kommer mange utenlandske , - så derfor kom jeg. (G 3, 50 år)

Min tolkning av dette utsagnet er at Helena ikke ville ha deltatt på Hasselbakken uten å bli invitert. Hun fikk en invitasjon av en som brydde seg og så at Helena kunne ha glede og nytte av et fellesskap. Dette samsvarer med frivillighetsundersøkelsen som sier at nettverk ikke kan overvurderes når det gjelder rekruttering til frivillighet

5.1.2 Det tok lang tid før de svarte

Tre yngre informanter med innvandrerbakgrunn har en mer aktiv tilnærming. De tok selv kontakt, via web-side og e-post. Gina (G3, 29 år) gikk tilfeldig forbi, så at det sto «Hasselbakken» på skiltet, noterte seg at det var kvinner med innvandrerbakgrunn som gikk ut og inn og søkte så på nettet etter mer informasjon. Hun gikk dit sammen med sin mor og fant en møteplass.

En annen av de yngre kvinnene med innvandrerbakgrunn tok kontakt via Røde Kors fordi hun kjente den organisasjonen fra før. Elisabeth (G2, 32 år) forteller:

Jeg hadde bodd i Asker i ca tre måneder før jeg tok kontakt med Røde Kors (sentralt). Jeg sendte en beskjed og ventet kanskje ei uke på svar; de sa at jeg må spørre Røde Kors i Asker, etter ei uke, så jeg sendte beskjed til Asker, og etter flere dager sa de; «nei, du kan ikke være på førstehjelp, du må snakke norsk», så jeg sjekket hva annet kunne jeg gjøre, om de hadde andre prosjekter, og de sa «nei, du kan ikke gjøre det for du kjenner ikke Norge», så det var problemer. Men jeg søker og søker og søker, og det var kanskje derfor de sa til slutt: «Ja, du kan bli med på damedagen!»(...) Og der forteller de meg ganske mye og at de ville ha meg på Frivillighetssentralen og ikke på Røde kors. Så jeg møtte dem som jobber på Hasselbakken og to jenter fra Ungarn. Jeg gikk dit og to ganger hjalp jeg til med å lage lunsj – og etterpå snakket vi om å lage et nytt prosjekt, og det skulle være plass til meg. Så jeg byttet fra Røde kors til Frivillighetssentralen.

For Elisabeth opplevdes terskelen for å komme med i frivillighet som høy. Hun forteller at det var ganske vanskelig å få innpass. Elisabeth ga ikke opp. Damedagen med representanter fra de ulike organisasjonene på huset er et lavterskeltilbud. Det «reddet» rekrutteringen av Elisabeth, og Hasselbakken fikk en aktiv frivillig til Språk- og leksekaféen.

Elisabeths opplevelse kan være et eksempel på en av forklaringene på lave tall når det gjelder innvandrernes medlemskap i tradisjonelle organisasjoner. Foreninger kan ha ekskluderende mekanismer som gjør at terskelen for å bli medlem og få styreverv er høy for innvandrere.⁶⁵ Elisabeth forteller at hun er medlem i Røde Kors, men foreløpig har de bare hatt ett kurs på engelsk om førstehjelp. De har fortalt henne at de jobber med å finne ut hva de som ikke kan nok norsk, men gjerne vil være frivillige, kan gjøre.

I Røde Kors har de en dag i året der alle skal jobbe frivillig – det er obligatorisk, og de spurte meg hva jeg hadde gjort denne dagen? Jeg svarte «ingenting» fordi dere gav meg ikke noe å gjøre. Så det var dumt. (...) Men Leksekaféen er nok for meg nå. For det er en gang i uka, og jeg tror det er nok og jeg må være der og ikke bytte fra det ene til det andre. Jeg tror jeg vil bare fokusere på dette prosjektet, der jeg kjenner alle og alle kjenner meg, det er bedre!

Det var altså ikke lett å få kontakt via Røde Kors. Elisabeth måtte vente, hørte ingen ting, fikk vite at hun kunne for lite norsk og kunne for lite om Norge. Røde Kors ble opplevd som lite inkluderende.

---

⁶⁵ Enjoras og Wollebæk i Ødegård et al. (2014): 55

Johanne (G2, 35 år), den tredje av de yngre kvinnene med innvandrerbakgrunn, hadde mistet jobben og fikk derfor tid til overs. Hun søkte på nettet og registrerte seg på web-siden til «Frivillig i Asker». Hun forteller at det først tok en og en halv måned uten at hun fikk svar. Da hun via mail på nytt henvendte seg, fikk hun svar.

Da ble jeg bedt om å sende mitt motivasjonsbrev om hva jeg ønsket å gjøre som frivillig og så gikk det fort. Jeg sendte det en dag, og neste dag ble jeg bedt om å komme og møte de som jobber på Hasselbakken. Det var veldig hyggelig, og allerede uken etter var jeg med som frivillig. Så først tok det lang tid – fra jeg registrerte meg til jeg ble kontaktet, men så gikk det raskt – og alt var veldig bra

Johanne opplevde det som hyggelig og inkluderende da hun kom innenfor husets fire vegger. Hun forteller at hun har mye energi, og ønsker å tilby mer til frivilligheten og har mange ideer. Det er altså forskjeller på hvordan informantene har opplevd å komme «inn i varmen» på Hasselbakken. Jeg tolker det slik at det (naturlig nok) er lettere å komme med i frivillig arbeid hvis du kjenner noen der fra før, er norsk, kjenner konvensjonene og kan språket.

Anna (G2, 67 år) er en av drivkreftene bak Damedagen, og hun sier:

Selv om det er 30 damer der inne, står det plutselig en ny i døra, og det er en tøff beslutning å gå inn på et nytt sted, og delta i et nytt forum. Da er vi raske til å si velkommen, og vil du komme inn og se hva vi holder på med her? ..Og en liten klapp på skulderen; «håper du kommer neste torsdag» I dag stod det en ung kvinne i døra, som aldri hadde vært der før, hun sto ute i gangen med en tante eller – og vi fikk henne inn – hun var tsjetsjensk og snakket russisk. Hun kom inn og spiste litt med oss... Og jeg så henne igjen i Asker i ettermiddag, hun gikk sammen med en annen kvinne - og hun smilte da hun så meg... Det skal ikke så mye til, vel... ...

Dette stemmer med det de andre informantene forteller. Alle formidler at de opplever varme og vennlighet når de først er kommet inn; samtlige bruker ord som *hyggelige, veldig bra, snille, søte, inkluderende, god atmosfære* og lignende.

5.1.3 Oppsummering og diskusjon

De norske informantene forteller at det var venner eller kolleger som «fikk dem med» og samtlige gir uttrykk for at det var lett. Kvinnene med europeisk og utenomeuropeisk bakgrunn forteller om en mer komplisert rekrutteringsprosess. Tre av de fire frivillige med innvandrerbakgrunn tok selv initiativ, og to av dem opplevde at det tok langt tid fra første henvendelse til de ble «invitert» inn.

Det ligger makt i strukturene, og i følge Anthony Giddens finnes det makt i «en vitende og kyndig bruk av konvensjoner». Når man er «ny» i et samfunn, kjenner man ikke konvensjonene og vil dermed ikke kunne få en posisjon basert på det «alle» vet, med mindre

man kommer inn i et fellesskap. ⁶⁶ Fellesskapet på Hasselbakken er åpent for alle, men tersklene for å komme inn i det oppleves forskjellig av informantene mine.

En tradisjonell organisasjon som Røde Kors virket her utilgjengelig, selv for en ung, ressurssterk kvinne som ønsket å være frivillig. Hasselbakkens egen web-side virker heller ikke så lett å få kontakt gjennom. Johanne opplevde å ikke få svar. Det er lett å gi opp når du ikke får svar på henvendelser. Begge disse informantene er unge, ressurssterke kvinner og stort pågangsmot, og kom inn i fellesskapet.

Som nye i et lokalsamfunn møter innvandrerne snart uformell makt som ikke fanges opp av offentlig politikk. Da blir et fellesskap med lave terskler viktig. I mitt materiale finner jeg forslag fra informantene for å senke tersklene. Et eksempel på dette er at aktiviteter på Hasselbakken kan være en del av introduksjonsprogrammet. Men innvandrerne er som nevnt selv aktører som har muligheter for deltakelse og maktutøvelse på forskjellige måter. Jeg kommer tilbake til dette under temaet «Praksis og roller».

---

⁶⁶ Giddens og Pierson (2002): 89

5.2 Motivasjon

En av rapportene fra de store frivillighetsundersøkelsene opererer med fem ulike typer begrunnelser som motivasjon; selvaktelsesbegrunnelser, arbeidsmarkedsbegrunnelser, sosiale begrunnelser, læringsbegrunnelser og verdibegrunnelser.⁶⁷ Wollebæk m.fl. deler disse begrunnelsene inn i to hovedgrupper som de kaller «utvidelsesgrunner» og «vedlikeholdsgrunner», og de fant at grunnene frivillige oppgir i stor grad er aldersbestemt. De yngre informantene vil «utvide» sin *sosiale kapital*, lære noe og styrke sin posisjon i forhold til blant annet arbeidsmarkedet. Sosial kapital har som forklart i kapittel 4 (Teori) mange betydninger og er brukt i ulike sammenhenger. Felles for ulike forståelser er at sosial kapital innebærer ressurser som er avgjørende for at samfunnet og demokratiet skal fungere godt. Her bruker jeg begrepet sosial kapital som «*tillit mellom mennesker, sosiale nettverk og normer for gjensidighet og samarbeid i et samfunn. Sosial kapital innebærer ressurser som er avgjørende for at samfunnet og demokratiet skal fungere godt*».

De eldre informantene er mer opptatt av å «vedlikeholde» det nettverket de hadde i yrkeslivet, være frivillig fordi det forventes av omgivelsene og ut fra sitt eget verdisyn; de ønsker å hjelpe noen som trenger det og føler seg betydningsfulle når de gjør en frivillig innsats. Uavhengig av alder og livsfase ligger motivene læring og verdier øverst. Jeg tar utgangspunkt i denne inndelingen i min analyse av hva informantene sier om motivasjon.

5.2.1 Det jeg gjør betyr noe for andre

Helena (G3, 50 år) er en av informantene med innvandrebakgrunn som nevner ensomheten. Hun har følt den på kroppen og ville gjerne ut av huset:

Jeg liker ikke å sitte hjemme, og jeg vil gjerne gå ut og lære noen ting. F.eks. noen ganger på Hasselbakken sier de; er det greit å lage somalisk mat? Og jeg trives med å lage somalisk mat, og kommer og lager litt mat og sånn. Og jeg ser mange forskjellige mennesker, derfor kommer jeg.

Helena oppgir flere grunner for å komme til Hasselbakken. I tillegg til at hun vil ut å treffe mennesker, vil hun gjerne lære noe. Selv om hun er en av de eldste informantene, har hun altså en «utvidelsesgrunn» for å delta i frivilligheten. Og hun liker å lage somalisk mat. Jeg forstår Helenas utsagn slik at hun føler seg verdsatt og betydningsfull når noen spør om hun

---

⁶⁷ Wollebæk, Sætrang og Fladmoe (2015): 213

vil lage somalisk mat. Jeg tolker dette som at hun vil bidra, gi noe til fellesskapet – til de andre.

Elisabeth (G2, 32 år) er en av de yngre frivillige med innvandrerbakgrunn og hun snakker også om den ensomheten man kan føle som «ny»:

Først var det at jeg gjerne ville komme litt ut av huset. Jeg ville ikke sitte hjemme alene, for det var veldig vanskelig for meg. Da jeg kom hit, kjente jeg ingen, og jeg ville gjerne møte noen og prate litt, og praktisere norsk.

Men dette er ikke eneste motiv hun oppgir for å være frivillig. Elisabeth har mye å si om motivasjon og forteller videre:

Og jeg er veldig glad for at jeg kan gi litt fra meg til andre. Så tenker jeg at nå må du betale nesten for alt, og jeg sier «Nei, jeg vil ikke det». Hvis vi er familie eller venner skulle vi ikke betale til hverandre. Jeg tror det er folks natur å gi litt fra seg selv. (...) Ja, det som er viktigst for meg er at jeg gjerne vil gi litt fra meg selv, uten betaling.

Elisabeths motivasjon er sammensatt. Hun har læringsgrunner for å komme til Hasselbakken; hun ønsker å praktisere norsk. Men hun framhever det etiske som viktigst; hun ønsker å bidra til det nye samfunnet ved å gi noe av seg selv. Og hun går aktivt inn i frivilligheten med ideer og tar ansvar for å organisere et av lavterskeltilbudene.

En annen av de yngre informantene med minoritetsbakgrunn, Johanne (G2, 35 år), sier at hun i forbindelse med at jobben ble borte følte behov for å bli verdsatt og satt pris på.

Min motivasjon er å sosialisere meg, føle at jeg blir satt pris på, verdsatt, og bare være sammen med folk. Og jeg ville også forbedre norsken min. Bare ved å være i miljøet kan jeg praktisere norsk. Da jeg jobbet, var arbeidsspråket engelsk, og jeg snakket lite norsk i hverdagen, jeg hadde ikke fokus på språket. Når jeg går rundt i sentrum og ser, ser jeg ting som kan forbedres, og jeg har tenkt at noen prosjekter kan være om miljøet, jeg har ikke snakket med lederne enda om dette, og jeg er jo bare i starten, så jeg lærer fremdeles om frivilligheten, og vil vente litt og se. Men dette er mine forventninger, at vi kan involvere oss utenfor også, og bidra med noe som har med omgivelsene/miljøet ute rundt i kommunen, å få det ryddet, penere ute.

Johanne oppgir flere grunner for å oppsøke frivilligheten. I tillegg til ønsket om å føle seg verdsatt, vil hun også forbedre norsken sin. Hun nevner i likhet med Elisabeth, at hun har hørt at det er viktig med nettverk når man søker jobb. Johanne har arbeidserfaring fra Norge, og hun har klare ideer om hva hun kan bidra med som frivillig i lokalsamfunnet. Hun har også en etisk begrunnelse for å være frivillig.

Gina (G3, 29 år) er den tredje av de yngre frivillige. Hun har innvandrerbakgrunn, men har bodd i Norge siden hun var ganske liten. Akkurat nå har hun det travelt på jobb, og har ikke så mye tid til frivillighet, men sier at hun ønsker å gjøre mer av det når hun får bedre tid. Hun forteller at hun oppsøkte Hasselbakken først fordi hun hadde lyst til å lære noe, men etter hvert ble det et sted hvor hun også kan bidra med det hun selv har lært:

Også har det vært andre ganger hvor jeg bare har hatt lyst til å være der, har ikke hatt lyst til å gjøre noe spesielt, men har snakket og blitt kjent med de andre brukerne...også er det noen som har hatt lyst til å kopiere denne toalettvesken jeg hadde sydd, og jeg har trinnvis fortalt hvordan man går frem – så det er delt ... Jeg tenker at hvis man er en lukket person, og bare holder seg til sitt eget miljø, så skjønner man ikke de andre miljøene, og jeg tenker at det er viktig å bli kjent med andre for å forstå deres væremåter, deres kultur, og dermed bli mer tolerant, da ... samtidig er det en verdi i seg selv, det å møte mennesker som er litt annerledes enn deg selv – og så er det hyggelig, da...

Ginas motivasjon er altså sammensatt. Hun ønsker å bli kjent med og lære om de andre brukerne, og samtidig kan hun bidra med noe og gjøre noe konkret for det som opptar henne. Gina legger vekt på møteplassen. Ved at hun peker på at hun noen ganger er på Hasselbakken «bare» for å snakke med og bli kjent med andre brukerne, viser hun en annen motivasjon enn den vanligste blant yngre frivillige. Her ønsker hun ikke bare å utvide sin egen kompetanse, men reflekterer over at det er viktig å møte mennesker som er annerledes enn seg selv. Gina er den eneste som nevner at det å møte «de andre» har en verdi i seg selv. Hun formidler at hun ønsker å forstå andres væremåter og kultur for å bli mer tolerant. Jeg tolker dette som at hun opplever Hasselbakken som en reell arena for slike møter.

De tre yngre kvinnenes motivasjon er at de har en ”utvidelsesgrunn” for å være frivillige; de vil lære noe, praktisere norsk og kanskje skaffe seg en referanse til arbeidslivet. Jeg tolker også det de sier som at det er like viktig for dem å bidra med noe og gi noe til andre, noe som ligger nærmere en verdibegrunnelse og slik sett innebærer en aktiv integrering.

Undersøkelser har som nevnt vist at motivasjonen for å delta i frivillighet henger sammen med alder og livsfaser.⁶⁸ De norske/nordiske frivillige er alle pensjonister. Oppgir de ”vedlikeholdsgrunner”?

Det er flere sider ved frivilligheten som motiverer Anna (G2, 67 år), som pensjonist etter et yrkesaktivt liv hvor hun har reist mye. Hun nevner både gleden ved å skape noe og takknemligheten hun møter fra brukerne, som motivasjon.

Og du får jo mye, lærer mye om deres kultur, vi får jo masse nyanser, vi ser jo at dette er ikke kriminelle, kattyggende mennesker. (...) Når vi omgås dem så mye som vi gjør, så blir vi også mer interessert i å finne ut mer om Somalia, om stammer, hvem er det som styrer i stammene. En som eldst, henne kan vi ikke røre, vi kan ikke si til henne at nå må du flytte deg, for andre trenger denne maskinen. Alle har respekt for henne, de andre, yngre landsmenn (-damer) går inn og gjør ting for henne, for eksempel.

En av hovedbegrunnelsene for frivilligheten hos Anna er at hun lærer mye. Hun er opptatt av at de som frivillige blir kjent med «de andre» og får et nyansert bilde av for eksempel gruppen somaliere. Anna bruker selv begrepet «omgås», og en av informantene med

---

⁶⁸ Wollebæk, Sætrang og Fladmoe (2015): 213

innvandrerbakgrunn og som har lite sosialt nettverk, nevner nettopp Anna som en av dem som kommer innom henne nå og da. Aktiviteten på Hasselbakken fører til at man omgås også utenom de faste tidene i uken. Jeg hører likevel mye «vi» og «dem» når Anna forteller, og jeg aner asymmetrien i forholdet til «dem».

Irene (G1, 70 år) er pensjonist nå, men har alltid vært engasjert i frivillighet. Hun sier at det gir mening å være frivillig og kunne gi av sin tid til noen som trenger det.

Og det er godt å kunne ha tid og kapasitet til å hjelpe. Det er utgangspunktet for frivillig arbeid. Jeg synes at jeg får mye igjen for å være ute i familiene. Jeg har mest kontakt med mor og barn og de er utrolig takknemlige! Det betyr for dem at vi er genuint interessert i dem at vi gjør dette uten betaling. Det er jo mange kommunale tjenester de får hvor folk har betaling for å gjøre jobben. – Så det er godt og hyggelig å se at folk er så takknemlige. Dessuten lærer jeg jo mye. Jeg er inne i mange forskjellige familier og den mest interessante jeg har hatt er en asylsøkerfamilie – og det vil jeg understreke at det vil jeg gjerne ha mere av. (...) da blir man veldig interessert i det landet de kommer fra – og det er jo de også – så da blir det en vinn-vinn-situasjon.

Irene bruker «vinn-vinn»-begrepet, og legger vekt på at hun synes hun får mye igjen for å være frivillig og framhever asylsøkerfamilien hun har vært familiekontakt for. Selv om det hun sier her innebærer en asymmetri; «de» trenger hjelp og «vi» er hjelperne, oppfatter jeg at Irene er mest opptatt av at det er menneskene hun møter som gir henne den viktigste motivasjonen. Jeg tolker det som at hennes hovedbegrunnelse for å være frivillig er verdibasert.

Når jeg spør Dagny (G1, 68 år) om hva som får henne til å bruke time etter time av sin fritid på Hasselbakken, svarer hun:

(...) det er flere grunner til det; jeg så et klart behov for mye mer informasjon om utdanning, om jobbmuligheter og rettigheter her i Norge, enn mange mennesker klarer å få fatt i selv, eller ikke orker, eller ikke vet hvor de skal gå – og da må vi se litt på de brukerne som er kommet: Ikke bare voksne, men også et økende antall gutter som slutter i videregående før de er ferdige, noen etter første året, noen etter andre året og noen stryker til slutt, og der ser vi at uten altfor store anstrengelser så kan vi få dem i gang igjen. (...) Så ser vi også at det er nyttig å fortelle om jobbmuligheter, vi ser at det hjelper å gi informasjon. Det er motiverende, og vi ser at det hjelper å fortelle om andre gratis tilbud som finnes i Asker og Bærum, når det gjelder fritid, f.eks.

Dagny har også en etisk begrunnelse for å være frivillig. Hun ser et behov for informasjon og veiledning, noe hun har kompetanse på etter mange år som rådgiver i skoleverket. Dagny sier at hun synes det er motiverende å se at det hun gjør som frivillig, hjelper.

5.2.2 Fellesskapet der

Den sosiale begrunnelsen for frivilligheten kommer tydelig fram blant de med norsk bakgrunn: At venner eller kolleger er frivillige på samme sted, at noen de kjenner har oppfordret dem til å være frivillige eller at de føler det forventes av dem som har tid og

ressurser til det. Likevel forstår jeg det sånn at den sosiale motivasjonen er en «tilleggsbegrunnelse», som ofte nevnes til slutt.

Fiona (G1,79 år) som er en svært aktiv frivillig, sier ganske enkelt at hun kommer til Hasselbakken fordi hun liker seg der. «Det er et hyggelig miljø og god atmosfære i huset», sier hun.

De yngre frivillige har ikke den sosiale begrunnelsen for å være frivillig i samme grad. Men de setter pris på fellesskapet, og det nevner alle. Dette kommer jeg nærmere inn på i temaet *opplevelsen av tilhørighet*.

5.2.3 Oppsummering og diskusjon

Uavhengig av alder eller livsfaser ligger begrunnelsen om at man lærer noe av å være frivillig som en av de to øverste på skalaen i de store frivillighetsundersøkelsene. Mine informanter skiller seg ikke ut fra dette bildet. Så å si alle har sagt noe om *læring* under temaet motivasjon.

Hvilken sammenheng har dette med integrering? At de frivillige med innvandrerbakgrunn oppgir læring som en motivasjon er ganske forventet, siden de ønsker å utvikle språk og nettverk i det nye samfunnet. Men kan vi si at når de frivillige med norsk bakgrunn og stort nettverk lærer om og blir kjent med innvandrere, reduseres eventuell fremmedfrykt i majoritetsrepresentantenes omkrets? Ja, i følge de årlige undersøkelsene til Statistisk sentralbyrå om holdninger til innvandrere og innvandring her i landet. Det er en klar sammenheng mellom de som har kontakt med innvandrere på flere arenaer og en positiv holdning til innvandrere og innvandring.⁶⁹ Dette kommer jeg tilbake til i neste tema, *Språk og kommunikasjon*.

Hvis jeg ser på pensjonistene på den ene siden og de yngre frivillige på den andre siden blir bildet av det de oppgir som motivasjon noe forenklet slik:

- Pensjonistene jeg har snakket med har alle norsk eller nordisk bakgrunn, høyere utdanning og har vært yrkesaktive i krevende jobber. I tillegg til at de er opptatt av å lære noe om mennesker fra «andre» kulturer oppgir de også det vi kan kalle

---

⁶⁹ Statistisk sentralbyrå. *Om holdninger til innvandrere og innvandring*.

verdigrunner og sosiale grunner. Denne gruppa kan jeg si representerer majoritetssamfunnet i min undersøkelse.

- De yngre frivillige med innvandrerbakgrunn er representanter for minoritetsbefolkningen. De har også høyere utdanning, men er i en annen livsfase. Motivasjonen for frivillig arbeid er mer knyttet til det Wollebæk m.fl.(2015) kaller «utvidelsesgrunner». Det vil si at de oppgir at de ønsker å lære mer og praktisere norsk og få et nettverk. Men bildet av motivasjonen er mangetydig, og de yngre er også opptatt av å bidra med noe de kan.

5.3 Språk og kommunikasjon

Den som ikke kjenner et fremmed språk, vet ingen ting om sitt eget. (Goethe)

Som nevnt i kapittel 4 (Teori) har forståelsen av forholdet mellom struktur og aktør i de nye kulturstudiene endret seg i takt med de tre hovedvendingene i fagfeltets utvikling. I følge Sørensen m.fl. tenker vi i den tredje vendingen (den performative, materielle eller ontologiske) på språk og virkelighet som to sider av samme sak, og at de griper inn i hverandre.

Forståelsen av hvem eller hva som virkelig bestemmer menneskelig adferd, har altså flyttet seg fra strukturene utenfor mennesket (strukturalismen) via de indre strukturene og personlige valg (poststrukturalismen) til forestillinger og diskurser som mennesker selv har internalisert og deltar dialogisk i overfor ulike ytre betingelser og overgripende strukturer.⁷⁰

Hva og hvordan forteller mine informanter om språk og kommunikasjon på Hasselbakken?

I følge Sunil Loona hadde det vært enkelt om språk hadde bestått av et sett grammatikalske regler som man bare kan oversette når man flytter til et annet land eller språkområde. Han peker på språkets to andre vesentlige egenskaper som gjør integreringsdebatten innviklet.⁷¹

For det første er språk det viktigste redskapet vi har for å formidle og motta kunnskap om verden. Det er derfor det blir så viktig at voksne innvandrere som har mye kunnskap og erfaring med seg i bagasjen, så raskt som mulig får muligheten til en god språkopplæring og arenaer for å praktisere det de lærer på norskkurs.⁷²

Det andre er at språk er et viktig symbol på menneskenes individuelle identitet og gruppeidentitet. Språket er det fremste redskapet vi har for formidling av kulturverdier og vedlikehold/utvikling av egen etnisk identitet. Loona hevder at vi gjennom holdning til vårt eget og andres språk gir vi uttrykk for dypereliggende følelser og oppfatninger om oss selv og andre og om de store sammenhengene i livet. Hver gang vi strides om språk, strides vi egentlig om bekreftelse/benektelse av vår egen eller andres sosiale identitet.⁷³

---

⁷⁰ Sørensen et al. (2008): 124

⁷¹ Loona i Eriksen (red.) (2001): 227

⁷² En av mine tidligere voksenstudenter beskrev at hun etter tre måneders intensiv norskopplæring følte seg som en oppblåst ballong: Full av kunnskap om det nye språkets innhold og formelle regler, men med få muligheter til å «slippe ut» noe av det hun hadde tilegnet seg og prøve det ut i praksis.

⁷³ Loona i Eriksen(red.) (2001): 228

Jeg var i forrige tema (motivasjon) inne på om kommunikasjon med og kunnskap om «de andre» reduserer fremmedfrykten. Undersøkelser om nordmenns holdninger til innvandrere og innvandring utført av SSB jevnlig siden 1992 underbygger en slik utvikling i Norge. Det er klar sammenheng mellom nordmenns kontakt med innvandrere og generelt positive holdninger til innvandring og innvandrere:

Personer som har kontakt med innvandrere, har gjennomgående mer «innvandrervennlige» holdninger enn personer uten slik kontakt. Jo flere arenaer kontakten utspilles på, desto større er velviljen. For eksempel synker andelen som tror at innvandrere flest misbruker de sosiale velferdsordningene, fra 40 til 18 prosent fra personer helt uten kontakt med innvandrere til personer som har kontakt med innvandrere på tre eller flere arenaer.⁷⁴

I følge Thomas Hylland Eriksen er også målet for integrasjon mellom kulturelt ulike mennesker er å etablere det han kaller *fellesnevner*, ikke fullstendig likhet. Det er mulig å forstå og kommunisere med fremmede uten å bli lik dem, og innvandrere vil følgelig kunne forstå nordmenn uten å bli kulturelt norske.⁷⁵

Jeg var i temaet Terskler inne på hvor lett eller vanskelig det oppleves å bli frivillig på Hasselbakken, og at språket (selvsagt?) spiller en rolle i rekrutteringen. Som vi kunne se, var det likevel ikke avgjørende. Kommunikasjonen består ikke bare av verbalspråk. En åpen holdning og vilje til dialog viser seg også viktig for god kommunikasjon.

Torunn Arntsen Sørheim drøfter utfordringene i *dialogen* som kommunikasjon. Hun kommer inn på den maktmessige asymmetrien som finnes mellom innvandrerne og resten av befolkningen. Sørheim peker på at premissene for deltakelse i samfunnet ikke legges av deltakeren alene, men at det er avhengig av maktfordelingen i samfunnet. Forutsetninger for å kunne skape møteplasser mellom likeverdige deltakere er at innvandrerne selv ønsker å delta. Innvandrerne må få skoling, få slippe til og aksepteres som likeverdige deltakere. Det er altså et gjensidig ansvar at innvandrernes stemmer blir hørt.⁷⁶

Jeg vil hevde at den muligheten til å praktisere norsk på eget nivå og danne nettverk som foregår på lavterskeltilbudene på Hasselbakken, virker integrerende. Medlemmer fra ulike sosiale og etniske grupper møtes og øker kunnskapen om hverandres språk og kultur. Det dannes *fellesnevner*. Og det er *mennesker*, ikke *kulturer* som møtes.

---

⁷⁴ Statistisk sentralbyrå. *Om holdninger til innvandrere og innvandring*.

⁷⁵ Eriksen (red.) (2001): 65

⁷⁶ Sørheim i Eriksen (red.) (2001): 201

Jeg fikk til sammen 36 utsagn som på en eller annen måte omhandlet språk og kommunikasjon (uten å ha spurt om eller nevnt ordet *språk*). Dette tolker jeg som at informantene generelt er svært opptatt av sin egen og andres språksituasjon på Hasselbakken.

Manglende språkkunnskaper er i en større studie forklart som en av flere hindringer for integrasjon i sivilsamfunnet.⁷⁷ Dette er ingen overraskende konklusjon. I følge Ødegård m.fl. gjør det tradisjonelle foreningslivet mye for å redusere individuelle barrierer; lav medlemskontingent, informasjon på flere språk og lignende. Men forskerne peker på at frivillige organisasjoner ikke kan bygge møteplassene for integrasjon og styrking av lokalsamfunn alene. Lokale myndigheter må inn med kompetanse, prioritering og vilje for aktivt å knytte nettverk sammen (lenkende sosial kapital, jf. kapittel 4, Teori).⁷⁸

5.3.1 Språkmangfoldet på Hasselbakken – ressurs eller hindring?

Anna (G2, 67 år) fremhever det at hun selv er ikke-norsk som en ressurs i arbeidet som frivillig:

Jeg var familiekontakt i tre år, og da valgte jeg med en gang å markere at jeg ville ha familier med ikke-norsk bakgrunn. Og det var utfra mitt eget ståsted – som ikke norsk. Jeg har reist mye og kjenner mange språk og land og kulturer mange steder i verden og har alltid interessert meg veldig for andre kulturer.

Hun nevner også at det var en fordel at hun kunne kommunisere på engelsk med en av brukerne. Anna ser på flerspråkligheten som en ressurs og er løsningsorientert i stedet for å problematisere at de ikke kan kommunisere på norsk i begynnelsen. (jf. Loona som sier at man må integreres for å utvikle gode norskkunnskaper)

Et annet eksempel på ressurstenkning i forhold til et fremmedspråk er det når Beate (G1, 43) snakker om rekruttering av nye innvandrergupper: « Vi har ei polsk jente som jobber på Språk- og leksekafeen, hun har lagt ut informasjon på en polsk nettside... det er jo en av grunnene til at vi har nådd mange polakker.»

Øvrige utsagn som har med språk og kommunikasjon å gjøre, uttrykker i stor grad at det er vanskelig å få seg jobb eller nettverk når en ikke behersker majoritetsspråket. Flere nevner også at det er hardt arbeid å lære seg et nytt språk når en er godt voksen.

---

⁷⁷ Ødegård et al. (2014): 179

⁷⁸ Ibid.: 178

Møter med det norske byråkratiet fører også med seg språklige utfordringer. Fiona (G1, 79 år) sier:

Jeg jobber med å hjelpe folk innen byråkratiet. Hvis de har fått vedtak av et eller annet slag, forklarer jeg det for dem, klager, hvis det trengs - forklarer hva det er for noe – så det er ulike offentlige kontorer jeg bistår med hjelp overfor da...

Det byråkratiske språket kan være vanskelig også for etnisk norske. Slik sett er det ikke overraskende at det er et behov for språklig hjelp med brev fra NAV, skattedirektoratet eller andre etater. Men jeg opplever at Fiona bistår med mer enn det rent språklige her, hun er et medmenneske som bruker sin kunnskap om majoritetssamfunnet i møte med «de nye».

I forhold til å komme inn i frivilligheten opplever informantene at språket er en hindring. Elisabeth (G2, 32 år) forteller som nevnt tidligere om da hun tok kontakt med frivilligheten i Norge første gang:

Med Røde Kors tror jeg det var vanskelig. Jeg sendte en beskjed og ventet kanskje ei uke på svar, de sa at jeg må spørre Røde Kors i Asker, etter ei uke, så jeg sendte beskjed til Asker, og etter flere dager sa de; «nei, du kan ikke være på førstehjelp, du må snakke norsk», så jeg sjekket hva annet jeg kunne gjøre, om de hadde andre prosjekter, og de sa «nei, du kan ikke gjøre det for du kjenner ikke Norge», så det var problemer.

Beate (G1, 43 år) forteller også at det ikke alltid er enkelt når norskkunnskapene er svake: «Det er mange henvendelser, men det er ikke alle som kan bli frivillige – på grunn av språket ...men vi prøver å inkludere alle – at alle får en rolle, uavhengig av språket.»

5.3.2 Endelig et sted jeg kan snakke norsk!

De fleste utsagnene vektlegger imidlertid at Hasselbakken er et sted hvor man kan praktisere norsk på sitt nivå, både på Damedagen og på Språk- og leksekafeen. Johanne (G2, 35 år) er en av de mange i Asker som har jobbet i oljerelatert virksomhet og hatt engelsk som arbeidsspråk. I tillegg til krevende jobb og småbarn har hun prøvd å lære seg norsk. Hun opplever at nordmenn flest er svært villige til å snakke engelsk, og at det har vært vanskelig å få praktisert norsk muntlig. Johanne sier at hun etter tre år i Asker ikke vet om noen andre steder hvor migranter kan møte nordmenn for å utvikle og forbedre norsken sin, og i tillegg møte andre migranter i samme situasjon. Hun nevner også at det å gå på norskkurs er blitt så dyrt, at hun må prøve å lære seg språket selv.

Da hun mistet jobben på grunn av at arbeidsplassen flyttet utenlands, opplevde hun at nettverket også forsvant delvis, og at hun måtte prøve å finne et sted hvor hun kunne møte mennesker mens datteren hennes var i barnehagen. Johanne (G2, 35 år) forteller at hun gjerne vil delta på Damedagen: «Problemet er at jeg er ikke så interessert i håndarbeid, det vil si ikke i strikking og sying. Det er ikke min hobby. Men jeg tenker at jeg skal prøve å komme dit og kommunisere og sosialisere, for det er et av mine hovedmål, at jeg skal være mer sosial ...»

Johanne ser Damedagen som en mulighet til å kommunisere mer selv om håndarbeid ikke er hennes styrke. Men hun er med på Språk- og leksekafeen, noe hun synes fungerer fint. Og hun sier at selv om hun får jobb igjen, vil hun fortsette å gå på språkkafeen for å utvikle norsken sin videre. Den passer godt for folk som er i jobb eller utdanning siden den er på ettermiddagen, etter klokka fem.

Helena (G3, 50 år) er opptatt av at de som møtes der bruker anledningen til å praktisere norsk og sier: «Når vi skal sitte sammen og bruke symaskin, er det ikke bra hvis alle fra Somalia sitter sammen og prater somalisk. Alle utlendinger må snakke norsk der, ikke urdu, ikke somalisk ...»

Et utsagn forteller om kommunikasjon utover det rent språklige. Anna (G2, 67 år) forteller:

Og det er vi opptatt av, at selv om det er 30 damer der inne, står det plutselig en ny i døra, og det er en tøff beslutning å gå inn på et nytt sted og delta i et nytt forum. Da er vi raske til å si velkommen, og vil du komme inn og se hva vi holder på med her? Og et lite klapp på skulderen, håper du kommer neste torsdag. (...) I dag stod det en ung kvinne i døra, som aldri hadde vært der før, de sto ute i gangen med en tante eller – og henne fikk vi da inn – hun var tsjetjensk og snakket russisk, hun kom inn og spiste litt med oss. Og jeg så henne igjen i Asker i ettermiddag, hun gikk sammen med en annen kvinne - og hun smilte da hun så meg.

Et imøtekommende kroppsspråk blir ekstra viktig når felles verbalspråk enten er fraværende eller på et lavt nivå. Annas utsagn her vitner om at de frivillige på Hasselbakken snakker om dette, og er opptatt av kommunikasjonen som ligger i hva man faktisk gjør.

Johanne (G2, 35 år) nevner også *smilet* som en viktig faktor for at hun synes det er så positivt å komme til Hasselbakken som ny: « For meg er det bare positivt å være der, de smiler, når jeg går dit, føler jeg at jeg får energi!»

Når jeg spør om informantene har ideer til flere aktiviteter på Hasselbakken får jeg flere utsagn som viser at språket oppleves som viktig og vanskelig. Fiona (G1, 79 år) som hjelper til med blant annet offentlige brev, sier: «Det er nok behov for mer språktraining og samvær.» Dagny (G1, 68 år) mener også at mer grunnleggende norskopplæring er viktig å få i stand.

Gina (G3, 29 år) sier: «Språket er jo nøkkelen her, når de ikke behersker språket, blir det vanskelig å møtes...». Hun mener at frivillighet (for eksempel å delta på Damedag eller andre aktiviteter) kan være en del av introduksjonsprogrammet og bidra til norskopplæring i praksis. Hun sier at hennes erfaring er at damer på over 50 år uten noe særlig skolegang fra før, har store utfordringer med å lære seg et nytt språk.

5.3.3 Oppsummering og diskusjon

Det stilles krav til innvandrere om at de må tilpasse seg norsk offentlighet og spillereglene her. Både norskkunnskaper og samfunnskunnskap må dokumenteres før varig oppholdstillatelse gis. Underveis mot norskprøver og gjennomført kurs i samfunnskunnskap er utfordringene mange og svært ulike. Uansett er det viktig å være klar over den maktmessige asymmetrien som finnes mellom innvandreren og resten av befolkningen både før og etter beståtte norskprøver.

Det ligger en stor maktforskjell i å ikke kunne kommunisere språklig på likefot. Alle som har prøvd å formidle seriøse tanker på et språk man ikke behersker, vet hvor ubehagelig det føles. Noen av mine informanter nevnte dette spesielt i selve intervjusituasjonen, og ba om å få svare på engelsk. I følge Bourdieu er kroppen en huskelapp som tar til seg maktforhold den gjennomlever. Språk er i forhold til habitus-teorien noe av det første som røper hvor i sosialstrukturen du hører til; blant de dominerende eller de dominerte.⁷⁹

I og med at de har kontroll over definisjonen av virkeligheten får etnisk norske *modellmakt* i kommunikasjon med minoritetene.⁸⁰ Stein Bråtens teori om modellmakt kan brukes for å forstå hva som skjer i kommunikasjon mellom nordmenn og innvandrere. Innvandrere opplever at de blir behandlet som barn/ubegavede hvis de snakker norsk med strukturelle feil eller kraftig utenlandsk aksent. Minoriteter som plasseres i en kommunikasjonssituasjon der majoriteten setter premissene, kan føle seg *diskvalifisert*. Et eksempel på dette i mitt materiale er Elisabeths (G2, 32 år) opplevelse av at språket ble brukt som grunn til at hun ikke fikk være med i Røde Kors til tross for vilje til frivillig innsats.

Det hevdes ofte at gode norskkunnskaper er nøkkelen til integrering, men i følge Sunil Loona er det heller omvendt. Han hevder at integrering er nøkkelen til utvikling av gode

---

⁷⁹Bourdieu (2002):IX

⁸⁰Eriksen (red.) (2001):70

norskkunnskaper hos innvandrere.⁸¹ Dette mener jeg informantene mine uttrykker i stor grad. De fleste sier noe uoppfordret om at det ikke er lett å finne steder hvor en utlending kan praktisere norsk, og dette samsvarer med mine egne erfaringer som norsklærer for flyktninger og innvandrere.

Informantene mine forteller ulike historier når det gjelder språk og kommunikasjon på Hasselbakken: De norske ser på språkforskjellene som interessante og noe man kan lære noe av, men de fleste formidler at manglende norsk er en av de største hindringene for å komme med i et nettverk og få jobb.

Språket er ved siden av å være et redskap for sosial kommunikasjon og formidling av ideer, også et symbol for individuell identitet og/eller gruppeidentitet. Dette fører til at språk ofte blir brukt i maktutøvelse (og eventuelt også for å motstå utøvelsen av makt) i forholdet mellom ulike etniske grupper.⁸² Jeg kommer nærmere inn på dette under «identitet» som er neste tema i analysen.

---

⁸¹ Loona i Eriksen (red.) (2001): 226

⁸² Ibid.:218

5.4 Identitet

I nye kulturstudier er identitet et hovedtema, og forstås som situasjonell, kontekstuell og diskursiv. Selve ordet identitet ser ut som en fast form, og med en forståelse av identitet som noe man kan gjøre valg i forhold til, blir begrepet identifikasjon som aktiv handling mer egnet i følge Sørensen m.fl. Jeg veksler mellom disse to begrepene.

Performativiteten er sentral i studiet av identitet i Cultural studies-tradisjonen. Identitet forbindes med noe som er underveis, og den skapes i konkrete sosiale relasjoner. Dette utfordrer tradisjonell forståelse av identitet som det forutbestemte basert på hjemsted, familie og slektskap.⁸³ I følge Giddens er moderne forståelse av identitet en måte å tenke om oss selv på, og identitet er som et prosjekt. Det enkelte individ har mange identiteter, knyttet til etnisitet, klasse, kjønn og alder. I midten av dette står jeg-selvet, og det skaper vilkår for handling.⁸⁴

Her vil jeg se på hvordan frivillige og brukere av tilbudene i frivillighetens hus ser på sin (og «de andres») identitet i forhold til nettverkene de oppsøker og eventuelt blir en del av.

Opplever de at det å bruke tid og krefter på frivillig arbeid blir en måte å uttrykke seg selv på?

Informantene som er migranter har forflyttet seg i ulik grad, både geografisk og kulturelt.

Hvordan påvirker det måten de tenker om seg selv på som aktører i fellesskapet på

Hasselbakken?

5.4.1 Det første norske stedet jeg fant meg selv

Elisabeth (G2, 32 år) er en ung og godt utdannet kvinne som har innvandret til Norge fordi mannen fikk arbeid her. Hun greier seg ganske bra i det nye samfunnet, men har fått arbeid på et annet felt enn det hun er utdannet til. Hun forteller at for henne er Hasselbakken et sted hvor hun kan gjøre noe hun er god til:

Det er første norske sted hvor jeg fant meg selv, hvor jeg kan prøve å gjøre noe som jeg er god i. For eksempel, jeg har ikke pedagogisk utdanning, jeg er ingeniør. Men det er vanskelig å finne jobb på grunn av språket – så jeg jobber i barnehage. Men jeg er ikke så veldig glad i det, jeg vil gjerne bytte. På Hasselbakken kan jeg jobbe med prosjekter jeg er interessert i, og jeg kan få en muntlig referanse hvis noen ringer. Men til nå har jeg ikke fått noe, jeg jobber i barnehage. Det er spennende å jobbe med barna også, men det koster veldig mye energi hvis du jobber med noe som ikke er ditt fag (...)

---

⁸³ Sørensen et al. (2008): 140

⁸⁴ Barker (2012): 222

Elisabeth gjør valg om å være aktiv, oppsøker Hasselbakken og tar del i prosjekter som gjør at hun får bruke seg selv og vise hvem hun er. Hun viser en sterk yrkesidentitet og nevner flere ganger i løpet av intervjuet at hun gjerne vil jobbe med sitt eget fagfelt. Når jeg spør om hun har andre roller i frivilligheten enn å være med på å organisere språk- og leksekafeen forteller hun:

Asker kommune hadde et prosjekt med en by i Polen, det var som kulturhuset i Asker de lagde et teater (...) (en vennskapsby ?) Ja, det var fra en by i Polen som kom på besøk til Asker, det var jeg som var på dette møtet, fordi de ikke kunne norsk, og det var bare en person som kunne engelsk, så jeg forklarte på polsk.(...) Så hvis du har arrangement som trenger polsk språk eller - kaker, kan du bare ringe til meg (hehe)

Her poengterer Elisabeth sin etniske identitet og jeg får et klart inntrykk av at hun er stolt av den. Hun viser at hun setter pris på at det er behov for hennes kunnskap om eget språk og hjemland.

En av informantene som har forflyttet seg langt, både geografisk og kulturelt, er Helena (G3, 50 år). Hun forteller: « ...noen ganger sier de på Hasselbakken, er det greit å lage somalisk mat? Og jeg trives med å lage somalisk mat og kommer og lager mat og sånn. Og jeg ser mange forskjellige mennesker, derfor kommer jeg». Jeg oppfatter det som Helena er stolt over at hun kan lage somalisk mat, og at dette blir etterspurt er en måte for henne å vise de delene av identiteten som handler om etnisitet og mat/tradisjon.

Johanne (G2, 35 år) forteller om sin situasjon i Asker:

Jeg ble forflyttet med jobben hit til Asker, og arbeidsspråket mitt har vært engelsk. Det var oljerelatert virksomhet. Jeg tenkte på det da jeg fikk tilbud om å flytte med jobben til USA, men USA var ikke på min ønskeliste. (...) Men vi har lite nettverk her, og derfor vil jeg prøve å sosialisere nå mens jeg har tid.

Når daglig bekreftelse av identiteter knyttet til yrke/arbeidsplass og hjemland er borte, blir en møteplass ekstra viktig. Johanne formidler at hun føler behov for anerkjennelse og å bli verdsatt når hun nå er løsrevet fra flere av de vante posisjonene eller relasjonene i hennes kulturelle identifikasjon. Hun har bestemt seg for å bruke tiden til å bygge nettverk.

Men finner jeg ikke jobb og levevei i Norge, flytter jeg hjem igjen, nærmere resten av familien vår. Jeg har en enslig mor hjemme i Romania, og min mann har en enslig far. Det ville være vanskelig for oss å være altfor langt avgårde. Så jeg fortrekker å bli i Europa.(...) Ja det er derfor vi savner hjemlandet, det er derfor det er godt å være hjemme, der du har foreldre og søsken. Selv om vi har fått noen venner her, er familie litt annerledes...

Johanne savner mer enn jobb og hjemland. Hun formidler hvordan det føles å savne nær familie og venner i tillegg til morsmålet. Til sammen utgjør dette noen av de viktigste tilknytningene til fellesskap i den interseksjonelle identitetsforståelsen.⁸⁵ Men Johanne opplever at hun har et valg. Hun sier at om hun ikke finner jobb og levevei i Norge, vil hun reise tilbake til hjemlandet.

5.4.2 Noen miljøer er mer lukkede

Gina (G3, 29 år) har vokst opp i en familie med innvandrede foreldre og med et annet morsmål enn norsk. Gina har tatt høyere utdanning i Norge og har nå en jobb i Oslo som er relevant i forhold til utdanningen. Hun forteller at hun er aktiv i religiøse foreninger:

Jeg er medlem av Sikh-tempelet i Drammen, også er jeg også mye på hindu-tempelet på Slemmestad. Og jeg tenker at det er viktig å bli kjent med andre for å forstå deres væremåter, deres kultur, og dermed bli mer tolerant, da (...) og det er en verdi i seg selv, det å møte mennesker som er litt annerledes enn deg selv – og samtidig er det hyggelig, da.

Gina er altså aktiv i å opprettholde sin egen kulturelle/religiøse identitet og tradisjon ved å være medlem av og aktiv i religiøse foreninger/samfunn. Hun understreker at hun er opptatt av å være åpen for andre grupper. Hun er skeptisk til at det noen ganger dannes mer «lukkede» miljøer inne i aktiviteter på Hasselbakken. Gina har opplevd at når det er mange deltakere fra ett land som snakker dårlig norsk, blir det vanskelig å få kontakt. Det dannes da mer et parallelt fellesskap rundt deres felles kulturelle og etniske identitet. Tidligere ble foreninger og trossamfunn fremhevet som hinder for integrasjonsprosessen, men de store frivillighetsundersøkelsene peker på at nettverk som bidrar til å vedlikeholde kulturell identitet er viktig i et individs akkulturasjonsprosess. Det er dette som kalles sammenbindende sosial kapital i teorien om sosial kapital. Dette kommer jeg tilbake til i neste tema for analysen.

Migrasjon fører til at mennesker i noen tilfelle forflytter seg fra tradisjonelle til mer moderne samfunn. I et av utsagnene fra informantene fant jeg en form for identifikasjon som var mer vanlig i før-industrielle samfunn, og som jeg mener kan være et eksempel på hvor langt noen av innvandrerne reiser kulturelt. Det er Anna (G2, 67 år) som forteller at de i en periode hadde flere damer fra samme område og det skjedde noe de måtte prøve å finne ut av:

---

⁸⁵ Sørensen et al. (2008): 141

«Det var noe om hvem er det som styrer i stammene.. det var en som er Eldst, henne kunne vi ikke røre. Vi kunne ikke si til henne at nå må du flytte deg, for andre trenger denne maskinen... Alle hadde respekt for henne. De andre, yngre landsmenn går inn og gjør ting for henne, for eksempel.»

Dette er etter min mening et eksempel på tildeling av identitet etter posisjon (klan + alder) som vi ser lite av i samfunnet vårt i dag. For denne «eldste» hadde tydelige privilegier, og det kan ikke være lett å komme til et samfunn som er så ulikt fra det hun var vant til. For de andre på Damegruppen var dette også en utfordring. De visste ikke hvordan de skulle forholde seg til en så ukjent form for identifikasjon.

Gina (G3, 29 år) snakker om at språket i familien nå blir mye en blanding:

Vi søsknene snakker mye på norsk sammen og vi snakker også norsk med mamma og pappa. Men fordi det er viktig å kunne morsmålet også, prøver vi å tvinge oss selv til å føre samtaler på det, men det er veldig vanskelig. For når vi ikke bor i hjemlandet, mister vi mye av ordforrådet. Det hender at vi må bruke låneord fra norsk innimellom. Og når jeg er i hjemlandet har jeg enda større utfordringer..Men man venner seg til det (...)

Gina forteller her at hun er i ferd med å miste noe av identiteten hun er vokst opp med. Morsmålet er en viktig del av etnisk identitet, men som mange andre unge finner hun en måte å bygge bro mellom de ulike delene av sin egen identitet. Thomas Hylland Eriksen sier at ungdom i en slik situasjon (ofte kalt andre generasjons innvandrere) har tre valg. De kan velge ren identitet, bindestreks-identitet eller kreolsk identitet. Den rene identiteten forsøker å stenge blandingen ute, bindestreks-identiteten prøver å manøvrere i nytt terreng med gammelt kart, mens kreolsk identitet har gått til anskaffelse av nytt kart.⁸⁶ På bakgrunn av dette forstår jeg det slik at Gina og hennes søsken har valgt bindestreks-identitet i forhold til morsmålet sitt.

---

⁸⁶ Eriksen (red.) (2001): 54

5.4.3 Det ligger litt i sjela, dette å være aktiv

Slik presenterer Anna (G2, 67 år) seg selv og frivilligheten:

Jeg har alltid vært med i frivillig arbeid, var klassekontakt for barna og etterhvert kom jeg med i andre organisasjoner, satt bl.a. i styret i husflidslaget. (...) og damedagen er ikke bare en gruppe jeg stikker innom når jeg gidder, og har tid, det forplikter når man setter noe sånt i gang, det er veldig mange mennesker som kommer innom og som er avhengig av det lille pusterommet der.

Anna forteller her at frivilligheten lenge har vært en del av hennes liv. Jeg får et inntrykk av at det er en viktig bit av hennes identitet, noe hun understreker når hun snakker om ansvaret ved å være frivillig.

Irene (G1, 70 år) har også deltatt mye i frivillig arbeid tidligere, og på spørsmål om hun er med i annet frivillig arbeid enn Home Start nå, svarer hun at det er hun ikke. Men hun har vært aktiv lokalpolitiker i 12-13 år og hatt styreverv. Hun sier «...det ligger litt i sjela dette, å være aktiv». Når Irene sier at det «ligger i sjela» å være aktiv, altså gjøre noe som betyr noe for andre enn seg selv, mener jeg det er et uttrykk for en viktig del av hennes identitet. Selv i perioder med barn og krevende arbeid, var hun aktiv i politikken. Etter at hun ble pensjonist brukte hun litt tid på å tenke på neste valg av frivillighet, men sier nå at det er godt å kunne ha tid til å hjelpe noen som trenger det.

5.4.4 Oppsummering og diskusjon

Når man velger å bruke tiden sin på noe som er viktig for andre, bygger man seg en identitet. Identitet skapes i sosiale relasjoner og er derfor avhengig av valg man selv gjør. Etter denne forståelsen er identitet ikke tildelt via posisjon i familie, yrkesliv og fritid, det er den enkeltes ytelse som er avgjørende. Her kommer den performative forståelsen av identitet inn. Det er hva man faktisk gjør som er viktigst for identitetsdannelser (jf Stuart Hall og kritisk kulturanalyse). Hvis vi ser tilbake til analysen om språk og kommunikasjon, er midlertid dette ikke et helt «åpent» valg. Flere av teoriene rundt språk og makt viser jo for eksempel at det å ikke kunne kommunisere på likefot, kan føre til følelse av avmakt og diskvalifikasjon.

Historiene fra Hasselbakken rommer også et eksempel på en identifisering fra et mer tradisjonelt samfunn; fra en «Eldst» i en klan med klare fordeler også her i det nye samfunnet. Det omfattende klansystemet i deler av Somalia blir det for omfattende å gå nærmere inn på her.

Ingen av mine informanter bruker begrepet identitet når de forteller om seg selv og sin aktivitet på Hasselbakken. De tre yngre informantene formidler at de aktivt søker et nettverk i dette nye samfunnet. De har det felles at de har forflyttet seg og forlatt den forutbestemte identiteten knyttet til nasjonalitet, språk, slekt og yrke/fagfellesskap. Slik sett er de representanter for det høymoderne, globaliserte samfunnet, og gjør valg og tar ansvar for hvilke nettverk /strukturer de ønsker å være en del av. I følge Giddens strukturasjonsteori er ikke lenger strukturene bare mulighetsbetingelser, men de brukes for å skape betingelser for selvrealisering.⁸⁷ Jeg mener at både Elisabeth (G2, 32 år), Gina (G3, 29 år) og Johannes (G2, 35 år) historier bekrefter at de velger Hasselbakken som nettverk for sitt gjøre-perspektiv, jf. figur 1. Pensjonistenes historier om sin identitet knyttet til frivilligheten viser noe av det samme. Til tross for at de eldre informantene ikke har forflyttet seg like langt, har de også mistet noe av identiteten knyttet til yrkeslivet. Aktiviteten og fellesskapet på Hasselbakken fyller delvis opp den seksjonen av sammensatt identitet som jobbdeltakelsen tidligere fylte.

I følge Britt Sollis tanker om tid og tid, fortellinger og identitet er «føtter» kanskje viktigere for mennesker enn «røtter» og hun viser til et etisk perspektiv:

Fortellinger om fortiden bør skape følelse av så vel tilhørighet som annerledeshet til det som har hendt. Vår identitet kan knyttes til både det som er kjent og det som er annerledes. Historien handler ikke bare om røtter og hjemstavn, men også om føtter, bevegelse og forflytning.⁸⁸

Dette mener jeg at historiene til informantene mine bekrefter: Deres identiteter knyttes sammen via deres egne fortellinger, og struktur og innhold endres hele tiden.

---

⁸⁷ Giddens i Sørensen et al. (2008): 125

⁸⁸ Solli i «Kompendium 1, 2584 Innføringsemne» (2012): 75

5.5 Praksis

Under temaet «Praksis» vil jeg analysere informantenes utsagn om hva de gjør på Hasselbakken. Den ene halvdel av mine informanter tilhører minoritetsgrupper i samfunnet; de har innvandret til Norge. Den andre halvdel tilhører majoritetssamfunnet. Hvem gjør hva i praksis? Er det forskjeller på hvordan de forteller om sine handlingsmuligheter i frivillighetens hus?

Som nevnt i teorikapittelet ser Anthony Giddens på strukturer som handlingsmuligheter, ikke som begrensninger. I sin strukturasjonsteori framhever han aktør- og handlingsperspektivet og forsøker å forstå handlinger ut fra de handlendes egne fortolkninger av sine handlingsmuligheter.⁸⁹ Hvilke muligheter ser informantene til å erfare noe gjennom praksis på Hasselbakken?

I senmoderniteten får vi en ny forståelse av performativitet, og forholdet mellom aktør og struktur får en annen og utvidet betydning. Nå bruker vi ikke lenger bare mulighetene som ligger i strukturene, men vi skaper nye betingelser for selviscenesettelse, selvrealisering og performativitet. Aktør får en betydning som nærmer seg det engelske «actor» (skuespiller).

Jeg vil se om «de nye» her formidler at de har muligheter for påvirkning i praksis, eller er opplegget «klappet og klart», utformet av majoritetssamfunnets representanter som en begrensende struktur. Integrering er et av hovedbegrepene i min problemstilling, og jeg vil hevde at integrering skal være en gjensidig prosess. I lys av dette vil jeg undersøke hvordan vi kan forstå den frivillige aktiviteten på Hasselbakken ut fra hva informantene forteller om sin praksis, hva de faktisk gjør.

5.5.1 Damedagen

Målet for Damedagen er «å skape en åpen og positiv møteplass for alle kvinner uavhengig av språk og kulturell bakgrunn»⁹⁰ Selv om lederen for Hasselbakken sier at de ikke ønsker å skille på rollene som frivillige og deltakere, er det nødvendig i praksis blant annet på grunn av forsikringsordninger og registrering av frivillig arbeid. I følge årsrapporten er det 12 frivillige og mellom 20 og 35 deltakere på Damedagen som arrangeres til et fast tidspunkt en gang i uka.

Helena (G3,50 år) forteller om hva hun gjør på Hasselbakken:

---

⁸⁹ Sørensen et al. (2008): 125

⁹⁰ Asker Frivillighetssentral Hasselbakken. *Årsrapport 2014*

«Jeg er på damedagen hver torsdag. Vi har symaskiner og syr klær og gardiner, og strikker og hekler. Jeg har lært å hekle på Hasselbakken. Jeg har heklet en lue og skjerf og sånn. Nå strikker jeg en genser. Det er litt vanskelig, men jeg har lært det veldig fint. Før sydde jeg klær, jeg lærte å sy kjole til datteren min.»

Her forteller Helena om stor grad av valgfrihet. De som kommer på Damedagen kan lære å sy, hekle eller strikke hvis de ikke kan det fra før. Hun gir tydelig uttrykk for at hun liker disse aktivitetene, at det er både nyttig og hyggelig. Litt senere i intervjuet kommer det fram at Helena har flere praktiske roller. Hun forteller for eksempel at hun noen ganger lager somalisk mat til lunsj. På Damedagen er hun deltaker, men når hun er med på å arrangere lunsj med mat hun har laget selv, er hun den som viser de andre hvem hun er, hva hun kan. Helena er da i «sentrum», gir noe til de andre og mitt inntrykk er at hun er stolt av det. Hun er min eneste informant fra et afrikansk land. Jeg får et inntrykk av at hun har en slags «alt-mulig-rolle» på Hasselbakken, og jeg får en anelse om at hun kanskje fungerer som en rollemodell når mange somaliske kvinner er samlet. Helena er veldig positiv til både Damedagen og andre aktiviteter på huset.

Gina (G3, 29 år) er en annen deltaker på Damedagen. Når jeg spør om hva hun gjør forteller hun dette:

Det har vært en drivkraft det å lære seg ting, f.eks. det å sy. Jeg har hatt enkelte prosjekter hvor jeg har sydd toalettmapper med lommer, - og jeg har ikke lært det på Hasselbakken – jeg har lært det fra Youtube, men motivasjonen til å gjøre det kom fra Damedagen på Hasselbakken. (...) Også har det vært andre ganger hvor jeg bare har hatt lyst til å være der, har ikke hatt lyst til å gjøre noe, men har snakket og blitt kjent med de andre brukerne, også er det noen som har hatt lyst til å kopiere denne toalettvesken jeg har sydd, og jeg har trinnvis fortalt hvordan man går frem – så det er delt.

Gina er kanskje ikke en typisk deltaker på Damedagen. Hun er selv i full jobb, men forteller at hun går til Hasselbakken noen ganger sammen med moren sin når hun har fri på dagtid. Hun sier også at det hender at hun kommer bare for å prate og slappe av, uten å sy eller strikke. Ginas fortelling viser at Hasselbakken er en møteplass med lav terskel. Hun «må» ingenting der, hun kan bare komme innom fordi hun har lyst til å hilse på. Men Gina sier også at Damedagen ga henne motivasjon til å sy mer. Da hun søkte på nettet etter forklaring på hvordan hun kunne sy toalettmappe og fikk det fint til, viste hun det til de andre deltakerne på Damedagen. Gina viser at hun velger seg inn og ut av nettverk. (Jf. frivillighetsforskningen som viser en tendens med at folk ikke lenger vil ha «livslange medlemskap», men velge å være aktiv i perioder, til saker, mer uforpliktende...) ⁹¹

---

⁹¹ Wollebæk og Sivesind,(2010): 77- 78

Gina forteller videre om hva de gjør:

Nå er det jo sånn at man kan holde på med hva man vil, man har symaskiner tilgjengelig, strikkepinner, stoffer, tråd og garn. Men de kunne kanskje hatt aktiviteter (...) jo – de har et prosjekt om å sende strikkede klær og tepper til for tidlig fødte barn i Afrika. Slike prosjekter er bra, for da er man med på et frivillig arbeid samtidig som man blir kjent med hverandre. Vi kan gjerne ha flere slike prosjekter, det er jo viktig arbeid – å bry seg om andre mennesker og løfte blikket utover Norges grenser, utover tettstedet, kommunen her.

Jeg får et inntrykk av at Gina mener det burde være flere prosjekter hvor man gjør noe sammen. Hun synes det er positivt at de gjør noe for andre, at det skaper fellesskap.

Anna (G2, 67 år) er en av drivkreftene bak Damedagen. Ideen med at representanter fra de ulike organisasjonene i huset skulle drive Damedagen sammen, førte Anna inn i organiseringen av dette lavterskeltilbudet:

Spranget fra Home Start til Damedag, det kom av at lederen som den utrolig kreative personen hun er, kom på at det skulle opprettes en damedag. Og da skulle alle vi som jobbet i Home Start, Røde Kors og Asker Frivillighet bidra til damedagen. Jeg har alltid vært glad i og ganske flink til å sy, så tilbød jeg å gi et sykurs på tre-fire ganger, vi kjøpte inn to symaskiner, og jeg lærte dem å sy i glidelåser og reparere tøy, og det ble umiddelbart en kjempesuksess, og jeg stod der alene med massevis av kvinner, og jeg ringte til en venninne som kom og hjalp til, og etter hvert utvidet vi kretsen til fem-seks som alternerer på å sy og strikke. (...) Damedagen er ikke bare en gruppe jeg stikker innom når jeg gidder, og har tid, det forplikter når man setter noe sånt i gang, det er veldig mange mennesker som kommer innom og som er avhengig av det lille pusterommet der (...)

Anna forteller her at hun lærer bort noe hun selv er god i. Dette har hun til felles med de andre pensjonistene som er mine informanter Men det er ikke bare søm og strikking som kommer ut av Damedagen. Anna forteller videre:

(...) og vi blir kjent når vi syr og jobber sammen, og blir tillitsfulle, og en av de damene, etter at vi er ferdig med aktiviteten her, går hun på biblioteket med en av de somaliske unge kvinnene og sitter der og jobber med matematikk og språkundervisning, ja, så ser vi forskjellige behov, vi ser unge mødre som kommer og har problemer med å organisere seg selv og sine barn, da kan vi gå til Home Start og si at vi har observert at denne kvinnen, hun ser ut til å trenge hjelp, og i ytterste konsekvens har dette ført til at barnevernet kobles inn.

Jeg tolker det Anna sier som at det å gjøre noe sammen på Damedagen kan fylle noe av funksjonen som tradisjonelle kvinnefellesskap hadde her tidligere, og kanskje fortsatt har i mer tradisjonelle samfunn. Å være ung mor i et samfunn som er totalt forskjellig fra det hun reiste fra, er i seg selv vanskelig. Når familie-/slektsfellesskapet kanskje også er fraværende, blir det viktig med møteplasser som skaper fellesskap.

5.5.2 Å hjelpe andre med råd og veiledning

De fire andre informantene som er pensjonister er aktive i Rådgiverne på Hasselbakken, Frihjelpen og Home Start. Jeg ser på deres utsagn i sammenheng her. Caroline (G1, 67 år) forteller dette om hva hun gjør som frivillig:

Og rollen min er da å være en av syv rådgivere – og jeg har en fast dag i uka hvor jeg er her. Og jeg jobber da ut fra den kompetansen og den bakgrunnen jeg har fra rådgivning i videregående skole, noe yrkesfaglig, men mest studiespesialiserende. (...) Så har jeg en annen rolle også, i tillegg til å være rådgiver, og det er å være leksehjelper, og det er på en leksekafe hvor tre av rådgiverne også deltar en gang i uka. (G1, 67 år)

Caroline sier her at hun bruker erfaringen sin fra yrkeslivet, og at frivilligheten nærmest er en fortsettelse av det hun gjorde som yrkesaktiv. Hun nevner at det kan være kjedelig hvis etterspørselen ikke er stor nok, og hun har en ganske nøktern holdning til hva det gir henne å være frivillig. Jo, det *er* viktig, sier hun – men ikke viktigere enn andre ting i livet hennes, som å være tilstede for barnebarna. Dagny (G1, 68 år) omtaler frivilligheten som «jobben», og i liket med Caroline gjør hun mye av det hun gjorde før hun ble pensjonist:

En stor del av jobben å innhente informasjon om de tilbudene som er når det gjelder utdanning og arbeid, og hvilke muligheter de har til å få hjelp av ulike instanser; Folkeuniversitetet, Nav, veiledningstjenesten – viktig å være oppdaterte og være ajour. Vi får utstyr av Asker kommune, ja, vi jobber gratis, men vi får også ganske mye. I Akershus fylkeskommune har vi også fått gjennomslag for at vi blir oppdaterte om hva som skjer på området – så mye av jobben ligner på jobben vi gjorde for videregående skole.

Det er ganske tydelig at Dagny også er på «tilbudssiden» og i en giver-posisjon på Hasselbakken. Fiona (G1, 79 år) er den eldste av alle informantene og hun har arbeidet med flyktninger og innvandrere i mange år da hun var yrkesaktiv. Hun har lang og bred erfaring med ulike typer byråkrati og hjelper folk med akkurat det:

Jeg er der samtidig med at det er damedag, så det blir mest damer, og jeg jobber med å hjelpe folk innen byråkratiet. Hvis de har fått vedtak av et eller annet slag, forklarer jeg det for dem, hjelper til med å klage, hvis det trengs - forklarer hva det er for noe – så det er ulike offentlige kontorer jeg bistår med hjelp overfor da. (...) Og hun som for eksempel var her nettopp, hun ville gjerne ha praksisjobb innen NAV, men det er ikke så lett å få, så hun hadde lyst å jobbe frivillig. Så nå skal vi dra bort til NaKuHel (Nasjonalt senter for natur, kultur og helse, en frivillighetssentral) og høre om de har en jobb til henne som frivillig, for da kan de gi henne referanse.

Jeg oppfatter Fionas rolle som en aktiv «hverdagsintegrerer», som bruker sitt nettverk og sin erfaring for å hjelpe innvandrere med ulike praktiske utfordringer og være en døråpner. Med kort botid, lite nettverk og svake norskkunnskaper er det ikke lett å integrere seg. (jf. Loona; man må være integrert for å utvikle språket videre...)

Den siste av pensjonistene forteller om sin rolle som familiekontakt i Home Start. Irene (G1, 70 år) har vært med der i ca fem år, og har som hovedoppgave å gå hjem til en familie som i

en kortere eller lengre tid har en krevende situasjon hjemme. Familiekontakten skal ikke gi faglig hjelp, men bidra med «et hjerte og et fang», forteller Irene. På grunn av at de ulike organisasjonene på huset deler på å være med på å drive Damedagen, er Irene også med der og er en del av miljøet på Hasselbakken. Irene sier:

Det er det godt å kunne ha tid og kapasitet til å hjelpe. Det er utgangspunktet for frivillig arbeid. Jeg synes at jeg får mye igjen for å være ute i familiene. Jeg har mest kontakt med mor og barn og de er *utrolig* takknemlige! Jeg tror de synes at det er rart og merkelig at noen bryr seg om å komme hjem til dem og bruker tid og noen penger – vi går på kafé noen ganger, - og det betyr for dem at vi er genuint interessert i dem at vi gjør dette uten betaling. Det er jo mange kommunale tjenester de får hvor folk har betaling for å gjøre jobben – så det er godt og hyggelig å se at folk er så takknemlige.

Det er noen likhetstrekk i det pensjonistene formidler om hva som skjer i praksis på Hasselbakken. De forteller om sine roller, sin praksis på Hasselbakken med stolthet og som noe de gir til andre. De kommer til Hasselbakken for å yte noe, og jeg tolker utsagnene deres som om de føler en forpliktelse til å være frivillige og gi noe til samfunnet, til noen som trenger hjelp. Slik sett kan vi si at det er en asymmetri i frivilligheten her; at de eldre norske/nordiske *gir* og migrantene *tar/får*. Men, som jeg var inne på under temaet motivasjon, mener samtlige at de får mye tilbake, i form av takknemlighet og kunnskap om «de nye».

Bildet endrer seg litt når vi går til fortellingene til den neste gruppen; de yngre migrantene.

5.5.3 Å bidra når du selv er «ny»

To av de yngre informantene mine, Elisabeth (G2, 32 år) og Johanne (G2, 35 år) har også noen fellestrekk. Begge har vært i Norge i forholdsvis kort tid, har høyere utdanning og har på det tidspunktet jeg snakker med dem ikke jobb som er relevant for utdanningen deres.

Elisabeth (G2, 32 år) forteller om sin praksis på Hasselbakken:

Hver tirsdag før sommerferien kom jeg til Hasselbakken ca kl fire og åpnet hele huset fordi det var stengt. Jeg laget kaffe og te, og sendte e-post til lederen om hva hun skulle kjøpe til oss, frukt og kjeks, for eksempel. Etterpå setter jeg alle bøker på plass, og så sjekker jeg lista over hvem som kommer, setter på kopper og tallerkener på bordet, ønsker velkommen til alle som kommer til leksekaféen. De som kommer første gangen forteller jeg litt hva vi driver med, hvordan det fungerer, og så prøver jeg å finne lærer til dem som kommer. Noen kommer bare for å prate, noen har oppgaver, noen skal ta eksamen, og jeg prøver å finne hvem som skal sitte med hvem, og hvis det kommer mange elever og det ikke er nok lærere, må jeg prøve å sette dem i grupper, og tilslutt rydder jeg bort alt sammen. Jeg har ei kasse som jeg setter alt oppi og setter på kontoret i 2. etasje.

Det går klart fram av det hun forteller at hun både får og tar ansvar for å organisere språk- og leksekaféen. Johanne (G2, 35 år) er så ny at hun har lite erfaring foreløpig. Innstillingen er klar; hun ønsker å gi noe av seg selv og hun bruker tiden på å være frivillig på Språk- og leksekaféen:

For øyeblikket gjør jeg ikke mye, for det meste assisterer jeg på Språkkafeen. Det er mitt eneste bidrag akkurat nå, men jeg ønsker å gjøre mer, å være med på Damedagen f.eks. - og så har jeg jobbet en del med julebordet. Det er et stort arrangement for alle de frivillige, og jeg vil få møte mange mennesker. Jeg tror det blir ca 40 gjester.

Både Johanne og Elisabeth formidler at de ønsker å bidra med noe og yte noe i forhold til det samfunnet de prøver å bli integrert i. Ingen av dem uttrykker at de vil være passive mottakere av frivillig «hjelp», men bruke sine ideer og krefter på å danne møteplasser for dem som er uten nettverk i det nye samfunnet. De er aktører på Hasselbakken.

5.5.4 Oppsummering og diskusjon av tema praksis

Informantenes fortellinger om praksis kan deles i tre grupper. For det første er det dem som ser på seg selv som deltakere, uten et bestemt ansvar. De kommer til Hasselbakken for å møte andre uten spesielle forpliktelser. De får/tar imot et ferdiglaget tilbud. Deltakerne blir likevel oppfordret til å være aktive og bidra med for eksempel matlaging fra eget land til felles lunsj. På Damedagen settes det i gang prosjekter som gjør at alle kan være med på fellesprosjekter for å hjelpe andre, for eksempel «Strikk for livet» som en av informantene nevner. «Strikk for livet» er et prosjekt hvor det ble strikket «kuvøser», små tepper og små plagg til premature barn i Tanzania. Slik kan vi si at frivillighetens hus oppfordrer til større grad av deltakelse, bidrag og dermed symmetri i aktivitetene.

Den andre gruppa er de eldre, aktive frivillige fra majoritetssamfunnet som ser på frivilligheten nesten som «en jobb», noe de kanskje føler at de har en forpliktelse til fordi de har tid og overskudd til å hjelpe andre. De frivillige i denne majoritetsgruppa har selv kontrollen over sin frivillighet, og det er stor grad av selvstendighet og forutsigbarhet for deres frivillighet. Det er ikke først og fremst et integrerings-, men mer et hjelpe-perspektiv i denne frivilligheten.

De yngre, ressurssterke migrantene tilhører den tredje gruppa. Disse kvinnene ser muligheten for å bidra aktivt med noe de selv kan. De oppsøker nye nettverk og skaper nye relasjoner med andre i samme situasjon eller med de norske. På Hasselbakken får /tar de muligheten til nettopp utvikling og påvirkning. Slik sett kan jeg også si at Hasselbakkens fleksibilitet/organisering bidrar til større symmetri mellom migrantene og de norske.

I følge Brochmann har majoriteten alltid mest makt i et demokrati, men minoritetene har også makt, blant annet til å utfordre majoritetens legitimitet. Minoriteters eksistens skaper så å si majoriteten. Majoriteten oppdager seg selv gjennom «de andre»; etablerte forestillinger får

konkurransen og eksisterende institusjoner blir satt under press.⁹² Like fullt sier Brochmann at «vi kan se konturene av nye allianselinjer på tvers av etnisitet – majoritet og minoritet – og ofte på overraskende måter.

De ulike aktivitetene bidrar i ulik grad til å legge til rette for at alle får bidratt, eller vist hvem de er, gjennom handlinger. Organiseringen av huset ser ut til å være viktig for at mange som ellers ikke ville kunne være aktive, får den muligheten. Utsagnene viser at informantene opplever at de får brukt seg selv, og samtidig danner nye nettverk i frivillighetens hus.

---

⁹² Brochmann, Borchgrevink og Rogstad (2002): 7

5.6 Opplevelse av fellesskap og tilhørighet

Sosial kapital har blitt et samlende begrep for en rekke forhold; sosial støtte, sosiale nettverk, sosiale bånd, ressurser, tillit, trygghet, deltakelse, det sivile samfunn og medborgerskap. I følge Putnam er sosial kapital de sosiale nettverk og de normer for gjensidig avhengighet og tillit som er med på å opprettholde nettverkene.⁹³

Opplever informantene mine at dette er tilgjengelig for dem i frivillighetens hus?

Jeg ba informantene fortelle hva de selv opplever at frivilligheten på Hasselbakken fører med seg for dem, om de har fått venner som de ikke hadde før og som de treffer også utenfor Hasselbakken. Jeg spurte også om de var blitt mer aktive utenfor Hasselbakken etter at de begynte der og hva de syntes var det beste ved Hasselbakken og om det var noe negativt.

Et lite innslag av kvantitativ metode kommer også under dette temaet: Hvor viktig syntes informantene at Hasselbakken er for dem og deres liv i Asker? Jeg ba informantene tallfeste på en skala fra en til ti hvor viktig de mener at Hasselbakken er for dem selv og deres liv i Asker. Det var tydeligvis ikke lett å svare på; bare halvparten av informantene kunne/ville tallfeste viktigheten.

Jeg var spent på om jeg ville sitte igjen med et inntrykk av at Hasselbakken er en arena med muligheter for å bygge tillit og nettverk. Dannes det både sammenbindende (bonding), brubyggende (bridging) og eventuelt lenkende kapital i frivillighetens hus?⁹⁴

5.6.1 Vi omgås

Anna (G2, 67 år) forteller flere små historier som bekrefter at det foregår «brubygging» i frivillighetens hus. Hun bruker selv begrepet «omgås med», og en annen av informantene med innvandrerbakgrunn (Helena, G3, 50 år) nevner nettopp Anna som en av dem som kommer innom henne nå og da. Aktiviteten på Hasselbakken har ført til at de to fra ulike sosiale grupper omgås også utenom de faste tidene i uken. Anna forteller videre om en ung kvinne hun var familiekontakt for i Home Start, og etter tre-fire timer i uken i et halvt år er oppdraget ferdig.

Men med denne unge moren, vi likte hverandre godt og da det halve året var omme, da hadde hun nettopp fått oppholdstillatelse og da sa jeg til henne at vår offisielle relasjon er slutt, men vi kan fortsatt være venner – og det er vi den dag i dag... Jeg ser henne jevnlig og støtter og hjelper henne med

---

⁹³ Putnam i Ødegård et al. (2014): 39

⁹⁴ Woolcock i Ødegård et al. (2014): 10

praktiske ting, det er så mye papirer, og banken og... Ja – og det er ikke en historie bare til fordel for henne, jeg må si at jeg får utrolig mye tilbake, den gleden ved å se dem – som du selv var inne på at de får ikke så mye kontakt med mennesker utenfor sitt eget miljø ... det betyr mye

Hun sier at Hasselbakken er et inkluderende sted og at hun selv får være med på mye som frivillig; kurs og foredrag. Anna nevner igjen at hun har lært så utrolig mye. Jeg forstår det slik at Anna føler sterk tilhørighet til Hasselbakken. Hun sier at hun plasserer det på topp (10) når det gjelder viktigheten, både for henne selv og for alle som kommer dit.

Helena (G3, 50 år) svarer dette når jeg spør om hun har fått venner på Hasselbakken: « Ja, jeg har fått en venninne fra Danmark, og hun kommer på besøk til meg. Hun er veldig flink til å sy kjoler og hun har vist meg.» Når jeg spør hvor viktig Hasselbakken er for henne, utbryter hun:

Å, det ville være veldig trist hvis Hasselbakken ble borte! Hasselbakken er veldig viktig da, for alle som bor i Asker. Noen er kanskje deprimert, og sitter mye hjemme. De kan bli glad av å komme dit. Det er en møteplass ja, vi sitter og drikker kaffe og prater. Jeg har fått datakurs der også, og malekurs. Jeg trives godt der.

Jeg er ikke i tvil om at Helena føler tilhørighet og et fellesskap på Hasselbakken. Hun er en av migrantene som har reist langt og flyttet mye på seg, også etter at hun kom til Norge. Hun formidler at møteplassen er viktig for henne og «alle som bor i Asker».

Irene (G1, 70 år) er aktiv i Home Start, men er gjennom organisasjonen også delaktig i Damedagen. Hun forteller dette om tilhørighet og fellesskap:

Det er jo mange gode tiltak på Hasselbakken, det er en rådgivningstjeneste for ungdom, så er det jo Røde Kors, og frivillighetssentralen er der, og de har prøvd å ha kafedrift der. (...) - så det er en møteplass – men det hadde nok vært fint om det var enda mer møteplass, men det er jo så mange møteplasser i Asker nå. Så er det nok helst oss som er aktive i en eller annen organisasjon som bruker det og føler tilknytning til huset. (...) Men så er det jo Damedagen. Der er det veldig mange innvandrerkvinner og de syr og strikker, og hjelper hverandre og prater og spiser lunsj. Jeg har vært der noen ganger jeg også, og jeg tror det betyr mye for dem som er der – de kommer igjen stadig vek.

Irene svarer litt tvilende på om hun tror at Hasselbakken virkelig er en møteplass for folk i Asker. Hun sier først at hun tror at det er de som er aktive i en av organisasjonene som føler tilknytning til huset. Men så husker hun Damedagen og formidler at hun tror den betyr mye for dem som er der og de kommer igjen hver uke. På spørsmål om hun har fått venner eller bekjente på Hasselbakken hun ikke hadde fra før sier hun:

Ja, det kan du si. Jeg vil trekke fram den siste asylsøkerfamilien jeg hadde kontakt med. Jeg avsluttet det oppdraget før jul, men jeg vil fortsette å ha god kontakt med dem, tror jeg - i lang tid framover. De ser meg nesten som en bestemor, - de er relativt unge – og langt hjemmefra. Og de synes det er veldig stas å kjenne noen, å ha venner. Og sånn som nå, etter at oppdraget er avsluttet, er det veldig hyggelig å føre det videre, og de setter stor pris på det – og det gjør jeg og!

Jeg forstår dette utsagnet som et eksempel på frivillighet som brubyggende nettverk. Ved at Irene og den unge asylsøkerfamilien «fant tonen» og fortsetter å omgå etter at «oppdraget» er avsluttet, kobles enkeltindivider sammen på tvers av etnisitet, språk og alder. Irene sier om skalaspørsmålet: «Jeg kan ikke skjønne annet enn at det er veldig viktig altså, tror det må komme opp mot 5-6»

5.6.2 Hasselbakken gir energi!

Elisabeth (G2, 32 år) sier at det er fint at hun møter mange jenter på Hasselbakken. Jeg tolker det som at hun føler fellesskap og tilhørighet. Hun forteller også at hun er overrasket over at hun får så mye energi av å være på Hasselbakken: «Etter hele dagen på jobb er jeg sliten og kanskje i litt dårlig humør, men når jeg kommer på plass og møter alle lærerne og de som kommer for å få leksehjelp, da går slitenheten bort.» Om viktigheten av Hasselbakken for hennes liv i Asker sier hun:

Det er veldig viktig! Det beste ved å være på Hasselbakken er menneskene der, de frivillige – de er veldig, veldig snille, og jeg er så glad for å møte dem hver uke, og hvis noen er borte, så ringer de og spør hvordan går det med deg – og du sier «jeg er syk» - og «god bedring», vi sees neste uke!

Her formidler Elisabeth at hun er savnet når hun er borte. Jeg forstår dette som viktig for hennes følelse av tilhørighet. Hun gir uttrykk for at hun setter pris på at noen fra Hasselbakken ringer og spør hvordan hun har det når hun for eksempel er syk. Elisabeth nevner også det sammensatte miljøet (brubyggende); og liker godt at det er gamle og unge sammen på Hasselbakken; at det er for «alle».

Johanne (G2, 35 år) er ganske fersk på Hasselbakken. Når jeg ber henne fortelle om sine inntrykk så langt, av fellesskap, tilhørighet og hvor viktig frivillighetens hus virker for henne forteller hun:

Positivt! Det er flott. Jeg liker menneskene på språkkafeen, de er veldig hyggelige, og de snakker sakte og tydelig med meg så jeg forstår, og jeg føler meg integrert når jeg er der. Jeg synes det er veldig bra å ha disse aktivitetene for immigranter også, for å integrere. Det beste, for meg, er alle menneskene, de frivillige, de er kjempehyggelige, jeg har ikke møtt noen som ikke er hyggelige. For meg er det bare positivt å være der, de smiler, når jeg går dit, føler jeg at jeg får energi!

Det er interessant at to av de yngre informantene (Elisabeth, G2, 32 år og Johanne, G2, 35 år) uavhengig av hverandre bruker ordet «energi» flere ganger for å betegne hva Hasselbakken gir dem. Det kan forstås som at de opplever at de får brukt ressursene sine og utnyttet eget potensiale på en arena som krever akkurat passe nivå. Johanne nevner «smil» mange ganger i samtalen, at det gir henne så positive følelser at alle smiler og er vennlige.

Johanne sier at hun tror hun vil få venner hun ikke hadde fra før. Hun vet ikke det enda, men hun vil tro det. På skalaspørsmålet (1-10) om viktigheten av Hasselbakken svarer hun:

Jeg mener at det vil ligge på rundt 8! Det er et sted hvor immigranter kan møtes, og du kan få venner blant andre immigranter også. Jeg kjenner ikke til andre steder hvor man kan møtes og snakke norsk. Det er en god aktivitet. Ja, jeg mener det er bra for integreringen!

Her nevner Johanna det som i følge Putnams teorier om sosial kapital kalles sammenbindende (bonding) nettverk. Det at mennesker i samme situasjon, med felles kjennetegn (her: at de er «nye» i Asker) også har en møteplass. Sammenbindende kapital er også viktig fordi det gir deltakeren tilhørighet og identifikasjon med gruppen «nye». Både Putnams teorier, og norsk forskning, ser viktigheten av at nettverk er sammenbindende i tillegg til brubyggende for at tillit og relasjonsbygging på tvers kan skje. (integrering).⁹⁵

5.6.3 Fellesskap til en viss grad

Gina (G3, 29 år) er litt delt når jeg spør om tilhørighet og fellesskap. Hun har både positive og negative erfaringer fra hvordan det er å bli kjent med andre på Hasselbakken: «Men så kan man skille mellom ulike typer personer som er der, etter hvilket land de kommer fra, f.eks. Noen er det vanskelig å komme i kontakt med, mens med andre er det veldig lett.» Hun nevner i et annet utsagn: «På den andre siden er det disse lukkede miljøene da, som jeg snakket om». Min antakelse er at hun viser til «den store somaliske gruppen av kvinner» som var der i en periode. Gina uttrykker at det var vanskelig å få kontakt der når mange snakker samme språk. Jeg får også en anelse om at det er noen verdibaserte motsetninger mellom ulike etniske grupper på en aktivitet som Damedag. Det kan høres ut som en utfordring. Gina forteller dette om hun har fått venner på Hasselbakken:

Noen bor rett i nærheten – i nabolaget vårt, og noen av dem har vært på besøk hjemme hos oss, så det – ja – så har jeg møtt de andre her på biblioteket og andre steder i sentrum, og vi snakker sammen, men noe mer enn det er det ikke blitt for min del. Og det skyldes jo at min tid strekker ikke til, jeg har blitt altfor opptatt de siste åra. (...) Jeg bryr meg jo om de jeg har blitt kjent med! Og Hasselbakken er veldig viktig – og Røde Kors holder jo også til der borte. (...) Jeg synes det blir veldig viktig å drive frivillig arbeid, og jeg vil gjøre det mer selv når jeg får bedre tid. (...) På en skala fra 1 til 10? Et sted mellom 7 og 8, kanskje.

---

⁹⁵ Ødegård et al. (2014): 9

Jeg forstår Gina som litt reservert i forhold til fellesskapet på Hasselbakken. Det er nærliggende å tenke seg at siden hun nå er i full jobb, har hun nettverk og fellesskap nok der. Likevel gir hun uttrykk for at hun gjerne skulle vært mer på Hasselbakken, og at frivillighet er viktig for henne. Hun ønsker å være mer aktiv selv når hun får bedre tid. På dette punktet svarer hun i tråd med de store frivilligundersøkelsenes resultater: Mange unge voksne tar en «frivillighetspause» i forbindelse med etablering av faste arbeidsforhold og familie.

Caroline (G1, 67 år) sier dette når vi kommer inn på Hasselbakkens betydning for hennes liv i Asker nå:

Det er viktig, men ikke det viktigste - ikke i det hele tatt. Jeg er bestemor og jeg reiser en del, og jeg skal f.eks. hente barnebarn i barnehagen nå, jeg prioriterer en del andre ting høyere enn dette, samtidig så er det fortsatt viktig for meg, for min egen personlige, mentale situasjon... (...) Det gir som nevnt mening, og så er det leksekaféen – jeg lærer mye selv også, om mange nye kulturer, må tenke igjennom alle de forholdene de er i, hvordan det er for dem (...) (Caroline (G1, 67 år)

Som utsagnet viser, tar Caroline noen forbehold om viktigheten av møteplassen for henne.

Når jeg spør Caroline hvor viktig hun tror Hasselbakken er for de som er nye her, svarer hun: «Jeg har det bestemte inntrykket av at dette er blitt et sted hvor de møtes jevnlig, et sted de kan møte mennesker og snakke norsk på det nivået de er. For meg ser det ut som om det for mange er veldig viktig.» Caroline uttrykker altså at hun mener at Hasselbakken er viktigere for «de andre» enn for henne personlig.

5.6.4 «Institutions matters»

Beate (G1, 43 år) forteller at mange av dem som kommer mangler nettverk, og for noen skapes det viktige kontakter på Hasselbakken. De som ikke har jobb og mangler referanser kan ha stor nytte av møteplassen, som jeg var inne på under analysen av temaet motivasjon. Som et eksempel på at det knyttes viktige bånd gjengir jeg denne historien som Beate (G1, 43 år) forteller:

Det var en ung pike fra Ungarn, hun var her på grunn av mannen, men var helt alene om dagene, kom og gjorde mange ting som frivillig, spilte piano på eldresentrene, gjorde en fantastisk innsats, og snakket med mange som var helt alene, og som ikke hadde noen å snakke norsk med, og hvordan skal man bli bedre i norsk (...) - og hun var en dem som var med på å starte språk- og leksekaféen, vi snakket med rådgiverne som hadde mange pensjonerte lærervenner – men så kom vintermørket – og hun jobbet beinhardt med språket, men så en dag sa hun, jeg tror ikke jeg klarer mer. Og da tenkte jeg, nå må jeg ringe litt rundt – og så fikk hun arbeidspraksis – og så fikk hun jobb. Og nå jobber hun. Så det er klart, da føler du jo at man sitter i en smeltedigel av nettverk – av folk som vil hjelpe andre, hvis ikke jeg kan – så kan noen andre. Du kan ikke gjøre dette for alle, men jeg er bare en - på Hasselbakken er vi mange.

I lys av teorien om lenkende kapital; dette hadde knapt vært mulig uten offentlig tilrettelegging og betalte (ukorruperte) ansatte for å organisere frivilligheten. I følge Michael Woolcock (1998) er et samfunns sosiale kapital avhengig av grunnleggende tillit til institusjonene.⁹⁶ Putnams teorier om at tilliten i majoritetssamfunnet minker når mangfoldet øker, styrkes ikke av utsagn fra mine informanter. Derimot stemmer et samlet inntrykk av materialet med Bo Rothsteins teser om at «institutions matters» og at folk slutter opp om institusjonene om organiseringen er god.⁹⁷

At Hasselbakken rommer så mange ulike organisasjoner understrekes som viktig av flere. I disse organisasjonene finnes det mange medlemmer som er «innfødte askerbøring», altså representanter fra majoritetssamfunnet. At de møter «de nye» via Hasselbakkens lavterskeltilbud er brobyggende og vil etter min mening øke både muligheten for at huset er en arena for integrering og at det skapes ny sosial kapital.

Det er likevel noen utfordringer i fellesskapet på Hasselbakken. To utsagn tar opp spørsmålet om tillit.

Gina (G3, 29 år) nevner at hun har opplevd at noen tar med seg ting hjem som tilhører fellesskapet, noe hun kaller *ukultur*. En annen informant nevner også dette, at ting forsvinner – og at de må ta tak i det som oppleves som tillitsbrudd. Jobben med å skape *tillit til fellesskap* – må skje kontinuerlig. Dette forteller Anna (G2, 67 år) når jeg spør om det er noe negativt ved frivilligheten:

Det er kanskje når man blir skuffet, når man mister ting og det hender at man blir skuffet. Vi tar det opp, spørsmål om etikk og moral, hvordan gjør vi det her, at vi hjelper hverandre, vi deler på det vi har, og vi har så og så mange symaskiner, og vi tar ikke med ting hjem, for vi kan ikke kjøpe nytt, det koster penger. Vi tar opp at det ikke bare er å gå til kommunen og få flere symaskiner. Så må vi forklare hva kommunen egentlig er.

Anna er selv en initiativtaker og hun forteller at hun blir skuffet når noe forsvinner. Samtidig ser hun en mulighet til å bygge tillit sammen med deltakerne; «slik gjør vi det her, vi hjelper hverandre. Anna bekrefter også dette med husets organisering når hun sier at de kanaliserte spørsmål og behov videre. Hun nevner flere eksempler på dette: «En somalisk dame som ville lære å gå på skøyter. Da kunne vi ta kontakt med idrettsrådet som også er på huset! Et annet eksempel er svømmeopplæring for somaliske kvinner ... , det tok Røde kors tak i – og det ble altså svømmekurs.» Hun nevner også samarbeidet med Folkeuniversitetet om norskopplæring

---

⁹⁶ Ødegård (2014): 43

⁹⁷ Rothstein i Ødegård (2014): 45

og at de på Folkeuniversitetet (Introduksjonsprogrammet) ser nytten av at de er på Hasselbakken: «Så skriver vi under på et skjema om at de har vært på Hasselbakken. Det er så mange som tror at de bare får penger, men det er ikke ... de har skjemaer for å vise at de deltar på aktiviteter her – et veldig flott samarbeid ...» I det siste utsagnet mener jeg at Anna synes det er ille at mange har fordommer om innvandrerne, at de bare får og får. Hun har selv innvandret til Norge, men det er lenge siden og hun er fra Europa. Hele hennes intervju bærer preg av stor tilhørighet til Hasselbakken, og lojalitet overfor «de nye». Kanskje føles det enda sterkere når hun selv har erfaring fra å være «ny» i Asker.

5.6.5 Oppsummering og diskusjon

Det kommer fram av utsagnene at tilhørighet og fellesskap oppleves svært ulikt. Her går ikke skillelinjene langs alder eller majoritet/minoritet. Opplevelsene formidles som mer personlige/individuelle. De fleste sier at de opplever at Hasselbakken er viktig for dem, men det er store forskjeller i hvordan de uttrykker det. To av informantene; den yngste med innvandrerbakgrunn og en av de norske pensjonistene er mer delt eller reservert enn flertallet. Jeg mener at det i deres tilfeller hovedsakelig er utenforliggende årsaker som gjør at de svarer slik de gjør, ikke selve innholdet eller strukturen på Hasselbakken. Begge nevner at de har mye annet å gjøre for tiden, og at de ikke kan eller vil prioritere frivillighetens hus så høyt i fritiden sin nå.

På den andre siden vil jeg fremheve nettopp organiseringen av aktivitetene og strukturen på Hasselbakken som viktig for de flestes opplevelse av tilhørighet og trivsel. Jeg har et inntrykk av at huset preges av fleksibilitet, vilje til dialog og innlevelse og ikke minst en positiv nysgjerrighet og empati overfor «de nye». (Men jeg må igjen understreke at jeg har snakket med bare ti personer, og selv om de representerer mange ulike roller og perspektiver, ville inntrykket sannsynligvis vært annerledes med andre informanter.)

Sosial kapital er som nevnt blitt et samlende begrep for en rekke forhold; sosial støtte, sosiale nettverk, sosiale bånd, ressurser, tillit, trygghet, deltakelse, det sivile samfunn og medborgerskap. Og i følge Putnam er sosial kapital de sosiale nettverk og de normer for gjensidig avhengighet og tillit som er med på å opprettholde nettverkene.⁹⁸ For mine to hovedgrupper informanter, representanter for majoritetssamfunnet og for migrantene, kan det

---

⁹⁸ Putnam i Ødegård et al. (2014): 39

se ut som om det er nettopp det som skjer; det bygges en gjensidig tillit og trygghet. Det ser ut som det bygges et sosialt nettverk på Hasselbakken som får ringvirkninger utover i familiene og lokalsamfunnet. Jeg mener at utsagnene til sammen viser at frivillighetens hus er en katalysator for integrasjon, og at Hasselbakken oppleves som en integrerende arena.

Kapittel 6   Oppsummering og konklusjon

I dette avsluttende kapittelet vil jeg samle trådene fra analysen av de seks temaene. Viser materialet at Hasselbakken – et frivillighetens hus i Asker – oppleves som en møteplass for integrasjon?

Det er både lett og vanskelig å komme inn i fellesskapet på frivillighetens hus. På den ene siden er det svært lett å komme i gang med frivillighet når du allerede har et sosialt nettverk i kommunen. De etnisk norske forteller at det er venner eller kolleger som «fikk dem med» og at det legges godt til rette for å bidra med frivillig innsats. Kvinnene med innvandrerbakgrunn forteller om en mer komplisert rekrutteringsprosess. Tre av de fire frivillige med innvandrerbakgrunn som har sagt noe om dette tok selv initiativ, og to av dem opplevde at det tok lang tid fra første henvendelse til de ble «invitert» inn. Dette mener jeg har sammenheng med det Brochmann kaller uformell makt.⁹⁹ Asker kommune har «lett å være frivillig» som uttalt visjon for sin frivillighetspolitikk, og legger godt til rette for møteplasser som Hasselbakken er et eksempel på. Likevel er det mye som ikke fanges opp av offentlig politikk, og som «nye» i lokalsamfunnet møter innvandrerne denne uformelle makten i mange sammenhenger (hvem skal vi velge til styret for velforeningen eller som foreldrerepresentant, hvem skal vi be på hagefesten i nabolaget?). På den andre siden er innvandrerne selv aktører med muligheter for deltakelse og maktutøvelse på sine måter. Dette mener jeg kommer tydelig fram hos mine informanter når de forteller om egen innsats for å få innpass i nytt fellesskap. Selv om informantene gir ulike svar på hvordan de opplever tersklene for å komme inn, formidler alle at de møter varme og vennlighet når de først er kommet inn. I aktiviteten Damedagen er terskelen tydelig lav, og det er ingen krav til påmelding eller binding. Fleksibiliteten i aktiviteten er stor, og stiller heller ikke krav til forkunnskaper. Det kommer fram ulike meninger om hvordan man skal nå ut til nye deltakere. Videre utvikling av nettsidene til Frivillig i Asker, og deltakelse i aktiviteter på Hasselbakken som del av introduksjonsprogrammet, er to konkrete forslag.

Når det gjelder motivasjon skiller ikke mine informanter seg fra de store frivillighetsundersøkelsene på landsbasis. Uavhengig av alder eller livsfaser ligger *læring* som en av de to viktigste begrunnelsene for å bruke tid og krefter på frivillig arbeid. De nye ønsker å lære noe om språk og nytt samfunn. Dette er ikke overraskende. Men motivasjonsbegrunnelsen *læring* hos majoritetsinformantene er etter min mening interessant

---

⁹⁹ Brochmann, Borchgrevink og Rogstad (2002): 13,14

og viktig når jeg undersøker om integrering skjer der det bygges tillit. Det er nemlig en klar sammenheng mellom det å ha kontakt med innvandrere på flere arenaer, og positiv holdning til innvandrere og innvandring.¹⁰⁰

De yngre frivillige med innvandrerbakgrunn har en ”utvidelsesgrunn” for å være frivillige; de vil lære noe, praktisere norsk og kanskje skaffe seg en referanse til arbeidslivet. De vil utvide sin sosiale kapital. Men samtlige nevner også at de selv kan gjøre noe for fellesskapet. Jeg mener at dette betyr at det er like viktig for dem å bidra og gi noe til andre, og at dette slik sett innebærer en aktiv integrering.

Pensjonistene har etiske grunner, eller «verdigrunner» i tillegg til læringsbegrunnelsen. Sosiale grunner (det at venner eller tidligere kolleger også er der) nevnes også som viktig for pensjonistene. De vil altså vedlikeholde eller øke sitt sosiale nettverk. Jeg mener derfor at Hasselbakken bidrar til økt sosial kapital både for «de nye» og for de frivillige fra majoritetssamfunnet.

Språk og kommunikasjon er essensielt i de fleste spørsmål knyttet til integrering. Det sies ofte at gode norskkunnskaper er selve nøkkelen til integrering, men i følge Sunil Loona er det omvendt. Han mener at integrering er nøkkelen til utvikling av gode norskkunnskaper.¹⁰¹ Informantene mine uttrykker svært tydelig at det er ikke lett for en innvandrer å finne steder å praktisere norsk, og derfor er Hasselbakken så viktig. Språket er i følge habitus-teorien til Bourdieu noe av det første som røper hvor i sosialstrukturene en hører til; blant de dominerende eller de dominerte.¹⁰² Når majoritetssamfunnet har kontroll over definisjonen av virkeligheten, får de etnisk norske *modellmakt* i kommunikasjon med minoritetene, og innvandrerene kan føle seg *diskvalifisert*. Det er ikke mange eksempler på opplevelse av diskvalifisering i mitt materiale, men et par utsagn viser at språket ble brukt som grunn til at en av informantene ikke fikk være frivillig i Røde Kors. En utfordring for frivillighetens hus er jo nettopp dette, at språket er det viktigste redskap for sosial kommunikasjon og formidling av ideer. Damedagen og Språk- og leksekaféen er to arenaer som møter behovet for språktrening på det nivået innvandrerne er. Det fortelles om eksempler på at når det er flere fra en språkgruppe på Damedagen, blir det snakket denne gruppens morsmål. Dette er både naturlig og forståelig siden språket også er et symbol for gruppeidentitet, men det kan virke ekskluderende. Derfor tas det opp når det er nødvendig at det skal snakkes norsk på

---

¹⁰⁰ Statistisk sentralbyrå. *Om holdninger til innvandrere og innvandring*.

¹⁰¹ Loona i Eriksen (red.)(2001): 226

¹⁰² Bourdieu (2002): IX

Damedagen. Materialet viser mange ulike historier som berører språk og kommunikasjon på Hasselbakken. Alle er opptatt av språk. De etnisk norske ser på språkforskjellene som interessante og som noe man kan lære noe av. Jeg mener at denne måte å møte de «nye» på kan virke integrerende. Først og fremst fordi innvandrerne i større grad vil føle at de kommer med en ressurs (språk og kultur som er interessant), ikke med en mangel på noe. Dette vil i seg selv åpne for en positiv kommunikasjon. I tillegg viser det seg som nevnt at holdningen til innvandring og innvandrere i majoritetssamfunnet blir mer positiv med økt kjennskap til og kunnskap om innvandrere.¹⁰³ De fleste informantene formidler likevel at svake norskkunnskaper er en av de største hindringene for å komme med i nettverk og få jobb, og at det er hardt arbeid å lære et nytt språk når du er voksen.

Identitet skapes i sosiale relasjoner og er avhengig av valg man selv gjør. Dette er forståelsen av identitet i nye kulturstudier. I dette perspektivet tildeles ikke identitet via posisjon i familie, yrkesliv og fritid, men ut fra hva man gjør. Det er den enkeltes ytelse som er avgjørende. Jeg vil hevde at dette valget ikke er helt åpent for «de nye» i samfunnet. Flere av teoriene om språk og makt viser for eksempel at det å ikke kunne kommunisere på likefot, kan føre til diskvalifikasjon og følelse av avmakt. Lavterskeltilbud og fellesskap i frivillighetens hus ser ut til å kunne motvirke isolasjon som følge av slik avmaktsfølelse. Historiene fra Hasselbakken viser at særlig de yngre informantene med innvandrerbakgrunn aktivt søker seg nettverk i det nye samfunnet. De har det til felles at de har forflyttet seg, og forlatt deler av identitet knyttet til nasjonalitet, språk, slekt og yrke/fagfellesskap. Slik sett finner jeg her representanter for det høymoderne, globaliserte samfunnet som gjør valg og tar ansvar for hvilke nettverk og strukturer de vil være en del av. De unge kvinnene velger seg Hasselbakken som nettverk for sitt gjøre-perspektiv. Jeg finner også et eksempel på det helt motsatte, nemlig identifikasjon fra et tradisjonelt samfunn. En historie forteller om en som er «Eldst» i en klan/folkegruppe, og som har tatt med seg sin status og sine fordeler den lange veien til Norge og Hasselbakken.

Pensjonistenes historier om identitet knyttet til frivilligheten viser noe av det samme som de yngre kvinnene fortalte. Selv om de eldre frivillige ikke har forflyttet seg like langt, har de også mistet noe av identiteten knyttet til yrkeslivet. Aktiviteten og fellesskapet på Hasselbakken kompenserer for noe av det tidligere jobbdeltakelse betød for deres identitet. Jeg mener at historiene til informantene mine bekrefter at deres identiteter knyttes sammen via deres egne fortellinger, og struktur og innhold endres hele tiden.

---

¹⁰³ Statistisk sentralbyrå. *Om holdninger til innvandrere og innvandring.*

Fortellingene om praksis viser tre ulike perspektiver. For det første er det dem som ser på seg selv som deltakere, uten et bestemt ansvar. De får/tar imot et ferdiglaget tilbud, men blir likevel oppfordret til å være aktive og bidra med for eksempel matlaging fra eget land til felles lunsj. Den andre gruppa er de eldre, aktive frivillige fra majoritetssamfunnet som ser på frivilligheten nesten som «en jobb» eller en form for forpliktelse fordi de har tid og overskudd til å hjelpe andre. De frivillige i denne majoritetsgruppa har selv kontrollen over sin frivillighet, og det er stor grad av selvstendighet og forutsigbarhet for deres frivillighet. Det er ikke først og fremst et integrerings-, men mer et hjelpe-perspektiv i denne frivilligheten. De yngre, ressurssterke migrantene tilhører den tredje gruppa. Disse kvinnene ser muligheten for å bidra aktivt med noe de selv kan. De oppsøker nye nettverk og skaper relasjoner med andre i samme situasjon eller med de norske. På Hasselbakken får /tar de muligheten til nettopp utvikling og påvirkning. Samlet sett vil jeg si at Hasselbakkens fleksibilitet/organisering bidrar til større symmetri mellom migrantene og de norske.

I følge Brochmann har majoriteten alltid mest makt i et demokrati, men minoritetene har også makt, blant annet til å utfordre majoritetens legitimitet. Minoriteters eksistens skaper så å si majoriteten. Majoriteten oppdager seg selv gjennom «de andre»; etablerte forestillinger får konkurranse og eksisterende institusjoner blir satt under press.¹⁰⁴ Like fullt sier Brochmann at «vi kan se konturene av nye allianselinjer på tvers av etnisitet – majoritet og minoritet – og ofte på overraskende måter.

Aktivitetene på Hasselbakken innebærer altså at de fleste/alle kan bidra, eller vise hvem de er, gjennom handlinger. Lavterskeltilbudet Damedagen er et godt eksempel, hvor det foregår utveksling av kunnskap om teknikker og håndverk, samt mulighet for å delta i felles prosjekter som «strikk for livet». Språk- og leksekafe er et annet eksempel, hvor fagkunnskap kan «veksles» i språktrening. Utsagnene viser at informantene opplever at de får brukt seg selv, og samtidig danner nye nettverk i frivillighetens hus. Organiseringen av huset ser ut til å være viktig for at mange som ellers ikke ville kunne være aktive, får den muligheten. Huset blir betegnet som en smeltedigel av nettverk, men koordineringen er krevende. Det er mange behov i både strukturen og individene som skal ivaretas kontinuerlig.

Jeg var spent på om jeg ville sitte igjen med det svaret at Hasselbakken er en arena med muligheter for å bygge tillit og nettverk. Dannes det både sammenbindende (bonding),

---

¹⁰⁴ Brochmann, Borchgrevink og Rogstad (2002): 7

brubyggende (bridging) og eventuelt lenkende (linking) kapital i frivillighetens hus? (Jf. fig.3, side 34.)

Tilhørighet og fellesskap på Hasselbakken oppleves svært ulikt i følge utsagnene. De fleste opplever at frivillighetens hus er viktig for dem, men det er store forskjeller i hvordan de uttrykker det. Jeg har nevnt husets organisering som mulig forklaring på ulike positive trekk i flere sammenhenger. Integrering skjer ikke av seg selv. Jeg mener at selv om sivilsamfunnet og frivillige organisasjoner helt åpenbart er viktig for å bygge tillit og sosial kapital, trengs det offentlige ansatte og betalte (ukorruperte) ansatte for å organisere frivilligheten. Et samlet inntrykk av materialet stemmer overens med Bo Rothsteins teser om at «institutions matters» og at folk slutter opp om institusjonene om organiseringen er god.¹⁰⁵

At Hasselbakken rommer så mange ulike organisasjoner understrekes som viktig av flere. I disse organisasjonene finnes det mange medlemmer som er «innfødte askerbøringer», altså representanter fra majoritetssamfunnet. At de møter «de nye» via Hasselbakkens lavterskeltilbud er brobyggende og vil etter min mening øke muligheten for at huset er en arena for integrering og at det skapes ny sosial kapital.

Helt til slutt vil jeg konkludere med at huset preges av fleksibilitet og vilje til dialog. Jeg sitter igjen med et klart inntrykk av innlevelse og en positiv nysgjerrighet og empati overfor «de nye». For mine to hovedgrupper informanter, representanter for majoritetssamfunnet og for migrantene, ser det ut som om det bygges gjensidig tillit og trygghet. Jeg hadde en førforståelse av at de etnisk norske frivillige på Hasselbakken organiserte og laget tilbud, klappet og klart for «de nye». Analysen viser at dette ikke stemmer med informantenes opplevelser. De yngre informantene forteller tvert i mot at de bidrar til fellesskapet med sine ideer og sin kunnskap, og at de er med på å prege møteplassen Hasselbakken. Til tross for utfordringene mener jeg at frivillighetens hus er en katalysator for integrasjon, og at Hasselbakken oppleves som en integrerende arena. Det bygges sosiale nettverk på Hasselbakken som får ringvirkninger utover i familiene og lokalsamfunnet.

---

¹⁰⁵ Rothstein i Ødegård et al. (2014): 45

Litteraturliste

Barker, Chris. *Cultural Studies; Theory & Practice*. London: SAGE Publications Ltd. 3rd. Edition, 2012.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Meld. St. nr. 6, (2012-2013): *En helhetlig integreringspolitikk. Mangfold og fellesskap*, 2012.

Bourdieu, Pierre. *Symbolsk makt*. Oslo: Pax Forlag A/S, 1996.

Bourdieu, Pierre. *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: De norske bokklubbene, 2002.

Bourdieu, Pierre & Waquant, Loïc. *Den kritiske ettertanke: grunnlag for samfunnsanalyse*. Oslo: Det Norske Samlaget, 1993.

Brochmann, Grete. *Hva er innvandring*. Oslo: Universitetsforlaget, 2006.

Brochmann, Grete, Tordis Borchgrevink og Jon Rogstad. *Sand i maskineriet. Makt og demokrati i det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002.

Eriksen, Thomas Hylland (red.). *Flerkulturell forståelse*. Oslo: Universitetsforlaget, 2001.

Eriksen, Thomas Hylland. *Røtter og føtter. Identitet i en omskiftelig tid*. Oslo: Aschehoug & Co., 2004.

Eriksen, Thomas Hylland og Torunn Arntsen Sørheim. *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal, 2006.

Giddens, Anthony. *Modernitetens konsekvenser*. Oslo: Pax Forlag A/S, 1997.

Giddens, Anthony og Christopher Pierson. *Samtaler med Anthony Giddens. At forstå moderniteten*. København: Hans Reitzels Forlag, 2002.

Hagelund, Anniken og Jill Loga. *Frivillighet, innvandring, integrasjon. En kunnskapsoversikt. Rapport 2009:1*. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2009.

Høystad, Ole M. «Identitet eller integritet? Det samansette mennesket i den filosofiske antropologien». I Sveinung Time (red.) *Om kulturell identitet*, Bergen, artikkel i *Kompendium 2, 2584 Innføringsemne*. Bø: Høgskolen i Telemark, 2012.

Jacobsen, Dag Ingvar. *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: HøyskoleForlaget, 2011.

Klausen, Arne Martin. *Kultur. Mønster og kaos*. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1992.

Loga, Jill. *En studie av frivillige organisasjoner som flerkulturelle møteplasser*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor, 2011,

Postholm, May Britt. *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudie.*, Oslo: Universitetsforlaget, 2010.

Putnam, Robert D., Robert Leonardi og Raffaella Nanetti. *Making democracy work: civic traditions in modern Italy*. Princeton N.J.: Princeton University Press, 1993.

Putnam, Robert D., *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. New York: SIMON & SCHUSTER PAPERBACKS, 2000.

Rothstein, Bo. *Sociala fällor och tillitens problem*. Kristianstad: SNS Förlag, 2003.

Ryen, Anne. *Det kvalitative intervjuet*. Bergen: Fagbokforlaget, 2006.

Sørensen, Anne Scott, Ole Martin Høystad, Erling Bjürström og Halvard Vike. *Nye Kulturstudie*. Oslo: Spartacus Forlag, 2008.

Thagaard, Tove. *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget, 2013.

Wollebæk, Dag og Karl Henrik Sivesind. *Fra folkebevegelse til filantropi. Frivillig innsats i Norge 1997 -2009*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2010.

Wollebæk, Dag, S. Sætrang og A.Fladmoe. *Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst. Rapport 1/2015*. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2015.

Ødegård, Guro. *Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn. En studie om integrasjon og sosial kapital. Rapport 2010:6*. Oslo/ Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2010.

Ødegård, Guro, Jill Loga, Kari Steen-Johnsen og Bodil Ravneberg. *Fellesskap og forskjellighet*. Oslo: Abstrakt forlag, 2014.

Nettsteder

Asker Frivilligsentral Hasselbakken. *Årsrapport 2014*:

http://asker.frivilligsentral.no/res/37829/Årsrapport_2014.pdf (Lesedato 20.10.2015)

Asker Frivilligsentral Hasselbakkens nettsider:

<http://asker.frivilligsentral.no/hasselbakken/historie/> (Lesedato 20.10.2015)

Asker Frivilligsentral Hasselbakkens nettsider:

<http://asker.frivilligsentral.no/hasselbakken/> (Lesedato 20.10.2015)

Asker kommune. *Frivillighetsmeldingen 2013 «Lett å være frivillig»*:

<https://www.asker.kommune.no/contentassets/7bd3acd0c1b84e6d84ff885a8ebdf00f/frivillighetsmelding2013.pdf> (Lesedato 20.10.2015)

Asker kommune. *Handlingsprogrammet for 2016-2019*:

http://www.asker.kommune.no/Documents/Om%20Asker%20kommune/AArsrapport_2012_Asker%20kommune.pdf (Lesedato 28.2.2016)

Frivillighet Norge. *Innspill til ny stortingsmelding 2016*:

http://www.frivillighetnorge.no/om_oss/nyheter/Innspill+til+stortingsmelding+om+integreringspolitikk.b7C_wtrY4_ips (Lesedato 28.2.2016)

Forskningsrådet. *Innstilling om «sosial kapital» i 2005*:

http://www.forskningsradet.no/CSStorage/Flex_attachment/8212021661.pdf (lesedat0 18.1.2016)

Hellevik, Ottar. *Spørreundersøkelser*. (Sist oppdatert: 03. oktober 2011). De nasjonale forskningsetiske komiteene. [Online].

<http://www.etikkom.no/FBIB/Introduksjon/Metoder-og-tilnarminger/Sporreundersokelser/> (Lesedato 1.4.2014)

Kultur- og kirke departementet. *Frivillighet for alle*. St. meld. nr.39 (2006-2007). Oslo: Kultur- og kirke departementet, 2006:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/2006-2007/Stmeld-nr-39-2007-1/1.html?id=478232> (Lesedato 08.02.2013)

Statistisk sentralbyrå. *Demografi, innvandring. Asker kommune pr 1.1.2013*:

http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/182523?ts=146910a5540 (Lesedato 28.2.2016)

Statistisk sentralbyrå. *Om holdninger til innvandrere og innvandring*:
<https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa119/kap6.pdf> (Lesedato 18.1.2016)

Universitetet i Bergen. Senter for forskning på sivilsamfunn og offentlig sektor. *Rapport etter fem års forskning om frivillighet 2008-2014*:
<http://www.uib.no/sampol/40389/5-%c3%a5rs-frivillighetsforskning-oppsummert>
(Lesedato 28.2.2016)

Ødegård, Guro. Institutt for samfunnsforskning. *Om Frivillighet og integrasjon – Lokal inkludering gjennom frivillighet*. Innlegg på IMDI – konferanse – 12.12. 2013.
<http://www.samfunnsforskning.no>, (Lesedato 20.10.2015)

Vedlegg: Intervjuguide

Mal for egen intervjuguide pr. 1.4.2014

Presentasjon

Som masterstudent i kulturstudier ved Høgskolen i Telemark skal jeg skrive masteroppgave om frivillighet/frivillig arbeid og lokal inkludering når du er ny i et samfunn.

Til denne undersøkelsen ønsker jeg informasjon fra personer som har en rolle i frivillig arbeid med, av eller for innvandrere.

Formålet med intervjuene er å kartlegge hvem som er med i det frivillige arbeidet, hvordan dere ble med på det, om dere har fått kontakter og venner som er viktig også utenfor Hasselbakken m.m. – kort sagt hvordan dere opplever å være med på aktiviteter i «frivillighetens hus».

Det jeg ønsker å finne ut av er frivillighetens rolle/betydning for nye borgere, og oppgavens arbeidstittel er «Frivillighetens betydning når du er ny».

Jeg er glad for at du har sagt ja til et intervju med meg. Det vil ta ca 45-60 minutter.

Hvis du ikke har noe imot det, kommer jeg til å gjøre et opptak av intervjuet slik at det blir lettere for meg å huske samtalen i ettertid. Men alt jeg kommer til å bruke i oppgaven av sitater og opplysninger vil bli anonymisert. Du skal ikke kunne gjenkjennes som person i teksten - og opptaket vil bli slettet når oppgaven er levert. Prosjektet er også meldt til og godkjent av Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.

Jeg bruker en «intervjuguide» for å huske hva jeg skal spørre om. Likevel håper jeg at vi får til en samtale hvor du kan snakke fritt om det du mener er mest viktig underveis. Jeg har noen spørsmål som er mer personlige (alder, utdanning, botid i Norge m.m.), og det er for å få et best mulig «bilde» av deg og din opplevelse av/med frivillighet/frivillig arbeid. Opplysningene vil som sagt bli anonymisert.

Har du noen spørsmål? Er det greit at jeg setter i gang?

Hvem deltar? (evt. ta dette punktet til slutt)

Her vil jeg danne meg et bilde av hvem det er som deltar i det frivillige arbeidet her på Hasselbakken

1. Hvor lenge har du bodd i Asker ?
2. Når kom du til Norge?
3. Hva er ditt hjemland – og ditt morsmål?
4. Har du familie her i kommunen?
5. Er du i utdanning/skole/kurs eller arbeid nå? Hvis ja, med hva?

Rolle på Hasselbakken

6. Hva gjør du på Hasselbakken: .....
  - A) Hva er din rolle her .....
  - B) Har du hatt en annen rolle før ? .....
  - C) Ønsker du en annen rolle ? .....

Rekruttering (kommunens visjon: «Lett å være frivillig»)

Jeg vil gjerne få vite om det oppleves som lett å komme til frivillighetens hus – oppleves det som lav terskel for å bli med i frivillig arbeid her?

7. Hvordan ble du med i det frivillige arbeidet? Var det noen som inviterte deg, oppsøkte du Hasselbakken selv, hvordan fikk du vite om dette tilbudet/denne aktiviteten?
8. Hvor lenge hadde du bodd i kommunen før du ble med i frivillig aktivitet?
9. Opplevde du at det var lett eller vanskelig å komme til Hasselbakken? Hvordan ble du møtt og tatt i mot på Hasselbakken?
10. Er det andre områder/aktiviteter du gjerne skulle vært med på? Hva da?

Hvor mye frivillighet?

Her vil jeg danne meg et bilde av mengde frivillig innsats/bruk av frivillighetens tiltak/hvor lang periode de enkelte har vært aktive

11. Hvor mange timer er du på Hasselbakken i uka eller måneden? Hvor mye frivillig arbeid gjør du i gjennomsnitt pr. uke, måned eller år? – eller hvor mye bruker du de ulike tilbudene Hasselbakken har?
12. Er du med i annet frivillig arbeid utenfor Hasselbakken? F.eks idrettsklubber/lag, religiøse foreninger, andre aktiviteter (se undersøkelse fra Bergen, Nb! Til meg selv)

13. Hvor lenge har du vært aktiv på Hasselbakken? Var du mer/mindre aktiv før? Hvorfor er det slik, tror du? Har du planer om mer/mindre aktivitet i tida som kommer?

Motivasjon

Hva er det som motiverer til frivillig arbeid/innsats eller bruk av frivillighetens hus?

14. Hvorfor deltar du/har du deltatt i frivillig arbeid/deltar i aktiviteter på Hasselbakken? Hva motiverer deg?

15. Hva er positivt ved å delta i frivillig arbeid? Hva gir det deg å være aktiv i lokalsamfunnet/kommunen du bor i?

16. Hva er **det beste** ved å komme til Hasselbakken (eller andre steder du er frivillig)?

17. Er det noe negativt knyttet til frivilligheten? (tid, penger, miljø, blir bundet...)

Hva fører frivilligheten med seg? Egen opplevelse

Jeg spurte tidligere om det var lett eller vanskelig å komme til Hasselbakken. Hva mener du at Hasselbakken fører med seg?

18. Har du fått venner eller bekjente på Hasselbakken du ikke hadde fra før og som du er sammen med utenfor frivillighetens hus?

19. Har du blitt med på flere aktiviteter utenfor Hasselbakken etter at du begynte her?
Hvis ja; hva?

20. Mener du selv at Hasselbakken er viktig for deg og ditt liv i Asker? Hvis ja, hvordan?
Hvor viktig - på en skala fra 1 til 10? ☺

Avrundende spørsmål

21. Hvis du skulle gi Hasselbakken råd om nye aktiviteter - eller andre måter å gjøre ting på for å få med flere innvandrere, hva skulle det være?

22. Er det noen andre du mener jeg bør snakke med for å få et bedre bilde av hva Hasselbakken betyr for dem som kommer hit?

23. Er det noe annet du vil si til slutt?

24. Når jeg skriver ut disse intervjuene, vil jeg kanskje lure på noe – kan jeg kontakte deg på nytt, eventuelt? På telefon ? .....

Tusen takk for intervjuet!